

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ТУРИЗМУ

СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ КРАЇН
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
молодих учених та студентів
(15–16 березня 2013 р.)

У трьох томах

Том 1
Сучасна економіка і держава

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2013

УДК 336
ББК 65.01
С 83

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Поляков М. В. – ректор ДНУ ім. О. Гончара, д. ф-м. н., професор.

Члени організаційного комітету:

Сазонець І. Л. – декан ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, д. е. н., професор;

Мешко Н. П. – в.о. зав. кафедрою менеджменту та туризму ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, д. е. н., професор;

Брітченко І. Г. – директор Міжгалузевого інституту підвищення кваліфікації та перепідготовки спеціалістів, зав. кафедри економіки, бізнесу та менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», д. е. н., професор;

Джусов О. А. – професор кафедри менеджменту та туризму ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, к. е. н.;

Чабаненко Ж. М. – доцент кафедри менеджменту та туризму ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, к. е. н.;

Сливенко В. А. – доцент кафедри менеджменту та туризму, заступник декана з організаційно-виховної роботи ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, к. і. н.;

Нямецук А. В. – доцент кафедри менеджменту та туризму, заступник декана з наукової роботи ФМЕ ДНУ ім. О. Гончара, к. е. н.

С 83 Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів, 15–16 берез. 2013 р. : У 3 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2013.

ISBN 978-617-645-105-1

Т. 1 : Сучасна економіка і держава. – 2013. – 127 с.

ISBN 978-617-645-106-8

У збірнику надруковано матеріали науково-практичної конференції молодих учених та студентів, яка відбулася 15–16 березня 2013 року в Палаці студентів ім. Ю. Гагаріна Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 978-617-645-105-1
ISBN 978-617-645-106-8 (Т.1)

© Авторський колектив, 2013

ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ ТА РЕГІОНІВ

Dmytro Shcherbina

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, Ukraine

USAGE OF FINANCIAL INFRASTRUCTURE FOR NATIONAL ECONOMY REGULATION: WORLD EXPERIENCE

Financial infrastructure determines the financial and economic development of regions and the state as a whole, the efficiency of their operation, the possibility of entering entities on global economic markets.

In order for an economy to function with constant growth and ensure each its sector to mobilize the necessary funds temporarily available financial resources and redistribute them according to the needs and demands of the economic system. Formation of financial resources is due to: their own and similar funds, which generally includes income from operations, partial investment, equity, trust receipts, etc.; resources that come through redistributive mechanisms, which include budgetary subsidies, grants, insurance compensation; resources that are mobilized in the financial market as a result of securities transactions.

A financial instrument is the just element through which the operations and sales in the financial market are performed. In form it can be short or long-term investment vehicles. These include cash, stocks, bonds, notes, forward and futures contracts, swaps and other derivatives.

By controlling financial infrastructure government of country can provide sustainable development, which is based on economic and political stability. I have chosen 3 countries to analyze financial instruments. This analyze will show on what positions should Ukraine concentrate attention based on world experience. Ukraine has economic and political relations which we can divide on three directions: first is European Union with the most developed country Germany, USA which has huge influence on globalized world and of course our historical neighbor Russia. Let's start with Germany. The financial sector in Germany is a system based on banks. They satisfy most of the needs of enterprises in the long-term capital, as the population has only a small number of securities and, in turn, prefer to keep their money in bank accounts and insurance savings. Thus, banks accumulate temporarily free financial resources to meet the needs of people and businesses.

The main indicator that characterizes the state of the stock market in the country is an DAX index, which is calculated on the Frankfurt Stock Exchange. It reflects the shares of the 30 largest companies in Germany, which constitute its basis. Calculated as a weighted average capitalization values on stock prices of companies, as well as taking

into account dividends received as income from shares, anticipating that they're reinvested in shares. Therefore, the index reflects the total return on capital. The higher DAX index, the better developed stock market, and hence it has a positive effect on the economy as a whole.

German bond yield is generally the same as in the bond rating of other euro zone countries. This is one of the achievements and benefits of the creation of the euro area creation – the formation of a single capital market. Board mainly produces two kinds of bonds: long Bundesanleihen (Bunds) and short Bundesobligationen (Bobls). Other tools – up to two years (Schatze) (Treasury notes), six-month federal no coupon bonds (Bubills), financial bill (uverzinsliche Schatzanweisungen). German government bonds with the biggest issue maturing in '30 at a record-low of 2,36% at the end of 2011, according to TD Securities. Bonds rising in price and yield of bonds with a maturity of 2 years was negative during the last half of 2011, due to the fact that bonds of Germany in Europe belong to the safe deposit facilities. As Germany's Bundesbank central bank lowers interest rates, bonds, fixed income have grown.

Next, consider features of financial instruments, which are used for national economy regulation, in the United States. Regulator of national economy through financial instruments serve the Federal Reserve System (hereinafter – the Fed), which is also the Central Bank, the Bank for bankers and bank to the government. The Fed is an independent private banking system and it only formally controlled by the government because of its policy to regulate the national economy often do not coincide with the government's policy. Its main task is to control the money supply and credit in the country. If business activity is falling, the Fed is doing its best to extend credit and money supply, but if there is inflation in the country then its actions aimed at preventing such effects. Another important organ that uses financial instruments to influence the national economy is the Committee on the open market operations (FOMC). It shows how much money is necessary for the functioning of the economy and that interest rates should be set.

Consider what way the control over the money supply and interest rates is accomplished. If the Fed plans to reduce the money supply in circulation, for that it reduces bank reserves, with each unit of reduced bank reserves leads to a reduction of five times total bank money. This in turn leads to a reduction in credit, that credit becomes more expensive and less accessible. This, in turn, leads to a private and public investment shrinking. Along with the planned effect of reducing expenditure it also reduces income of the banking sector. Achieved these results by changing the Fed's assets, i.e., government securities and accounting bills. Also, due to changes in the discount rate, the Fed controls the reserves of commercial banks. So is regulates money demand and supply in the country.

The main index, which is calculated in the U.S. to monitor the stock market index is the Dow Jones. For its calculation is used the stock prices of 30 largest companies in the U.S. The higher the index, the better the condition of the national economy. In January 2009

the index decline caused by the financial and economic crisis that began in 2008. Then during 2009–2011 observed its gradual growth. In May 2011 there were maximum since 2009. It was only back in the IV quarter of 2011, the Dow Jones was subjected to reduction, but remains at a higher level than that observed in 2009, and it reflects the gradual exit from the economic crisis and restoring the U.S. national economy.

Analyzing the dynamics of the operations of the Bank of Russia on the open market it can be concluded that in 2008 it was the observed peak of operations on purchase and sale of government securities: the purchases amounted to almost 120 billion rubles, and the sales, in turn, to about 70 billion rubles, which is much higher than the previous year. And in 2009, the global economic crisis affected the Central Bank of Russia. Plummeted volume of sales and purchases of government securities (almost 6 times) and increased sales volumes of corporate securities, which may be done only under direct REPO transactions. Buying government securities in 2010 was generally absent, sales of corporate securities under repurchase agreements increased compared with the previous period slightly.

Thus, analyzing the experience of using financial instruments to regulate the national economy on the example of countries above we see that each country has a lot of financial instruments. Their use is sequential in nature. A separate instrument uses State at that stage where it will be urgent and cause maximum economic benefit.

World experience of usage of financial instruments show that it is a good way to create financial stability in the country. Indicators on the stock market show the real situation in the country and government should pay attention on it developing the economic strategy.

Stanislav Rolinskyi

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, Ukraine

**PERSONNEL POTENCIAL FORMATION
AT RUSSIAN COMPANIES**

Personnel policy is one of the main activities of any activities of any organization, company, which aims to successful existence. As we know, the cadres decide everything!

Market reforms in the Russian economy, prolonged systemic crisis, a sharp decline in economics and production caused by these and other factors, changes in the village and the Russian society as a whole, have created an entirely new situation that calls for an objective scientific understanding of the ways of economic reconstruction. In Russia, one of the pressing problem, which requires a serious and thorough study, became the issue of staffing. A comprehensive analysis of the current situation in economy shows that one of the main factors of stabilization and development of production is a better use of internal resources and, above all, the human resource. With the development of market relations and the formation of a mixed economy, the emergence of new forms of economic

change and increasing demands on quality characteristics and professional composition of any company's personnel. Along with the traditional professions and occupations there is demand for managers, marketers, entrepreneurs, accountants, turnaround managers. With increasing demands for skilled workers, professionals and managers is a growing need to improve the forms and methods of their preparation, an effective system of continuing professional education for all categories of workers.

First of all we need to find the proper candidate on working place. There are two main sources to attract staff. These are internal and external sources. Internal sources provide reasonable use of available human resources allow organizations to do without a new set. External sources provide personnel to search outside the organization. There are many external sources of recruitment, but employers generally use only a small the number of employees in the recruitment of a particular profile. The first and most reliable reserve personnel, of course, is its own employees.

Table 1. Advantages and disadvantages of internal and external sources

Type of recruiting	Advantages	Disadvantages
Internal	Improves internal morale among workers who got promotion	Causes problems for those workers who did not get promotion
	Increases the morale of the staff, who sees out the possibility of a promotion	
	Allows management to better assess the ability of the «internal» applicants	May expose a separate part of work place when people are taken away from one department to fill the vacancy in another
	It costs less than the external ones	
External	It brings «fresh blood» and new ideas to the company	For new employees it may cause difficulties in adapting to the culture in the organization, and to the style of it
	It allows the employer to see how things are outside the company	psychological problems may be due to the fact that workers understand that they have no chance of promotion
	Sometimes it is cheaper than the train or retrain existing workers	Entry into a new position for workers hired from the outside, may take more time than for «old ones»
	Acts as a form of advertising for the company	Entering into a new position is fraught with loss of productivity

Meanwhile, reforms of the 90s give personnel problems of whole economy spheres brand new character, so many theoretical and practical issues of their solutions were not sufficiently developed or require rethinking. It became necessary to justify a new system of staffing industry, defining criteria and indicators to assess its effectiveness, methods for predicting development of further research in order to identify priorities in the development and implementation of human resources.

One of these challenges is the turnover rate in the very recruiting firms, so to speak, «shoemaker without shoes.» These frames are not running out only weak and unknown agencies, many famous and the largest recruiting companies, staffing nearly every six month sup dated by more than half. Often, because of reduced quality services. On the second place it is possible to put the problem of training new and experienced recruiters, generate new ideas and adapt international experience in Russia ground. An interesting feature of the recruiting business: in Russia – is largely «Women's business» and men recruiters are, about 20% of their total number. Another major problem – the lack of a majority of managers of Russian companies about recruitment as a service, lack of knowledge or even a work culture with staff of his own company. Many directors do not pay attention to this problem. Nowadays only the largest or «advanced» companies have introduced office manager on staff or have a whole service department of the staff, but, often, the degrees of freedom are defined by that managers do not enable them to perform all the functions of the personnel policy for plants and reduced to writing orders on hiring or firing because of the large turnover. They are outdated and do not reflect all of the changes occurred in the market.

Julia Tatarchuk

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University, Ukraine

PROBLEM OF WORLD HUNGER IN GLOBALIZED WORLD

The topic of research is really important and actual in current situation as still just under one billion of people on the planet suffer from hunger and undernourishment. Moreover, this problem is still up to date despite high levels of economic development and technological progress.

Solution of world hunger is possible both having clear vision and knowledge of this fact and developing new ways and approaches which will fit globalization process of the world. It's important to analyze this problem and ways of solving it from different sides and angles to see the whole complete picture.

In today's globalized world countries tend to integrate in different spheres including international economy and solving of global problems. This fact has already shown that global cooperation is more efficient in dealing with global problems such as hunger than self-interest of particular country. When problem is becoming global the ways of solving it are also becoming global. Cooperation in solving world hunger problem nowadays is presented in wide range of ways. Moreover, further years will require even more approaches and instruments to bring world to stability and predictability.

The world is changing rapidly and those facts that now seem to be obvious only a decade ago weren't taken in account. MDGs were set in 1990s at the time when climate change wasn't a major problem and didn't seem to influence the picture of world hunger. Price spikes weren't considered as well. Nowadays, both factors have shown their

impact on the subject of study. Food-price crisis in the 2007–2008 and further volatility in 2011 were a major incident that had a great influence on increasing the number of undernourished people.

Nevertheless, the 2000s are the years of progress against world hunger and poverty. This period of time shows better results in fighting world hunger than any other ever. If to look on figures, the number and the percentage of undernourished people in the world are keeping to decrease (Table 1).

Table 1. Number and percentage of undernourished persons [1]

Year	Number of persons, million	Percentage
1990–1992	1000	19%
1991–2001	919	15%
2004–2006	898	14%
2007–2009	867	13%
2010–2012	868	12%

Such success may be explained by higher level of international cooperation and attempts to solve this problem. International cooperation in this sphere is demonstrated by setting Millennium Development Goals. Each country in the world agreed to support this project.

Geographically the highest levels of world hunger and undernourishment are present in Southern Asia, Sub-Saharan Africa, Eastern Asia, Latin America and the Caribbean. 65 percent of the world's hungry live in only seven countries: India, China, the Democratic Republic of Congo, Bangladesh, Indonesia, Pakistan and Ethiopia [2].

Nowadays it is possible to say that world consumption patterns are not efficient as 12% of population suffer from hunger and undernourishment and another 10–15% suffer from overweight and obese. While there is still a problem of world hunger, billions of dollars are spent to treat diseases related to being overweight or obese.

Fast development in economy and trade led to major changes in food consumption. On one hand, urbanization and increased income allowed to enlarge variety of products in diet, made them affordable year round in convenient retail places. On the other hand, so called «western diet» became a habit in developed countries with high intake of meat, fat, processed foods, sugar and salt. Such changes influenced people's health because of diseases of urbanization and affluence. Moreover, they have an impact on ecology and food production.

So, today's world presents a picture on which the problem of hunger exists due to extreme poverty in one countries and the problem of obese exists due to higher incomes in other. It's important to find the middle point and to implement those actions which will insure healthy diet for society.

Level of hunger is strongly connected to per capita income. As GDP per capita grows, the prevalence of undernourishment tends to decrease. That is why it's necessary to make income in developing countries higher.

Low-income countries are able to deal with the problem of hunger and actually function due to official development assistance (ODA) provided by Development Assistance Committee (DAC) of Organization for Economic Co-operation and development (OECD). Since adoption of Millennium Declaration ODA has increased and reached \$133 billion in 2011(Fig. 1).

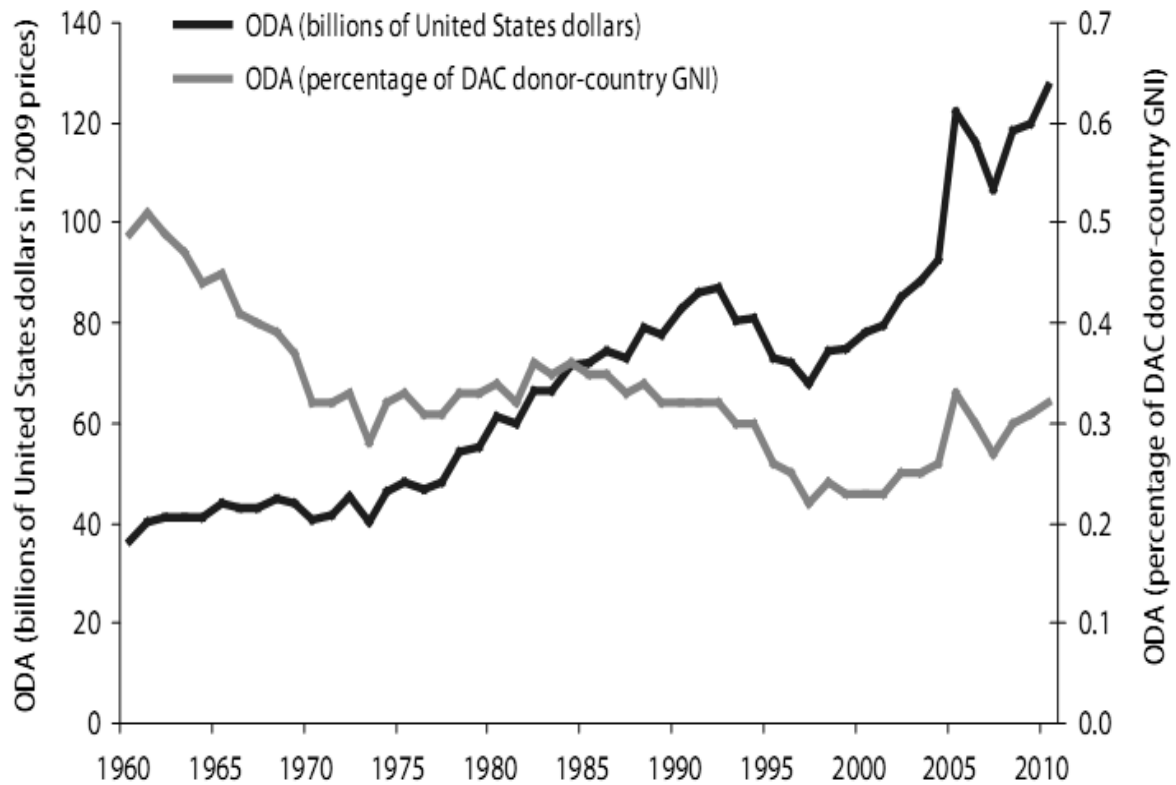

Fig. 1. ODA from DAC countries in United States dollars and as a proportion of donor-country gross national income, 1960–2010 [3]

Yet such amount of aid isn't big enough to solve the hunger problem. If compare ODA with gross national income of donor-country it tends to decrease which means that new innovative ways of financing should be implemented.

In conclusion, it's obvious that present strategy in solving world hunger problem needs to be supplemented by new approaches and projects as well as by new sources of financing. The process of globalization should be taken into account to maximize its positive effect on solving global problems and minimize it's negative effects as global crisis and shocks.

The list of references:

1. Website of Bread for the world institute [Web resource]. – Access mode: <http://www.bread.org/institute>
2. Website materials of Food and Agriculture organization [Web resource]. – Access mode: <http://www.fao.org>
3. Website materials of OECD [Web resource]. – Access mode: <http://www.oecd.org>

Беляєва О. О.

Закарпатський державний університет, м. Ужгород, Україна

**УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ ПОРТФЕЛЯМИ
БАНКІВ У КРАЇНАХ ЦСЄ**

Серед основних причин зростання кредитування у країнах ЦСЄ протягом останніх років вчені виділяють прихід на кредитні ринки іноземних інвесторів та посилення конкуренції, зростання попиту на кредити, що супроводжувалося стабілізацією доходів та зниженням кредитних ставок внаслідок зростання конкуренції, зростання довіри економічних суб'єктів до банківської системи, надлишкову ліквідність тощо. Таке зростання кредитування у країнах ЦСЄ (табл. 1), на думку деяких вчених, є результатом нормального «поглиблення фінансового ринку» в міру просування країн ЦСЄ до розвиненої економіки та інтеграції у європейське співтовариство. Таке зростання кредитування, на їх думку, може поглинатися за рахунок попиту на грошові кошти, не призводячи до значних макроекономічних наслідків.

**Таблиця 1. Темпи приросту сукупних кредитних портфелів банків
в країнах Центральної та східної Європи протягом 2004–2011 рр., %**

Країна	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Польща	20%	12%	26%	41%	19%	12%	13%	3%
Угорщина	28%	16%	19%	17%	14%	-4%	3%	-11%
Чехія	30%	17%	26%	30%	15%	3%	9%	3%
Словаччина	19%	27%	31%	27%	29%	1%	5%	10%
Словенія	19%	21%	31%	26%	18%	8%	0%	-2%

Примітки: узагальнено автором на основі даних [1–8].

Про наявність проблем на ринку кредитування в країнах ЦСЄ свідчили і високі (понад 20% на рік) темпи приросту сукупного кредитного портфеля банків, стрімке зростання відношення обсягів кредитування до ВВП, 5% рівень безнадійної кредитної заборгованості в активах банківської системи (табл. 2), 10% рівень простроченої заборгованості в сукупному кредитному портфелі банків, адже всі ці чинники іноземні фахівці відносять до індикаторів раннього попередження банківських криз.

**Таблиця 2. Частка безнадійної кредитної заборгованості
в сукупних кредитних портфелях банків країн ЦСЄ у 2000–2011 рр., %**

Країна	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Польща	14,9	11,0	7,4	5,2	4,5	8,0	8,8	8,4
Словаччина	2,6	5,0	3,2	2,5	2,5	5,3	5,8	5,8
Словенія	3,0	2,5	2,5	1,8	1,8	2,3	3,6	3,9
Угорщина	2,7	2,3	2,6	2,3	3,0	6,7	9,7	10,4
Чехія	4,0	3,9	3,6	2,7	3,2	5,2	6,2	5,6
Єврозона	2,5	2,3	2,5	1,8	2,5	3,6	4,4	5,2

Примітки: [9].

У 2000 р. більша частина кредитних ресурсів банків була спрямована на видачу кредитів підприємствам. Зокрема, в Угорщині у 2000 р. частка кредитів суб'єктам господарювання у сукупному кредитному портфелі перевищувала 82% [1, с. 19]. У Словаччині, Словенії та Чехії у зазначений період частка цих кредитів становить близько 70% кредитного портфеля, натомість частка кредитів домогосподарствам була досить низькою. Зокрема в Угорщині, Чехії та Словаччині вона становила близько 11–16%. Дещо більшою вона була у Словенії – 26%. У Польщі на той час частка кредитів підприємствам у сукупному кредитному портфелі практично урівноважувалась з часткою кредитів наданих домогосподарствам.

Зокрема, чітко простежується зростання питомої ваги в кредитних портфелях кредитів, наданих домогосподарствам. Для порівняння в Польщі питома вага кредитів, наданих домогосподарствам, у сукупному кредитному портфелі у 2011 р. у порівнянні з 2000 р. зросла більше, як у 2 рази. При цьому частка кредитів, наданих суб'єктам господарювання, зменшилась в середньому приблизно на 27%. В Польщі та Словенії вага кредитів приватним підприємствам в сукупному кредитному портфелі майже не змінилась. В Угорщині, Чехії та Словаччині вона зменшилась майже у 2 рази, при цьому питома вага кредитів домогосподарствам у сукупному кредитному портфелі за цей же період зросла в 3–4 рази.

Таким чином, на кредитних ринках країн ЦСЄ процес «фінансового поглиблення» сприяв швидкому зростанню обсягів кредитних портфелів банків, основу яких на сьогоднішній день становлять кредити, надані домогосподарствам. Досить динамічно протягом останніх років розвивалися іпотечне та споживче кредитування. У країнах ЦСЄ відбувається покращення якості кредитних портфелів комерційних банків за рахунок диверсифікації, зростання забезпеченості кредитів, зниження частки кредитів в іноземній валюті тощо. Однак висока залежність кредитних ринків від зовнішніх джерел фінансування є істотним ризиком подальшого розвитку економік цих країн, оскільки питання поведінки материнських банків стосовно своїх дочірніх установ за несприятливих обставин залишається відкритим. Крім того, швидкі темпи зростання кредитування, а особливо в іноземній валюті, несли значні загрози для фінансових ринків та для економік цих країн загалом.

Список використаних джерел:

1. CEE Banking Sector Report / RZB Group. – Raiffeisen Centrobank AG, Vienna. – 2004. – 76 p.
2. CEE Banking Sector Report / RZB Group. – Raiffeisen Centrobank AG, Vienna. – October, 2005. – 80 p.
3. CEE Banking Sector Report / RZB Group. – Raiffeisen Centrobank AG, Vienna. – September, 2006. – 80 p.
4. CEE Banking Sector Report / RZB Group. – Raiffeisen Centrobank AG, Vienna. – October, 2007. – 88 p.
5. CEE Banking Sector Report / RZB Group. – Raiffeisen Centrobank AG, Vienna. – September, 2008. – 88 p.

6. CEE Banking Sector Report / RZB Group. – Raiffeisen Centrobank AG, Vienna. – 2009. – P. 76.
7. CEE Banking Sector Report / RZB Group. – Raiffeisen Centrobank AG, Vienna. – September, 2010. – 80 p.
8. CEE Banking Sector Report / RZB Group. – Raiffeisen Centrobank AG, Vienna. – October, 2011. – P. 84.
9. IMF World Economic Outlook Database [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/index.aspx>

Білій А. І., Данілова К. О.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

ЕКОНОМІКА ЯПОНІЇ – ЕКОНОМІКА МАЙБУТНЬОГО

Японія – економічно найбільш розвинута країна Азії. Ця держава має значний економічний потенціал. Відносно високі темпи економічного зростання. Вигідне економіко-географічне положення в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Її вирізняють поряд із США та країнами Західної Європи як один із осьових центрів територіального зосередження господарства світу. Вона посідає третє місце за показниками ВВП. Японська економіка є найбільшою в Азії. Вона дуже залежить від поставок сировинних матеріалів з інших країн через нестачу природних ресурсів.

Японські підприємства мають сучасні основні фонди. Завдяки прогресивним відрахуванням підприємці використовують нове і найновіше устаткування. Мають змогу замінити морально застаріле обладнання, навіть якщо не вийшов строк його фізичного зносу.

Економічно важлива особливість власності в Японії – розширеність взаємного володіння акціонерною власністю. Класична схема, коли матірня фірма володіє акціями дочірньої. Підконтрольній фірмі належить організація підприємницьких груп. Більш поширені структури, де спостерігаємо взаємне володіння акціями. Простий випадок, коли акціями взаємно володіють матірня і дочірні фірми. Складний, коли десятки фірм у підприємницьких об'єднаннях володіють акціями одна одної.

У галузі організації праці в Японії віддавна використовувалися принципи колективної організації і ідеї «фірми – сім'ї» та ін. Останні десятиліття активно впроваджувалися нові форми організації праці. Модифіковано організацію роботи на конвеєрах (ротація, розширення функцій тощо). З'явилися такі форми організації, як різноманітні групи «самоконтролю», «гуртки якості», «групи бездефектної роботи» тощо.

Основними напрямками науково-технічного прогресу в Японії стало використання нових відкриттів і методів у наукомістких виробництвах. По-перше, це стратегічні прориви в галузях електроніки та виробництва нових матеріалів. Потім вихід на передові позиції у виготовленні виробничого устаткування (включаючи верстати з ЧПУ, промислові роботи), впровадження нової біотехнології (в тому числі генної інженерії), технічне забезпечення «індустрії інформації» тощо.

Частка Японії у світовому виробництві машин і устаткування досягла нині 10–11%. Цей виробничий комплекс всебічно розвинений. Може випускати всю номенклатуру машинобудівної продукції світу. Більше за все вирізняються радіоелектроніка, електромашинобудування та транспортне машинобудування. Різноманітні електромашинобудівні виробництва дають майже 2/5 машинобудівної продукції світу. Половина цього показника припадає на радіоелектроніку. Транспортне машинобудування Японії репрезентоване передусім автомобілебудуванням та суднобудуванням. Країна, незважаючи на згортання або перебудову програм суднобудування, все ще займає перше місце в світі за тоннажем спущених на воду суден. Автомобільна промисловість випускає до 10 млн машин щорічно. Майже половину з них експортує (за обома показниками- перше місце в світі).

Японія – одна із найбільших торгових держав світу. Зовнішньоекономічна діяльність відіграє важливу роль в її економічному розвитку.

Головними діючими особами у сфері міжнародного бізнесу Японії виступають комплексні торгові корпорації. Комерційні банки та найбільші промислові корпорації. Чільне місце займають «Іто-тю» (група «Дайїті-Кангьо»), «Сумітомо сьодзі» (група «Сумі-томо»), «Марубені» (група «Фуйо»), «Міцуї буссан» (група «Міцуї»), «Міцубісі сьодзі» (група «Міцубісі»), важливу роль відіграють також «Ніссо-Іваї», «Томен», «Нітімен», «Кане-мацу госьо». Великою силою у зовнішньоторговій і інвестиційній діяльності є японські комерційні банки. Сім із яких входить у першу десятку найбільших банків світу.

На сьогоднішній день, Японія має галузі, які є найпотужнішими. Це обробна промисловість, енергетика, сільське і лісове господарство, рибальство, також виробництво жорстких комп'ютерних дисків (70% світового виробництва), виробництво рідкокристалічних екранів (100%), вимірювальна і аналітична апаратура для контролю автомобільних вихлопних газів (80%), батареї з літій (100%) і т. д.

Підводячи підсумки, про найближче майбутнє японської економіки можна сказати наступне. Великі підприємства з великими фінансовим і технологічним потенціалами повинні і можуть залишатися двигуном економіки та джерелом валютних доходів.

На Японію припадає понад 6% імпорту та понад 9% експорту, 15% прямих зарубіжних інвестицій світу. Найважливішою тенденцією зовнішньоекономічної діяльності країни є перехід її від опори переважно на зовнішню торгівлю до опори переважно на інвестиційну діяльність.

Країна в основному довозить сировину, напівфабрикати, деякі види хімікатів та промислового устаткування з усіх кінців світу, а вивозить промислові товари, науково-технічну інформацію та капітал.

На світовому ринку науково-технічних знань Японія, яка раніше залежала від залучення зарубіжних технологій, нині сама стала значним постачальником наукових

розробок, особливо в галузях електроніки, автомобіле- і суднобудування, хімії, матеріалознавства, біотехнологій тощо. На світовому ринку інвестицій японські корпорації активно займаються створенням спільних підприємств, їх скуповуванням в економічно розвинутих країнах.

Білій А. І., Чернов Ю. В.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна
**ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Сучасний період світового економічного розвитку характеризується фундаментальними змінами. Відбувається перехід від інтернаціоналізації господарського життя до глобалізації світового господарства. Процес глобалізації характеризується зростаючою економічною взаємозалежністю країн усього світу, змінами в динаміці світової економічної системи: виникненням нових виробничих, транспортних та комунікаційних технологій, небачених у минулому форм організації та управління з одночасним загостренням конкуренції. Процес глобалізації надзвичайно прискорив темпи інновацій і виявив необхідність створення гнучких ринків праці, товарів, капіталу, зміну існуючих принципів регулювання та управління.

Глобалізація відкриває практично необмежені можливості для всесвітнього розвитку, однак темпи її поширення не рівномірні. У країнах, що зуміли досягти інтеграції, спостерігаються більш високі темпи економічного зростання та добробуту.

Прихильники глобалізаційних процесів наголошують, що вона дає нові можливості для більш ефективного розміщення та вільного доступу до світових мобільних ресурсів і загального зростання світового виробництва. Глобалізація володіє значними резервами підвищення ефективності виробництва завдяки поглибленню поділу праці, збільшенню економіки за рахунок масштабу і зниження витрат, оптимізації розміщення ресурсів у світовому масштабі і передачі технологій.

Негативні сторони глобалізації пов'язані з нерівномірним розподілом зростання світового доходу між різними країнами, зниженням ролі національної політики. Вона прямо чи опосередковано зумовлюється політикою численних, в тому числі недержавних організацій, включаючи світові. Ця політика значною мірою визначається всесвітньою економічною конкуренцією та соціальною політикою таких міжнародних організацій, як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Міжнародна організація праці та ін. Крім того, вона дедалі більше стає транснаціональною і головні рішення у сфері політики приймаються не на рівні урядів держав, а у світових банківських установах.

Для того аби підвищити міждержавну конкурентоспроможність зменшуються національні витрати на соціальний захист, заперечуються або ставляться під загрозу соціальні права громадян на національному рівні.

На сьогоднішній день виникла потреба набуття соціальною політикою статусу ефективної глобальної політики, спрямованої не тільки на збереження суверенітету держав, але й на втручання у світову економічну систему з метою піднесення добробуту населення. Актуальні соціальні проблеми та світові стандарти все більше відображуються у програмах соціального реформування багатьох держав. Україна при розробці своїх власних стратегій соціально-економічного розвитку має шанс не повторювати помилки та прорахунки країн, які вже пройшли цей шлях, а також повинні вдосконалити найжиттєздатніші частини базової інфраструктури добробуту держави.

Реальна соціально-економічна політика України повинна забезпечувати відродження суспільства, посилення адаптаційних можливостей усіх груп та прошарків українських громадян. Слід відмітити, що головною метою такої політики має стати підвищення рівня життя населення та зниження рівня соціальної нерівності. Досягнути цього можна через докорінну модернізацію економіки та економічних відносин.

Економічна політика держави в умовах глобалізації повинна бути спрямованою на створення в країні сприятливого інвестиційного та підприємницького клімату, який би стимулював економічне зростання. Цьому мають сприяти заходи, спрямовані на забезпечення рівних умов для розвитку конкуренції, захисту прав власності, зняття адміністративних бар'єрів для підприємницької діяльності, підвищення фінансової прозорості підприємств.

Пріоритетним напрямком економічного розвитку в сучасних умовах має стати створення фінансової інфраструктури, що ефективно виконувала б функцію трансформації заощаджень в інвестиції. Податкова політика держави повинна бути орієнтована на створення ефективного співвідношення між стимулюючою і фіскальною роллю податків шляхом зниження і вирівнювання податкового навантаження, спрощення податкової системи.

Базова концепція соціально-економічної політики України має включати задоволення основних людських потреб – здоров'я, освіти, праці, житла, особистої безпеки.

Враховуючи, з одного боку, ключові світогосподарські тенденції, а з іншого – потенціал української економіки, пріоритетними напрямками її розвитку в умовах глобалізації мають стати: системна інтеграція у світове господарство із забезпеченням реальної міжнародної конкурентоспроможності; діяльність спрямована на ліквідацію монопольної чи моносонної залежності від окремих зарубіжних ринків; формування власних транснаціональних економічних структур із глобальним менеджментом; інтеграційна макровзаємодія із Європейським Союзом, Центральними

і Східноєвропейськими угрупованнями країн; забезпечення належного рівня економічної безпеки з дійовими механізмами захисту від несприятливих змін міжнародної кон'юнктури та фінансових криз.

За умов адекватної економічної політики з продуктивним використанням власних інтелектуальних ресурсів можлива ефективна реалізація зазначених пріоритетних напрямів. Економічний розвиток як базову цінність можна забезпечити лише через систему підготовки і підтримки працівників нового типу. Інноваційна економіка потребує інноваційної освіти і менеджменту. Незважаючи на значні втрати ресурсів, науково-технологічного та кадрового потенціалу і часу, Україна має перспективи певної міжнародної конкурентоспроможності, здатна розвиватись на власній інтелектуальній основі з продукуванням новітніх науково-технологічних рішень в інноваційних сегментах світового ринку, забезпечувати належні умови життєдіяльності нації.

Білій А. І., Шульга А. В.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Економічний розвиток світу характеризується в основному тенденцією посилення нерівномірності розвитку окремих країн та географічних регіонів, що супроводжується економічними підйомами, локальними або глобальними кризами, поглибленням економічних і політичних проблем.

Економічний розвиток країн Центрально-Східної Європи пов'язується спочатку зі спадом виробництва, а потім з виходом із кризи і переходом на ринковий шлях розвитку.

Наслідки світової фінансової та економічної кризи особливо гостро позначились на соціальному та економічному становищі Румунії, в першу чергу через зростання дефіциту платіжного балансу та державного бюджету країни, зниження обсягів виробництва майже в усіх галузях економіки та зростання безробіття. З точки зору формування ВВП, його зниженню сприяли майже усі галузі економіки, зокрема обсяг сільського господарства в 2012 р. склав – 99,6%, промисловості – 95,7%, будівельної галузі – 86,4%, торгівлі та транспорту – 88,8%, фінансові послуги – 94,2%, інших видів послуг – 99,7%.

Протягом останнього часу румунською стороною вживаються активні заходи з подолання негативних наслідків економічної кризи та реалізації антикризових заходів. З огляду на це, програмою урядування на 2009–2015 рр. у економічній сфері передбачається реалізацію низки заходів із забезпечення умов відновлення економічного зростання та забезпечення стабільності у всіх галузях.

Наслідки світової фінансової кризи відчутно впливають на економічну ситуацію в Республіці Польща. У 2012 році в структурі ВВП промисловість займає частку 31,7%, сільське господарство – 4,5%, послуги – 63,8%.

Уряд Польщі приймає «План стабільності і розвитку», в якому передбачає наступні кроки: виділити 1 млрд. євро на збільшення лімітів і гарантій Державного казначейства для банків, виділити 650 млн. євро для малого і середнього бізнесу з метою забезпечення їхньої кредитної спроможності, використати фінансові інвестиції з бюджету ЄС на суму 485 млн. євро.

Щодо чеської економіки, то в 2011 р. на її стан продовжує негативно впливати світова фінансова та економічна криза, спостерігається помітний спад інвестиційної активності, зв'язаний, в першу чергу, зниженням попиту на товари, що експортуються чеськими виробниками, небажанням інвесторів в умовах економічного спаду розширювати і модернізувати виробництво.

2011 року Уряд Чехії, з метою подолання негативного впливу наслідків світової фінансової кризи та підтримки національного виробника, затверджує антикризові заходи, розроблені Національною економічною радою щодо протидії впливу світової фінансової економічної кризи в Чехії. Передбачається інвестування в антикризові заходи 2 млрд. 679 млн. євро, майже 2% ВВП.

На регіональному рівні в Західній Європі все більшого розмаху набуває економічне співробітництво у різних сферах. Усі без винятку регіони прагнуть підвищити привабливість для інвесторів. Особливо бурхливими темпами розвивається співробітництво між прикордонними районами країн Співтовариства.

Німеччина завжди вважалася центром Європи, вона розташовується на перехресті торгових шляхів, котрі ведуть від вільних ганзейських міст до півночі Італії. Сьогодні країна являє собою і геополітичне, і економічне ядро Європи.

Однією з головних причин певного скорочення дефіциту у 2012 р. стає припинення стимулюючих заходів уряду, спрямованих на стабілізацію економіки. Крім того, Німеччина посідає центральне місце в європейській політиці всіх своїх сусідів. Майбутнє європейської інтеграції багато в чому залежить від характеру і активності політики Німеччини у ставленні до ЄС. Зрештою, німецька держава була поділена упродовж майже всієї своєї історії. Саме завдяки цьому європейська політична система стала системою національних держав, а не імперією, оточеною залежними територіями.

Опубліковані наприкінці лютого 2011 р. дані про стан британської економіки залишаються досить суперечливими. З одного боку, уточнені дані про динаміку ВВП у четвертому кварталі минулого року свідчать про певне покращення цього показника до +0,3% порівняно з раніше оголошеними 0,1%, тобто Сполучене Королівство почало виходити з кризи після шести кварталів негативного росту.

Соціально-економічна ситуація в Іспанії продовжує розвиватися під впливом економічної кризи. За даними МВФ, ВВП Іспанії в 2011р. зменшилася на 0,7%, а у 2012р. економічне зростання в країні складало лише 0,8%. Іспанія до 2014р. не

досягне свого економічного рівня 2008 р., зокрема, через світову економічну кризу, яка збігається в часі з внутрішньою кризою в секторі нерухомості та на ринку праці. Іспанія є єдиною країною Єврозони (окрім Ірландії), яка в 2011р. продовжила знаходитися в стані рецесії та якій знадобиться більше часу для виходу з економічної кризи.

Таким чином, економічний розвиток провідних та інших країн світу в останні десятиліття проходить нерівномірно, з відхиленням від традиційних темпів і форм. Аналіз і узагальнення фактичного матеріалу дають можливість зробити висновки про те що, на початку третього тисячоліття, на жаль, збільшувалася прірва між країнами економічно високорозвиненими і тими, які протягом десятиліть, а то й століть балансують на межі фізичного виживання їх населення. Перед державами за таких умов стоїть дуже важливе завдання зміцнення регіональних зв'язків, забезпечення повноцінного інтегрування регіонів у єдиний економічний комплекс. За таких умов міжрегіональна економічна інтеграція потребує розробки заходів на державних рівнях, здатних прискорити взаємовигідне співробітництво регіонів, забезпечити розвиток внутрішнього ринку та повноцінний вихід країн на світовий зовнішній ринок.

Бродовая М., Джинджоян В. В.

Днепропетровский национальный университет имени О. Гончара, Украина

РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В РЕФОРМИРОВАНИИ И РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ КИТАЯ

В обеспечении нормального функционирования любой современной экономической системы важная роль принадлежит государству. В любой стране при любой общественно-политической и социально-экономической системе экономика в той или иной степени регулируется государством в лице ее государственных органов. В современных условиях любое государство осуществляет регулирование национальной экономики, с различной степенью государственного вмешательства в экономику. Государственное регулирование экономики является составной частью воспроизводства. Оно решает различные задачи: это, например, стимулирование экономического роста, регулирование занятости, поощрение прогрессивных сдвигов в отраслевой и региональной структуре, поддержка экспорта. Конкретные направления формы, масштабы государственного регулирования экономики определяются характером и остротой экономических и социальных проблем в той или иной стране в конкретный период.

Преобразования, начавшиеся в 80-х годах прошлого столетия в Китае, привели к небывалому росту экономики этой страны и к усилению влияния КНР на мировой арене как на различных рынках, так и в сфере финансов. Переход от плановой экономики к рыночной в КНР начался в конце 1978 года. Китай построил свою

собственную модель развития. Вопреки ожиданиям рыночные реформы в Китае оказались успешными. С 1979 года Китай приступил к реформированию хозяйственной системы в рыночном направлении, но только с 1992 года модель социалистической экономики была утверждена как цель реформы. За последние 20 лет значение рынка в экономике и ее открытость внешнему миру резко повысились. Эти успехи в немалой степени обусловлены огромной ролью государственного регулирования [3, с. 28–33].

В качестве основного средства государственного управления экономикой в Китае выбрано косвенное регулирование. Это означает регулирование и контроль правительством народнохозяйственных показателей и их динамики экономическими методами и рычагами, обеспечение с помощью правовых и административных средств здоровой конкуренции и противодействие монополизму, поддержание развития экономики в заданных правительством рамках [2, с. 50].

Переход к рыночной экономике Китай начал с реформы в сельском хозяйстве. Были организованы свободные экономические зоны, которые привлекли к себе промышленное производство, ориентированное на экспорт, что дало возможность зарабатывать необходимую иностранную валюту. В страну отовсюду потекли капиталы, подтвердив тем самым, что в современном мире существует один глобальный интегрированный рынок капитала [1, с. 23].

Китаю удалось пробиться на потребительские рынки Запада, особенно США, воспользовавшись режимом наибольшего благоприятствования, организовать огромный экспортный сектор экономики ориентированный на низкокзатратную, но трудоемкую продукцию. Государство ослабило централизованный контроль и сосредоточило внимание на «новой экономике», а не на «разбазаривании» скудных ресурсов в ходе приватизации «старой», стимулировало развитие новых предприятий национального, провинциального, поселкового и деревенских уровней. Новые хозяйственные субъекты смогли вступить в конкуренцию с существующими предприятиями, отвоевать у них трудовые ресурсы и капиталы. Китай продемонстрировал гораздо большую прагматичность и гибкость, чем другие трансформирующиеся страны. Он не делал ставку на изменение формы собственности или частные предприятия. Вместо этого требовалось, чтобы новые производства были современными и ориентировались на экспорт, использовали новые технологии, квалифицированных управленцев, рабочих и т. д. К тому же государственные предприятия были реформированы, а не приватизированы. Экспортная деятельность в стране находится под контролем государства и ее интенсивность часто определяется решениями провинциальных властей.

За последние 5 лет средние темпы роста китайской экономики сохранялись на уровне не ниже 9%. Объем экономики КНР увеличился с 26 трлн. юаней до 52 трлн. юаней. По итогам 2012 года Китайский ВВП составил \$8,2 трлн. Это на 7,8% больше, чем в 2011 году. Валовой доход предприятий в сельском хозяйстве в Поднебесной имеет прирост 4,5%, в сфере промышленности 8,1%, в секторе услуг 8,1%.

Это позволило КНР взлететь с 6-го на 2-е место в мировом экономическом рейтинге. В настоящее время несколько снизился в стране рост ВВП на душу населения (~ на 7,6%). Сегодня Китай представляет собой 4 специальные экономические зоны (Шэньчжэнь, Чжухай, Шаньтоу, Сямэнь,) 14 зон свободной (беспошлинной) торговли, 53 зоны высоких и новых технологий, более 70 научно-технических зон для специалистов, получивших образования за границей, 38 зон переработки продукции, ориентированной на экспорт. Из этих зон во все стороны тянутся нити экономического влияния и экономического роста в глубинный, окружающий их материковый Китай. Согласно прогнозу специалистов Всемирного банка, КНР к 2030 году может отнять у США статус крупнейшей экономики мира. Сокращение темпов роста экономики Китая – это целенаправленная политика правительства, которое изменило приоритеты (акцент на качество, а не на количество).

Список использованных источников:

1. Дадаян В. С. Макроэкономика для всех / В. С. Дадаян. – Феникс-Дубна, 2001.
2. Экономическая теория / под ред. В. Д. Камаева. – М.: Гуманитарный изд-й центр ВЛАДОС, 2000.
3. Гаевая Л. В. Определение общих целей государственного регулирования / Л. В. Гаевая // Маркетинг в России и за рубежом. – 1999. – № 4. – С. 28–33.

Гаврилова О. Н.

Казанский федеральный университет, Российская Федерация

ОСОБЕННОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ БРАЗИЛИИ В КОНЦЕ XX – НАЧАЛЕ XXI ВЕКА

На современном этапе Бразилия имеет большое политическое и экономическое влияние в Латинской Америке и является важным игроком на мировой арене; участвует в многосторонней дипломатии в рамках ОАГ и ООН. Ее политическую систему и экономику многие исследователи считают успешными. Но и в этой стране есть ряд нерешенных экономических проблем, оставшиеся ещё с прошлого столетия.

В 1968–1974 годах Бразилия удивила мир своим «бразильским» чудом – интенсивным экономическим ростом. Отчасти это получилось благодаря появлению институтов, связанных с государственным и экономическим аппаратом: Совет экономического и социального развития, Консультативный совет при министерстве планирования. Они оказывали большое влияние на выработку и принятие экономических решений [1].

Политический деятель того времени А. Делфима Нету, и не только он, считал более подходящей для Бразилии «модель» «капиталистической модернизации» США, включающей усиление планомерного вмешательства государства в сферы экономики, финансов, распределения национального дохода [2].

Отчасти благодаря этому в стране в этот период возросли масштабы проникновения иностранного капитала, что привело к денационализации ряда важнейших отраслей промышленности [3]. На 1974 г. из 55 крупнейших бразильских предпринимательских объединений «уцелело» 30, зато почти половина из 324 филиалов американских корпораций возникла в Бразилии в 1966–1973 гг. [4].

Но, даже несмотря на внушительные показатели экономического роста Бразилии в годы чуда, уровень жизни рабочих и большинства других слоев населения оставался низким [5]. Недовольство политикой военного режима и экономической ситуацией в стране способствовали в середине 1970-х гг. массовому движению «низов» бразильского общества. Оживилось рабочее движение; в ряде районов прошли крестьянские волнения [6].

К концу 1970-х гг. активизировались оппозиционно настроенные представители интеллигенции, творческие возможности которой сковывались не только идеологическими, но и ухудшившимся экономическим положением. «...В условиях нынешнего экономического кризиса в Бразилии мало что можно сделать» [7], – писал всемирно признанный архитектор Оскар Нимейер [8].

К тому же с конца 1970-х гг. Бразилию накрывает и волна мировой наркоторговли. Так, город Манаус стал центром наркоторговли, благодаря своему удобному местоположению на берегу реки Амазонки и хорошего воздушного сообщения с Майами, Лос-Анджелесом, Нью-Йорком и Парижем [9]. Все эти экономические проблемы и усилившаяся политическая борьба привели к смене политического режима в стране: с 1985 года Бразилия стала демократическим государством.

Во второй половине 1980-х годов бразильское правительство сделало ставку на всемерное расширение экономических связей с другими южноамериканскими странами. Так, в 1986 г. была подписана Аргентино-бразильская интеграционная программа (АБИП) [10]. Отношения с США в целом развивались ровно, хотя уже проявлялись противоречия. Яркой иллюстрацией независимых внешнеполитических действий Бразилии явилось восстановление в июне 1986 г. дипломатических отношений с Кубой [11].

Несмотря на все успехи Бразилией тяготел огромный внешний долг (110 млрд. долл. к концу 1980-х гг.) [12], на оплату которого уходила практически вся разница в торговом балансе. В 1989 г. бразильскому правительству пришлось даже объявить мораторий на выплату большей части внешнего долга. Очень быстрыми темпами шла инфляция. Чтобы сдержать её, бразильскому правительству дважды пришлось прибегать к девальвации: в 1986 г. крузейро меняли на новые деньги, называвшихся крузад, в соотношении 1:1000, а спустя три года эти деньги были заменены на новые крузаду. Но инфляция оставалась.

Новый президент Фернанду Коллор ди Меллу [13], свои первые шаги направил на сдерживание инфляции (в 1990 г. была осуществлена новая девальвация, вновь появился крузейру). Затем он сократил расходы на государственный аппарат, провел приватизацию предприятий государственного сектора. Но и это не помогло. Министром

економічного розвитку Карпатського регіону пов'язані з наявним потенціалом соціально-економічних та природних ресурсів, екологічною ситуацією, тенденціями розвитку економіки в країні.

Головними проблемами сучасного розвитку Карпатського економічного району є зниження обсягів промислового виробництва в регіоні, а саме в 2011р. на 6,92% менше ніж у 2010 році, адже промисловий комплекс регіону виробляє майже 12% всієї промислової продукції нашої держави [3].

Стосовно географічного положення, тобто вигідного прикордонного положення, то для Карпатського економічного району необхідна структурна перебудова тих галузей економіки, які мають найбільш швидкий обіг фінансових коштів, а також експортних галузей промисловості та сільського господарства. Тому у найближчій перспективі доцільним є реконструкція, технічне переоснащення діючих підприємств легкої і харчової промисловості, а також агропромислового комплексу району.

Карпатський регіон є одним з найбільших по забезпеченості мінеральними та паливно-енергетичними ресурсами. Важливим завданням комплексного розвитку є зростання ефективності паливно-енергетичного і мінерально-сировинного комплексів за рахунок повторної геологічної розвідки і розширення ресурсної бази.

Карпатський регіон найбільш забезпечений лісовими ресурсами в Україні, оскільки лісова зона складає 40,5% всієї території Карпатського регіону (в Івано-Франківській області продукція лісопромислового комплексу займає 12,9%, в Чернівецькій – 8%, а у Львівській – 4,6% всього об'єму промислового виробництва). Стратегія розвитку лісового господарства, лісової, целюлозно-паперової промисловості повинна враховувати обмеженість власних ресурсів деревини і поглиблювати її переробку на рівні кращих світових стандартів [3].

Розвиток рекреаційних послуг в регіоні є першочерговим завданням. В окремих районах Карпат насиченість територій рекреаційними об'єктами досить висока (понад 600 рекреаційних об'єктів загальною місткістю більш як 82 тис. місць). На даний час рекреаційна місткість ландшафтів складає: зимою – 3,9 млн. чол., літом – 1,7 млн. чол. Протягом року Карпатський курортно-рекреаційний район може приймати 8 млн. туристів і відпочиваючих та 12 млн. екскурсантів та туристів вихідного дня [3]. Але це не говорить про високий рівень рекреаційного освоєння, оскільки якість сучасного обслуговування та інших сервісних умов є далекими від світових стандартів. Тому тільки комплексний підхід до оцінки рівня рекреаційного освоєння буде найбільш правомірним та об'єктивним. Зростання обсягу рекреаційного виду послуг посилить надходження до місцевих і державних бюджетів, зниження рівня безробіття, а це сприятиме розвитку інших галузей економіки [1].

Важливою проблемою є наявна екологічна ситуація, яка пов'язана з багатьма чинниками. За забрудненням повітря і вод регіон займає 4-е місце, а за забрудненням ґрунтів мінеральними добривами і пестицидами – відповідно, 1-е і 2-е місця [3]. Основними чинниками погіршення екології регіону є: незбалансованість розвитку

окремих галузей економіки та промисловості, неналежне ставлення до природних ресурсів та довкілля. Все це призвело до нераціонального природокористування, погіршення природного середовища загалом. Забрудненість середовища безпосередньо залежить від дії забруднюючих джерел та факторів, які негативно впливають на стан здоров'я населення. Електроенергетичні викиди хімічної, гірничорудної промисловості, автомобільного транспорту, харчових підприємств формують основну частину забруднення в Карпатському регіоні [2].

Проблема безробіття на сучасному етапі характерна для багатьох регіонів і для Карпатського регіону також. Вона складає майже 30% працездатного населення (офіційно зареєстрованих безробітних) [3]. Економічно та історично обґрунтованим і вигідним для району є розвиток народних промислів – килимоткацтво, вишивання, виготовлення художніх виробів з лози, дерева, різьблення по дереву, гончарство тощо. Цей напрямок створить умови для зайнятості і отримання доходу місцевим жителям, особливо в тих районах, де є надлишок трудових ресурсів.

Враховуючи наявний в Карпатському регіоні природний, економічний, науковий і технічний потенціал, його історичні та географічні особливості, стратегічна мета перспективного розвитку території полягає в тому, щоб на основі оптимального використання природних, матеріально-технічних, трудових, інтелектуальних ресурсів створити ефективну економічну систему ринкового типу, яка забезпечить матеріальний добробут населення та екологічну безпеку регіону. Досягнення поставленої мети вбачається в поетапній реалізації першочергових завдань. Створення необхідних умов розвитку цих галузей і сфер людської діяльності забезпечить піднесення загального соціально-економічного рівня в країні.

Отже, для Карпатського регіону характерно багато проблем розвитку виробничих і невиробничих сфер. Тому необхідно проводити ретельні дослідження розвитку галузей регіону для того, щоб вчасно усунути недоліки та удосконалити структуру. Проблеми розвитку Карпатського регіону мають комплексні рішення, впровадження яких якщо не знищить проблему, то хоча б частково припинить її функціонування. Так необхідно удосконалювати кожен галузь виробничої та невиробничої сфери, впроваджувати заходи щодо покращення їх розвитку, що загалом покращило б розвиток регіону. Незважаючи на всі недоліки, даний регіон має великі перспективи в усіх галузях, особливо в рекреаційній. Для того, щоб досягти даних можливостей розвитку регіону необхідно здійснювати зміни та удосконалення тих галузей, на які орієнтовані перспективи Карпатського регіону.

Список використаних джерел:

1. Гаман П. І. Формування механізмів прискореного інноваційного розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України / П. І. Гаман // Економіка та держава. – 2008. – С. 82–83.
2. Тодосійчук В. Л. Регіональна економіка: підруч. / В. Л. Тодосійчук. – Вінниця: ВДАУ, 2008. – С. 434.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

К. е. н. Горлачук М. А., Горлачук О. А.

Тернопільський національний економічний університет, Україна

СВІТОВИЙ АГРАРНИЙ РИНОК ЯК ДОМІНАНТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН

Історія людства знає часи, народи і території без сільського господарства, проте їй невідома жодна індустріально розвинена країна, що обійшлась без сільсько-господарського виробництва.

Товарне виробництво сільськогосподарської продукції сприяло виникненню, формуванню і розвитку аграрних ринків окремих країн та в кінцевому підсумку світового аграрного ринку. Однак, якщо на самому початку цього процесу обмін сільськогосподарською продукцією мав в цілому взаємостимулюючий характер для розвитку сільськогосподарського виробництва, конкуренції і аграрних ринків, то в сучасний період він все більше набуває рис економічного підпорядкування конкурентів та забезпечення глобального домінування індустріально розвинених країн на світовому аграрному ринку.

Суть полягає в тому, що ціни на світовому аграрному ринку визначаються окрім дії закону вартості також за допомогою інших інструментів, які прямо чи опосередковано впливають на цінову ситуацію. Наприклад, сюди слід віднести політику субсидування експортної продукції, яка давно стала об'єктом зовнішньої і внутрішньої критики спільної аграрної політики Європейського Союзу з боку Світової організації торгівлі, Міжнародного валютного фонду, інвестування спекулятивних фінансових ресурсів у сировинний сегмент аграрного ринку, різного роду підтримка сільськогосподарського виробництва з боку індустріально розвинених країн шляхом використання в аграрному секторі економіки механізму прямих преміальних виплат, дотацій і т. п. Розмір такої підтримки за окремими видами товарної сільськогосподарської продукції подекуди перевищував навіть 90% рівня ціни.

Незважаючи на формально проголошене в останні роки зменшення фінансової підтримки аграрного сектора в індустріально розвинених країнах, фактичний рівень її ще й досі без суттєвих змін залишається вражаючи високим. До прикладу, в кінці лютого 2013 р. на рівні керівників урядів країн-членів ЄС було погоджено параметри бюджетних ресурсів, що спрямовуватимуться для розвитку і підтримки аграрного сектора спільноти. Зокрема, передбачається із 960 млрд. євро загального бюджету ЄС 373,5 млрд. євро (39%) будуть витрачені у наступні до 2020 роки на заходи спільної аграрної політики. Такий обсяг гарантованої бюджетної підтримки власного сільськогосподарського виробництва не можуть дозволити собі та забезпечувати слаборозвинені країни третього світу чи країни, що розвиваються.

Наслідком цих заходів стала експортна орієнтація аграрних ринків індустріально розвинених країн, в той час коли аграрні ринки слаборозвинених країн, за невеликими виключеннями, а також країн, що розвиваються і навіть так званих «порогових», зорієнтовані переважно на задоволення споживання на внутрішніх аграрних ринках та ліквідацію голоду.

З часів «зеленої революції» 60-их років минулого століття, котра призвела в індустріально розвинених країнах до перевиробництва сільськогосподарської продукції, кожні 7–8 років спостерігається подвоєння обсягів товарної продукції на світовому аграрному ринку, ситуація на якому, зрозуміло, не знаходиться під контролем слаборозвинених економічних країн.

Загрози продовольчому забезпеченню нині вже більше не зумовлюються ризиками неврожайності сільськогосподарських культур, як це мало місце у минулому.

У 1816–1817 рр. в Західній Європі, США та Канаді відбулася продовольча криза, що мала своїм наслідком більш ніж 10-ти кратне подорожчання сільськогосподарської продукції. Це була остання продовольча криза натурального сільськогосподарського виробництва у світі, що призвела до недоїдання і тисяч смертей від масового голоду, спричиненого власне неврожаєм сільськогосподарських культур через збіг надзвичайно несприятливих погодних і кліматичних факторів (1816 рік часто називають «роком без літа»).

В сучасних умовах головними чинниками загрози продовольчому забезпеченню є масивне застосування фінансового капіталу в сировинних сегментах аграрного ринку з метою диверсифікації та зростання капіталізації останнього, а також біржові спекуляції сільськогосподарською продукцією, що не залежать від погодних і кліматичних факторів.

Наскільки потужним може бути вплив використання фінансових інструментів у випадку спекуляцій на світовому аграрному ринку засвідчує хоча б той факт, що повністю скупити увесь урожай зернових культур Сполучених Штатів можна лише за 120 млрд. американських доларів – відносно невелика сума для біржових спекулянтів валютного ринку, щоденний оборот якого становить 3000 млрд. дол. США.

Стосовно аграрного ринку України слід зауважити, що неоптимальна структура виробництва і нестабільність на сучасному етапі розвитку аграрно-промислового комплексу країни зумовлені порушенням рівноваги в інвестуванні галузей аграрного сектору економіки. Капітал концентрується в основному на розвитку менш трудомістких та експортно-спроможних галузей рослинництва, створена додана вартість у яких реалізується за межами сільськогосподарських підприємств на світовому аграрному ринку. Це призводить до спрощеної структури сільськогосподарського виробництва, яка має наслідком зменшення обсягів важливіших видів сільськогосподарської продукції і до збіднення органічної структури ґрунтів.

Крім того, в останні роки в Україні різко скорочується кількість дрібних сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств за рахунок переходу їх під контроль потужних аграрно-промислових формувань. Функціонування агрохолдингів стрімко набирає обертів, вони поглинають дрібні господарства, яким не під силу конкурувати з великими компаніями. Існування агрохолдингів можна розглядати як головну загрозу для економічної конкуренції на аграрному ринку України.

Дриль О. І., к. е. н. Косар Н. С.

Національний університет «Львівська політехніка», Україна

СФЕРА ПОСЛУГ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТРАНСКОРДОННИХ РЕГІОНІВ

Одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки є сфера послуг, зокрема транспортних, туристичних тощо, які особливо актуальні для транскордонних регіонів.

У міжнародній практиці експерти ООН виділяють різні групи експортних послуг (табл. 1).

Таблиця 1. Групи експортних послуг

Групи експортних послуг	Послуги, які входять в групу
Найбільш «видимі»	Перевезення, іноземний туризм
Надходження від «роялті»	Послуги роялті
Інші	Брокерські, фінансові, управлінські, бухгалтерські, управлінські, архітектурні, лізингові, професійні

Україна активно включилася в міжнародний обмін послугами, зовнішньо торговельні операції почали проводитися з партнерами з 208 країн світу, зокрема за даними 2007 р. найбільшу частку в загальному обсязі послуг займали транспортні (67,9%), ділові, професійні та технічні послуги (12,8%). У 2010–2011 рр. зовнішньоторговельні операції проводилися з партнерами із 199 країн світу. Найбільшу питому вагу в загальному обсязі українського експорту мали транспортні послуги (65%), ділові, професійні і технічні послуги (14,9%).

У табл. 2 та на рис. 1 подано динаміку експорту та імпорту послуг за 2006–2012 рр.

Протягом 2006–2011 рр. у грошовому вимірі збільшився імпорт таких послуг як ділових, професійних та технічних, послуг повітряного та залізничного транспорту, послуг з туризму, державних послуг, які не віднесені до інших категорій, комп'ютерних, будівельних, послуг приватним особам та послуг у галузі культури та відпочинку. При цьому зменшились обсяги імпорту фінансових послуг, роялті, ліцензійних та інших ділових послуг.

Таблиця 2. Аналіз динаміки експорту і імпорту послуг в Україні за 2009–2012 рр.

Показник	2009	2010	2011	2012	Відхилення			
					Абс., млн. грн.		Відн., %	
					2011/ 2010	2012/ 2011	2011/ 2010	2012/ 2011
Експорт послуг	9598,3	11759,4	13697,6	13528	1938,2	-169,6	14,4	-1,2
Імпорт послуг	5173,5	5447,7	6248	6821	800,3	573	12,8	8,4

У 2012 р. спостерігається зменшення експорту послуг на 1,2%, що є негативним явищем для економіки України.

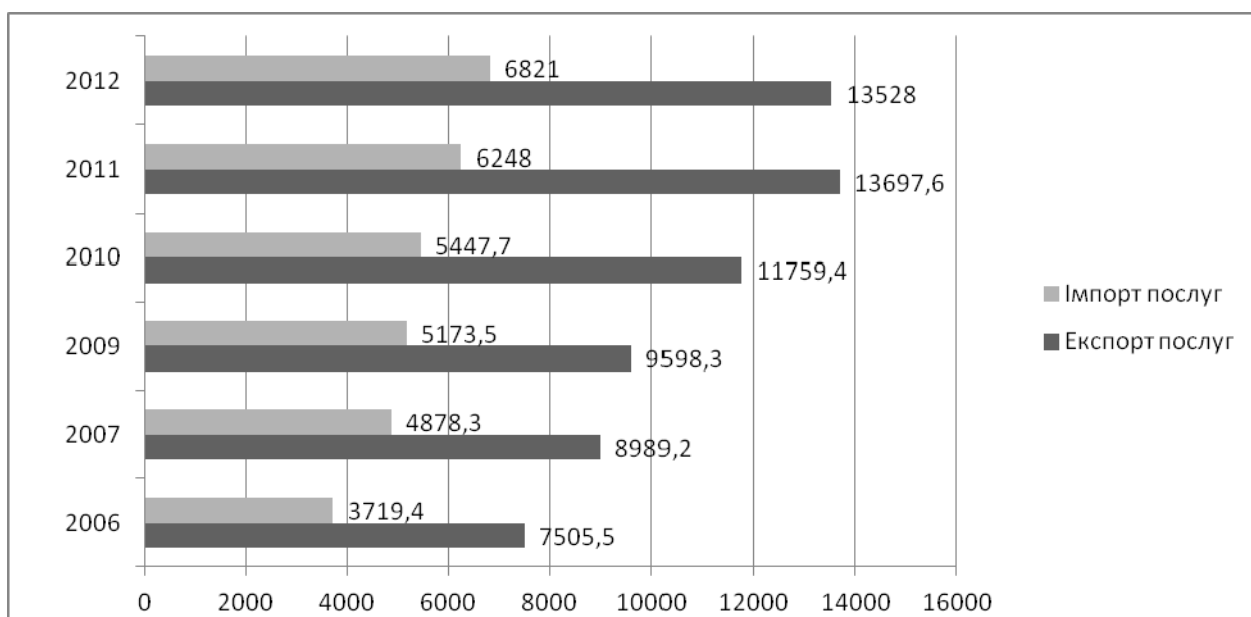

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту послуг за 2006–2012 рр., млн. грн.

За даними Держстату України у січні–вересні 2012 р. експорт послуг перевищив імпорт на 5,001 млрд. доларів. Експорт послуг у січні–вересні 2012 р. становив 10,004 млрд. доларів та зменшився на 0,8% порівняно з січнем–вереснем 2011 р. Імпорт послуг становив 5,002 млрд. доларів та збільшився на 11,7% в порівнянні з січнем–вереснем 2011 р. Збільшення обсягу експорту послуг відбулося в першу чергу за рахунок збільшення експорту страхових послуг – на 75,3% до 93,6 млн. доларів, повітряного транспорту – на 1,9% до 1,134 млрд. доларів, інших ділових послуг – на 3,9% до 1,35 млрд. доларів. Імпорт послуг збільшився в основному за рахунок імпорту будівельних послуг – в 2,7 рази до 226 млн. доларів, послуг, пов'язаних з подорожами – на 25% до 451,4 млн. доларів, транспортних послуг – на 10,2% до 1,271 млрд. доларів і державних послуг – на 18,9% до 452,6 млн. доларів.

Сьогоднішня характеризується посиленням зростанням сфери послуг, яка є однією з основних складових економіки світу (в економічно розвинутих країнах світу вона становить більше 50%). Тому даній сфері потрібно створити умови для успішного розвитку в регіонах, що забезпечить і розвиток економіки країни загалом. Сфера послуг має значний потенціал у напрямі зростання пропозиції для їх експорту та розширення можливостей їх надання. До таких послуг можна віднести насамперед транспортні; туристичні, будівельні, освітні, консультаційні; медичні, комп'ютерні та ІТ-послуги.

Проте негативним явищем, яке стримує розвиток сфери послуг в умовах сьогодні є їх відносно невисока якість. Клієнти оцінюють якість послуг шляхом порівняння очікуваного і отриманого результату, неспівпадіння між якими складає так званий «розрив якості». Тому перспективи зростання сфери послуг транскордонних

регіонів полягають насамперед у зменшенні величини такого розриву. Можна сказати, що для оцінки якості послуг клієнти можуть використовувати критерії, які пов'язані з якістю самої послуги, зокрема такі як: міра доступності; репутація надавача; розуміння потреб клієнта; безпека; компетентність персоналу. Крім цих факторів, існують ще фактори, які пов'язані з якістю процесу надання послуг. До них належить рівень комунікації, реакція співробітників і відчутні фактори. Вищезазначене свідчить про те, що покращання якості послуг вимагає насамперед оновлення матеріально-технічної бази їх надавачів та підбору і підготовки їх персоналу. Збільшення обсягів експорту послуг у транскордонних регіонах пов'язане також із активізацією системи їх просування як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках.

Камашева А. В.

Казанский (Приволжский) федеральный университет, Российская Федерация

ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ РОСТА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В условиях глобализации мировой экономики России просто необходимо сделать ставку на человеческий капитал. По многим показателям население России – уникальный ресурс, уровень охвата населения средним образованием и уровень грамотности в стране один из самых высоких в мире. В вопросах же здоровья населения все не столь радостно: уровень смертности – самый высокий в Европе, один из самых больших в мире гендерных разрывов в показателях продолжительности жизни. Главными проблемами являются высокая смертность от внешних причин и проблемы с системой кровообращения. Огромное негативное влияние на здоровье населения и продолжительность жизни оказывает злоупотребление алкоголем. Таким образом, можно сказать, что население России обладает огромным потенциалом развития человеческого капитала, но проблемы связанные с воспроизводством человеческого капитала, показателями здоровья требуют решения. Сейчас ситуацию на рынке труда можно охарактеризовать как стабильную. Данные исследований Росстата свидетельствуют, что, благодаря реализации в 2009–2010 гг. программ по стабилизации ситуации на рынке труда, удалось сдержать нарастание кризисных явлений на рынке труда и улучшить 2012 г. ряд показателей, характеризующих состояние рынка труда, которые были зафиксированы в докризисном 2008 году.

Развитие глобализации способствует росту конкуренции на многих рынках. Предприятия ряда отраслей могут не выдержать конкуренции с подешевевшим импортом и рискуют обанкротиться, что чревато всплеском безработицы. Открытие российского рынка в связи с расширением влияния глобализации с активизацией иностранных игроков, придерживающихся высоких стандартов в сфере трудовых

отношений, может также обострить конкуренцию в борьбе за перспективных работников. С другой стороны, самим работникам придется больше заботиться о своей квалификации и трудовой этике, чтобы не проиграть в борьбе за рабочее место. На современных предприятиях нужны не просто профессионалы, глубоко знающие свое дело, а всесторонне развитые люди, обладающие высоким уровнем общекультурных компетенций с навыками работы в коллективе, способные к самоуправлению и действиям в условиях непредсказуемости, неопределенности, обеспечивающие творческий поиск путей решения сложных проблем.

Важными компетенциями сейчас являются навыки устной и письменной коммуникации, понимание основ гуманитарных наук, математики, естествознания. Владение навыками работы с информационными технологиями и постоянное совершенствование своих технических знаний является непременной составляющей современного специалиста. Умение работать в группах, быть творческими и инициативными, способными получать удовлетворение от работы в условиях здоровой конкуренции, а так же культура поведения, толерантность и восприимчивость к другим культурам станут серьезным преимуществом специалиста при возрастающей конкуренции на рынке труда, а ощущение потребности в непрерывном образовании в ближайшем будущем станет основой роста человеческого капитала.

Отдача от инвестиций в человеческий капитал неразрывно связана со сроком жизни его носителя, именно поэтому так остро стоят вопросы о продолжительности жизни и уровне здоровья населения. Капитал здоровья, как составная часть человеческого капитала, представляет собой инвестиции в человека, осуществляемые с целью формирования, поддержания и совершенствования его здоровья и работоспособности. Капитал здоровья является несущей конструкцией, основой для человеческого капитала вообще. Инвестиции в здоровье, его охрана, способствующие сокращению заболеваний и смертности, продлевают трудоспособную жизнь человека, следовательно, и время функционирования человеческого капитала. Состояние здоровья человека – это его естественный капитал, часть которого является наследственной. Другая часть является приобретённой в результате затрат самого человека и общества. В течение жизни человека происходит износ человеческого капитала. Инвестиции, связанные с охраной здоровья, способны замедлить данный процесс. Низкий уровень продолжительности жизни в стране включает в число приоритетных задач инвестиции на поддержание здоровья, что способствует продлению жизни человека, а, следовательно, и времени функционирования человеческого капитала. Таким образом, можно сказать, что такая важная составляющая человеческого капитала как здоровье имеет хорошие предпосылки к росту в связи с более активной интеграцией России в международное сообщество.

Инвестиции в человеческий капитал, в систему образования, рост капитала знаний создают внешние эффекты, важные для экономического и социального развития. Современные реалии поставили все национальные системы образования

перед необходимостью формирования новой образовательной парадигмы, удовлетворяющие потребностям постиндустриального общества.

Для успеха российской модернизации стране нужны специалисты, способные не только воспроизводить систему полученных знаний, уметь прогнозировать и постоянно пополнять свои знания в соответствии с последними мировыми стандартами. Современное высшее образование призвано создать условия для повышения конкурентоспособности человеческого капитала; изменения структуры экономики в пользу наукоемких отраслей; формирования работников, воспроизводящих и развивающих материальный и интеллектуальный потенциал страны; обеспечить социальную и профессиональную мобильность на рынке труда; формировать кадровую элиту общества. Участие России в Болонском процессе, безусловно, будет способствовать повышению конкурентоспособности, как работников, так и российских образовательных услуг и научных кадров.

На основе анализа современной системы образования можно назвать ряд его особенностей и тенденций развития. В условиях глобализации образование становится международным институтом и выходит за рамки национальных государств. В образовании все большую роль начинают играть современные информационные технологии. Образование превращается в непрерывный процесс, происходящий на протяжении всей жизни человека, соответствующий потребностям личности и общества. Положительными тенденциями развития современного российского образования являются: децентрализация и рост качества образования в регионах; активное формирование негосударственных образовательных учреждений; рост внимания к изучению дисциплин гуманитарного и социально-экономического профиля; тесное взаимодействие между школами и вузами; профориентация школьников, усиление профилизация среднего образования, возрастание доли специализированных школ.

Накопление капитала культуры требует значительных инвестиций. Эффект от них для общества имеет опосредованный, но выраженный социально-экономический характер. Формирование общей и профессиональной культуры является необходимым условием любой общей и специальной подготовки, создавая предпосылки для социальной мобильности человека, передачи культурного достояния общества из поколения в поколение, более эффективного использования других элементов человеческого капитала и, в конечном итоге, прироста национального богатства.

Говоря об изменениях, которые повлечет для человеческого «культурного» капитала все более глубинное участие в процессе мировой интеграции, стоит отметить, что глобализация культуры несет в себе смешивание, размывание национальной культуры. Такие традиционные элементы культуры как язык, традиции и обычаи, ценности, ментальность и уклад жизни неизбежно меняются в угоду современным тенденциям. Положительный или отрицательный характер несут в себе данные изменения сложно поддается интерпретации.

Подводя итог всему вышесказанному хочется отметить, что развитие глобализации и продолжение интеграции в мировое сообщество должно положительно сказаться на таких важных составляющих человеческого капитала, как здоровье и образование. Государство и общество должно приложить максимум сил для достойного развития и сохранения культуры страны в системе глобальных изменений. Рост конкуренции и превалирование экономики знаний должны стать толчком к усовершенствованию механизмов функционирования рынка труда, формированию, воспроизводству и развитию человеческого капитала страны.

Кириченко О. В., Джинджоян В. В.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КИТАЮ

Економіка будь-якої країни являє собою комплекс взаємопов'язаних відносин, що формують єдиний господарський механізм нації, який має свої особливості та притаманний лише даній території. До основних складових зазначеного комплексу відносяться, насамперед, структура економіки, розвиток її галузей, економічний потенціал, фактори соціально-економічного розвитку, механізми регулювання. Важливим є також те, до якої моделі можна віднести економіку тієї чи іншої країни.

Китайська Народна Республіка на даний час є країною, що розвивається дуже стрімкими темпами. З середини ХХ століття проводяться реформи спрямовані на підвищення значущості економіки КНР на світовій арені. Реформа 1984 року була покликана на розв'язання проблем забезпеченості населення продуктами харчування. З того часу відбувається перехід від планової економіки із жорстким державним регулюванням до ринкової, але і сьогодні на кожні декілька років створюється 5-річний план розвитку Китаю [1].

Таблиця 1. Динаміка експорту та імпорту Китаю (100 млн. дол.)

	2007	2008	2009	2010	2011
Експорт	12204,6	14306,9	12016,1	15777,5	18393,8
Імпорт	9561,2	11325,7	10059,2	13962,4	17434,8
Загальна вартість імпорту та експорту	21765,7	26632,6	22075,4	29740,0	36418,6

Джерело: Foreign Trade and Economic Cooperation.

За даними агентства Bloomberg, КНР в 2012 році вперше обійшла США за вартістю експорту і імпорту. Як уточнювало американське агентство, за звітний період експорт і импорт в країні збільшився до 3,87 трильйонів доларів, тоді як аналогічні показники в США склали 3,82 трильйона доларів. Таким чином, об'єми торгівлі Китаю перевищили експорт і импорт США на 50 мільярдів доларів.

Реструктуризація економіки та підвищення її ефективності сприяли зростанню ВВП КНР більш ніж у 30 разів у порівнянні 1978–2011 роки. ВВП Китаю

у 2011 році склав 7318,5 млрд. дол., а ВВП (за паритетом купівельної спроможності) 11270,76 млрд. дол. ВВП на душу населення у 2011 році (за ППС) склав 8390 дол.

В 2011 році владою КНР було ухвалено нову програму розвитку на 2011–2015 рр. Основними її положеннями можна вважати: забезпечити середньорічне зростання національної економіки на рівні відсотків, прискорення темпів трансформації моделі економічного розвитку, впорядкування економічної структури, всеохоплююче поліпшення життя населення. Китай планує сприяти зростанню своєї економіки помітним підвищенням її якості і ефективності, що в свою чергу вплине на розвиток світової економіки. Новою п'ятирічкою КНР передбачається щорічний приріст економіки на рівні 7%, що значно нижче за реальне її зростання, зафіксоване останніми роками. Це говорить про те, що концепція розвитку Китаю стала більш виваженою і обережною. Також планується знизити витрати енергоносіїв на одиницю ВВП на 16 відсотків і скоротити викиди двоокису вуглецю на одиницю ВВП на 17 відсотків.

Економічне зростання КНР в останні десятиріччя демонструє рекордні показники, але, на думку експертів, воно не є довговічним. В економіці країни існує низка проблем, що можуть цілком вплинути на її подальший розвиток. Високе зростання експорту було досягнуте меркантилістською торговою політикою (втручанням держави) і недооцінкою китайської валюти. Високі інвестиції, з іншого боку, були прямим результатом укрαι низьких відсоткових ставок. З 2003 по 2011 рр. середня реальна ставка по кредитах була біля нуля. Це означає, що той, хто отримував кредити від банків, отримував гроші безкоштовно. Разом із збільшенням витрат і зміцненням валюти, експортний сектор страждає від надмірних потужностей. Нескінченна безліч фабричних будівель і машин була накопичена протягом десятирічного буму інвестицій в країні. Інвестиції в Китаї росли високими темпами протягом останніх десятиліть, чому сприяли близькі до нуля реальні процентні ставки і прагнення до зростання ВВП. В результаті накопичення капіталу у ВВП Китаю збільшилося з 35,1% в 2000 році до 48,4% в 2011 році.

Наступною проблемою є нерівномірність розвитку територій Китаю. Існують дуже значні відмінності у економічному розвитку сільської місцевості та міст, прибережних територій та внутрішньої частини, а тому у даний час спостерігається найвищий рівень внутрішньої міграції населення КНР у світі. Водночас міграція сільських мешканців до міст збільшує можливості до споживання. З іншого боку проведення політики обов'язкової реєстрації обмежує права мігрантів, шляхом обмеження прав людей на отримання однакових соціальних послуг із місцевими жителями.

Проведення демографічної політики «однієї дитини у родині» поступово скорочує трудові ресурси, але водночас все одно не регулює кількість населення, що на даний час складає 1 358 069 290 чоловік та створює додаткові можливості для розвитку корупції. Промисловість КНР страждає від кризи перевиробництва власної

продукції, зокрема металургії, гірничодобувної промисловості, виробництва алюмінію, залізняка, цементу і інших.

Нерівномірність розподілу доходів також є ще однією серйозною проблемою розвитку економіки, адже лише певна частка населення має високі доходи. В цілому недооцінка китайської валюти, спотворена тарифна політика, політика підтримки фінансової монополії, деформована промислова політика і загарбницька земельна політика сформували в Китаї незбалансовану модель економічного розвитку. Вона систематично заглиблює нерівність доходів і зниження споживчої частки у ВВП рік за роком.

КНР має всі шанси стати світовим лідером в недалекому майбутньому навіть випередивши США за розвитком економіки, але всередині країни існує чимала кількість проблем, які потребують негайного пошуку рішень.

Ковтун С. Д.

*Уральский федеральный университет имени первого Президента России
Б. Н. Ельцина, г. Екатеринбург, Российская Федерация*

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ИММУНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ

Развитие иммунизации населения страны базируется на государственных решениях в сфере здравоохранения. Совокупностью этих решений объединяется концепция долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации до 2025 г., координационные документы по совершенствованию государственной политики в сфере здравоохранения и стратегия лекарственного обеспечения населения. По стратегическим направлениям определяются приоритетные социально-экономические задачи в сфере лекарственного обеспечения населения Российской Федерации на долгосрочную перспективу. В рамках приоритетности государственной политики в сфере лекарственного обеспечения определяется всеобщность охраны здоровья каждого гражданина страны. Последовательно устанавливается рациональность функционирования системы лекарственного обеспечения. Она должна основываться на принципах доказательной медицины, соответствовать потребностям системы здравоохранения, современным достижениям фундаментальной и прикладной науки, возможностям фармацевтической промышленности.

Чрезвычайно важным стратегическим направлением является обеспечение качества, эффективности и безопасности. Государственная контрольно-разрешительная система в сфере обращения лекарственных средств должна соответствовать действующим международным требованиям и стандартам.

Одним из финансовых направлений является сбалансированность. Система лекарственного обеспечения должна базироваться на реальных возможностях

бюджетов бюджетной системы страны и внебюджетных источников, исходя из государственных гарантий обеспечения граждан лекарственными препаратами для медицинского применения.

Переход на инновационную модель развития национального производства лекарственных препаратов для медицинского применения предусматривает организацию производства важнейших лекарственных препаратов для профилактики и лечения заболеваний, особенно преобладающих в структуре заболеваемости населения. Данное направление поддерживается стратегией развития и федеральной целевой программой развития национальной фармацевтической и медицинской промышленности России.

В соответствии с действующими законодательными положениями об иммунопрофилактике инфекционных болезней обеспечение населения Российской Федерации медицинскими иммунобиологическими препаратами для иммунизации в рамках национального календаря профилактических прививок осуществляется бесплатно за счет средств, выделенных из федерального бюджета. Объем финансирования Национального календаря профилактических прививок составляет около 6 млрд. руб. В настоящее время Национальный календарь предусматривает вакцинацию против 11 инфекций.

Иммунизация населения в рамках Национального календаря по эпидемиологическим показаниям также осуществляется бесплатно за счет средств, выделенных из бюджетов субъектов Российской Федерации, муниципальных бюджетов и прочих источников финансирования.

Отечественная иммунобиологическая промышленность обеспечивает около 90% медицинских иммунобиологических препаратов для Национального календаря. В целях сохранения их качества создана «холодовая цепь», с помощью которой обеспечиваются безопасные условия транспортирования и хранения на всех ее уровнях.

Текущий период и перспективы социально-экономического развития демонстрируют появление внешних и внутренних вызовов, создающих предпосылки для совершенствования государственной политики в области здравоохранения и лекарственного обеспечения. Так, должны модифицироваться требования к организации системы здравоохранения и лекарственного обеспечения, возникновению повышенных запросов к ресурсному обеспечению систем социального страхования и социальной помощи. Наряду с этим обостряется проблема рациональности использования имеющихся ограниченных общественных ресурсов.

В настоящее время человеческий капитал становится основным фактором экономического развития. Возрастает роль социальных программ, включая иммунизацию населения, обеспечивающих сохранение высокого качества человеческого потенциала, способствующих повышению качества медицинской помощи, оказываемой населению, включая трудоспособный возраст, за счет повышения доступности современной высокоэффективной лекарственной терапии.

Предполагается совершенствование порядка формирования перечней лекарственных препаратов для медицинского применения, обеспечение которыми осуществляется в рамках программы государственных гарантий бесплатного оказания гражданам медицинской помощи, а также в рамках государственной социальной помощи, с учетом их фармако-экономической эффективности и клинических рекомендаций. Реализуемые мероприятия должны сдерживать риски неуправляемого роста цен на лекарственные препараты и расходы на лекарственное обеспечение населения страны, а также оптимизировать использование имеющихся ресурсов здравоохранения.

Планируется дальнейшее совершенствование Национального календаря профилактических прививок путем оптимизации схем иммунизации, модификации системы мониторинга за качеством медицинских иммунобиологических препаратов и их побочным действием в поствакцинальном периоде. Также предусматриваются мероприятия по совершенствованию лекарственного обеспечения населения трудоспособного возраста, не имеющих право на лекарственное обеспечение бесплатно или со скидкой. Государство должно создать условия, в которых развитие здравоохранения будет привлекательно как для отечественных, так и для зарубежных инвесторов, что особенно актуально в связи с вступлением России во ВТО.

К. э. н. Колесникова Ю. С.

Казанский (Приволжский) федеральный университет, Российская Федерация

СОЦИАЛЬНЫЙ КАПИТАЛ КАК ОБЪЕКТ НЕМАТЕРИАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Традиционно под термином «социальный капитал» понимается совокупность общественных связей, которые могут обеспечить доход их собственнику. Ключевыми ценностями современного информационного общества становятся: уровень образования, профессионализм, обучаемость, креативность работника и общественные связи. Наличие социального капитала обеспечивает компаниям конкурентное преимущество, поэтому в информационной экономике становится очень важно оценивать и учитывать данный ресурс. К примеру, при организации акционерного общества часть пая может вноситься в форме связей (с поставщиками и потребителями, с государственными структурами). Если социальный капитал не учитывать в данном случае, то получается неравное распределение долей и возникает ситуация оппортунизма одного акционера по отношению к другому.

По своему сущностному происхождению связи можно отнести к нематериальным объектам. В соответствии с тем, что в современном обществе связи выступают в качестве нематериального ресурса, вокруг которого складываются определенные экономические отношения, то мы можем рассматривать социальный капитал в качестве объекта нематериальной собственности.

Рассмотрим социальный капитал в системе объектов нематериальной собственности. Нематериальная собственность – это отношения прав собственности по поводу объекта, обладающего следующими характеристиками: бестелесность, потенциальная ценность и потенциальная возможность обеспечить конкурентное преимущество и возможность получения дохода. Нематериальную собственность можно охарактеризовать, как отношения между субъектом собственности и обществом по поводу объекта собственности не имеющего материальной вещественной оболочки, или стоимость этой оболочки ничтожна мала, но объект собственности обладает потенциальной ценностью или возможностью приносить доход [1]. В состав нематериальной собственности входят права на нематериальные активы, интеллектуальная собственность и неидентифицируемая нематериальная собственность.

Соотношение и взаимосвязь понятий: права на нематериальные активы, интеллектуальная собственность, неидентифицируемая нематериальная собственность и нематериальная собственность показаны на рис. 1 [1].

Рис. 1. Структура нематериальной собственности

В результате исследования мы вывели следующую классификацию и выделение видов объектов нематериальной собственности:

- нематериальные активы;
- объекты интеллектуальной собственности, которые не могут быть признаны нематериальными активами;
- объекты неидентифицируемой нематериальной собственности.

К нематериальным активам можно отнести: право на воспроизведение, распространение и импорт; право на запись и право на подвижные изображения и др. К объектам интеллектуальной собственности: открытия, рационализаторские предложения, часть интеллектуального капитала.

Рассмотрим более подробно объекты неидентифицируемой нематериальной собственности (рис. 2). В ее структуру войдет часть интеллектуального капитала,

которая не может быть отнесена в структуру объектов интеллектуальной собственности (ноу-хау, информационные ресурсы и прочие активы созданные мыслительными усилиями). Помимо интеллектуального капитала часть объектов неидентифицируемой нематериальной собственности можно охарактеризовать как социальный капитал (контракты с выдающимися специалистами в той сфере, к которой относится бизнес; наличие своих людей (insiders) в организациях партнерах или клиентах; наличие постоянных покупателей и прочие виды связей, обеспечивающие конкурентное преимущество).

Рис. 2. Структура неидентифицируемой нематериальной собственности

Тем не менее, структура объектов неидентифицируемой нематериальной собственности не ограничивается интеллектуальным и социальным капиталом, так как существуют объекты, которые не являются нематериальными активами в силу правил учета, которые нельзя отнести к интеллектуальной собственности и интеллектуальному капиталу, в силу их немыслительной сущности, а также объекты, не являющиеся по своей структуре связями (репутация, синергетические эффекты).

Список использованных источников:

1. Колесникова Ю. С. Развитие нематериальной собственности в информационной экономике: дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.01. / Ю. С. Колесникова. – Казань, 2012. – 149 с.

Кузнецова М. А., Смирнова Т. А.

Днепропетровский национальный университет имени О. Гончара, Украина

ФАКТОРЫ УСПЕХА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СИНГАПУРА

После мирового экономического кризиса 2008 г. прослеживается постепенное «оздоровление» государств. Многие страны ищут новые методы повышения уровня экономики, одним из которых является усиление конкурентоспособности.

По Данным «Всемирного экономического форума 2011–2012» Сингапур занял второе место в рейтинге глобальной конкурентоспособности [2]. Рейтинг основан на таких показателях как качество институтов, инфраструктура, макроэкономическая стабильность, здоровье и начальное образование, эффективность рынка товаров и услуг, развитость финансового рынка, размер внутреннего рынка, конкурентоспособность компаний и инновационный потенциал.

С момента провозглашения Сингапура независимой республикой прошло 47 лет. За это время государство с населением в 4 млн. человек достигло экономических показателей самых развитых стран мира: ВВП на душу населения в 2012 г.

составило \$60,900 (6-е место в мире). Благодаря выгодному географическому расположению (находится на перекрестке морских путей между Европой, Азией и Австралией), Сингапур является одним из крупнейших мировых портов и занимает третье место по объемам нефтепереработки в мире. «Восточноазиатский тигр» также знаменит производством электроники, в особенности – полупроводников и компьютерных дискет.

Основными рычагами успешной экономики страны являются: политическая стабильность, развитая финансовая инфраструктура и мощная правовая система. Практически полное отсутствие коррупции, хорошие условия для малого и среднего бизнеса и квалифицированная рабочая сила стали привлекательными для более чем 3000 транснациональных корпораций из Соединенных Штатов, Японии и Европы.

Экономика Сингапура сильно зависит от экспорта, особенно в области бытовой электроники, информационных технологий, фармацевтики и топлива. Сингапур – крупнейшая торговая площадка мира. Экспорт страны составляет \$414,8 млрд., в то время как импорт – \$311,7 млрд. Основные партнеры по экспорту представлены на рис. 1.

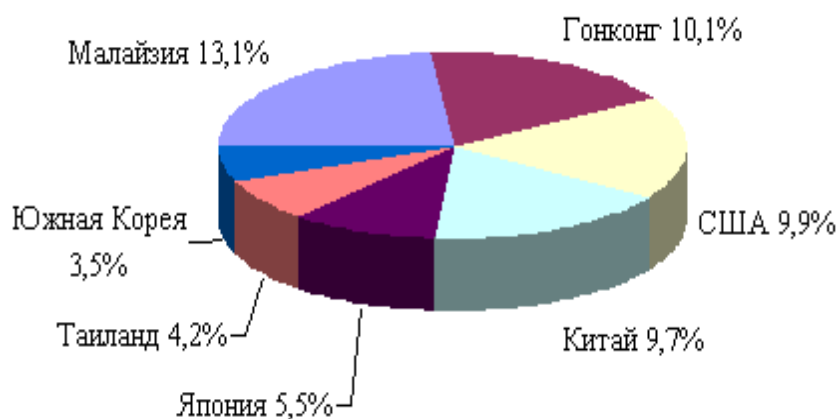

Рис. 1. Главные партнеры Сингапура по экспорту

Сингапур является одной из немногих стран, которым удается добиваться успехов в развитии внешнеэкономической политики, что благоприятно сказывается на общеэкономическом состоянии страны, сохраняя темпы экономического роста на высоком уровне. Благодаря созданным СЭЗ активно развивается промышленность, а наличие оффшорных зон говорит о движении страны навстречу прогрессивному развитию в эпоху глобализации [1].

Здесь действует налоговый режим с целой системой поощрений, направленный на привлечение международных инвесторов: беспроцентный перевод прибылей и репатриация капиталов, гарантии капиталовложений, освобождение от налога на процент по банковским вкладам для иностранных подданных, освобождение от двойного налогообложения. Подобные мероприятия производятся для привлечения инвестиций из-за рубежа. Услуги по управлению активами и собственностью лиц, владеющих крупным капиталом, являются неотъемлемой частью финансовой

индустрии страны. Комитет экономического развития Сингапура продолжает привлекать средства на крупномасштабные проекты, несмотря на относительно высокую стоимость ведения бизнеса. Недаром Сингапур называют «экспортным цехом» зарубежных инвесторов. США лидируют по иностранным инвестициям в страну. Большая часть американских инвестиций сосредоточена в производстве электроники, переработке и хранении нефти и в химической промышленности. В Сингапуре работает более 1500 американских фирм. Также функционирует Сингапурская биржа, которая недавно приобрела Австралийскую биржу за 8,26 млрд. долларов.

Одним из приоритетов страны стало развитие сферы образования. Кроме того, что образование в Сингапуре является одним из лучших в мире, правительство решило запустить специальные программы, направленные на обучение сотрудников практически во всех отраслях. При этом правительство собирается за три года увеличить на \$70 особый сбор с компаний, которые нанимают иностранных специалистов.

Благоприятный инвестиционный климат, ведущие места в рейтингах экономической свободы, высокообразованное и дисциплинированное население, высокий уровень благосостояния населения – показатели процветающей страны, обеспечивающие ей полную конкурентоспособность. Политические деятели не должны упускать из виду долгосрочные фундаментальные основы конкурентоспособности, чтобы обеспечить эффективный рост и стабилизацию экономики. Многим европейским странам есть чему поучиться у этого маленького государства с огромным потенциалом. Чтобы достичь таких же хороших результатов, Украина должна начать со стабилизации политических отношений в стране, а также борьбы с коррупцией и стимулирования спроса на украинскую продукцию.

Список использованных источников:

1. Зименков Р. И. Свободные экономические зоны: учеб. пособ. / Р. И. Зименков. – М.: Наука, 2005. – С. 111–115.
2. Central Intelligence Portal [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cia.gov>

Кучерова І. М.

Міністерство доходів і зборів України, м. Київ

ПОДАТКОВІ РЕФОРМИ У РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Зростання кількісного й вартісного обсягу зовнішньоекономічних операцій привернуло увагу національних податкових адміністрацій до механізмів формування доходів іноземних фізичних осіб і компаній всередині країни та поза її межами. Оподаткування всіх доходів, отриманих як іноземцями, так і вітчизняними

господарюючими суб'єктами з джерел у цій країні, було зрозумілим і простим, проте оподаткування зарубіжних доходів громадян і компаній було ускладненим через низку об'єктивних причин, зокрема, через існування надто великих розбіжностей в організації податкових систем у різних країнах. Унаслідок цього національні уряди вперше в історії почали виявляти взаємний інтерес до оподаткування [1].

Найважливішою зміною в організації оподаткування, раніше локалізованого в рамках національних кордонів, став перехід до оподаткування на основі глобального базису. Податкові адміністрації, усвідомивши важливість урахування зарубіжних доходів своїх резидентів, прагнуть розширити свою територіальну юрисдикцію з метою збільшення податкових надходжень до бюджету.

Особливість розвитку процесу глобалізації з податкової точки зору полягає у тому, що державі стає все важче контролювати доходи від зовнішньоекономічної діяльності (доходи від операцій за кордоном) та глобальні пересування своїх економічних суб'єктів.

У сучасній глобалізованій світовій економіці податкові системи провідних країн світу і держав, що розвиваються націлені на різні стратегії економічного розвитку і поки мають різну структуру. Так, податкова політика розвинутих країн поряд із створенням сприятливого інвестиційного клімату покликана забезпечити соціальну стабільність у суспільстві, тоді як основна мета країн, що розвиваються – форсування економічного зростання для збільшення доходів на душу населення.

Прямі податки (прибуткові), що є основою податкових систем розвинутих країн, виконують у чималому ступені трансферну соціальну функцію, тоді як у країнах, що розвиваються до цих пір переважає непряме оподаткування (оподаткування витрат), для того щоб заохочувати зростання капіталу та заощаджень і, як наслідок, нарощувати темпи економічного зростання.

Беручи до уваги дані факти і обставини, національним урядам доводиться докорінно перебудовувати свою податкову політику, пристосовуючись до реалій глобалізованого світу інформаційних технологій. При цьому можна виокремити такі напрямки:

- відбувається більш тісна, ніж за весь попередній історичний період часу координація зусиль податкових органів різних країн;
- реалізується прагнення до поступової конвергенції національних податкових систем на основі уніфікації принципів оподаткування та існуючих податків (їх видів, податкових баз і ставок);
- здійснюється стандартизація підходу до обов'язкової фінансової та податкової звітності фізичних та юридичних осіб;
- приділяється більша увага податковим проблемам в рамках діяльності міжнародних організацій.

У розвинутих країнах податкові реформи, як правило, включали наступне: зниження ставок прогресивної шкали оподаткування особистих доходів, зокрема

граничних ставок оподаткування у верхньому сегменті шкали доходів; скорочення числа розрядів шкали прибуткового податку; зниження ставок оподаткування компаній; розширення бази прибуткового податку шляхом ліквідації лазівок і вилучень; та підвищення ставок непрямих податків – зокрема, податку на додану вартість (ПДВ) – і внесків до системи соціального страхування.

Перерозподільний ефект податкової системи значною мірою залежить від частки прибуткового податку у сукупних доходах і ставок прогресивної шкали оподаткування особистих доходів. У розвинених країнах, а також у ряді країн Азії, прибутковий податок є найбільшим джерелом державних доходів.

У період 2006–2010 рр. у розвинених країнах частка прибуткового податку, включаючи податок на доходи компаній, становила в середньому 46,5% від сукупних податкових надходжень порівняно з регресивним ПДВ, на який в середньому припадало 27,3%. З початку 80-х рр. минулого століття частка прибуткового податку стала падати, а ПДВ – неухильно зростати. Показник прибутковий податок / ПДВ, який можна використовувати для отримання приблизного уявлення про прогресивну шкалу податкової системи, знизився з 2,42 у першій половині 80-х рр. минулого століття до 2,03 у першій половині 90-х рр. і 1,70 у 2006–2010 рр. [3, с. 144].

Масштабні фіскальні та інші структурні та інституційні реформи докорінно змінили обсяг і структуру різних видів податкових надходжень. Проведені реформи головним чином відображали припинення державного втручання в економіку і створення інституційної інфраструктури ринкової економіки. Поряд з частковою приватизацією деяких послуг (наприклад, у сфері охорони здоров'я, освіти та пенсійного забезпечення) це призвело до зниження сукупного попиту на державні кошти і, отже, до ослаблення податкового навантаження. Комплексна реформа системи оподаткування (включаючи реформу податкових органів) стала неминучою реакцією на нові реалії ринку і ділового клімату. Мета податкових реформ, як таких, полягала в тому, щоб чітко визначити більш широку податкову базу (адекватну новим економічним умовам) і водночас знизити ставки оподаткування. Паралельне вдосконалення роботи податкових органів стало додатковим стимулом для збільшення державних податкових надходжень за рахунок підвищення ефективності збирання податків.

Список використаних джерел:

1. Кучерова І. М. Сучасні тенденції розвитку систем оподаткування доходів ТНК [Електронний ресурс] / І. М. Кучерова // Ефективна економіка. – 2012. – № 3. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
2. Steinmo S. The evolution of policy ideas: Tax policy in the 20th century / S. Steinmo // *British Journal of Politics and International Relations*. – 2003. – № 5 (2). – P. 206–236.
3. UNCTAD. Доклад о торговле и развитии, 2012 г. / Публикации ООН. – 2012. – 216 с.

Панина И. В., к. э. н. Пшеничников В. В.

*ФГБОУ ВПО «Воронежский государственный аграрный университет
имени императора Петра I»*

ОЦЕНКА СОВРЕМЕННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ И ПЕРСПЕКТИВ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ РОССИИ С ЗАРУБЕЖНЫМИ СТРАНАМИ

Активное участие Российской Федерации в международной торговле связано со значительными преимуществами: оно позволяет более эффективно использовать имеющиеся в стране ресурсы, приобщиться к мировым достижениям науки и техники, а также полно и разнообразно удовлетворять потребности населения.

Международные расчёты являются способом урегулирования платежей по денежным требованиям и обязательствам, возникающим в связи с экономическими, политическими и культурными отношениями между юридическими лицами и гражданами разных стран. Они включают, с одной стороны, условия и порядок осуществления платежей, выработанные практикой и закреплённые международными документами и обычаями, с другой – ежедневную практическую деятельность банков по их проведению. Подавляющий объём расчетов осуществляется безналичным путем посредством записей на счетах банков. При этом ведущую роль в международных расчетах играют крупнейшие банки. Степень их влияния зависит от масштабов внешнеэкономических связей страны базирования, применения ее национальной валюты, специализации, финансового положения, деловой репутации, сети банков-корреспондентов.

Своеобразным зеркалом, отображающим торгово-экономические взаимоотношения Российской Федерации с зарубежными странами, является платежный баланс страны. Остановимся на этом документе более подробно. Он составляется с целью учета результатов внешнеэкономической деятельности страны. Он является важнейшим источником информации, которая позволяет судить об эффективности участия страны в международном разделении труда и служит основой для принятия решений в области внешнеэкономической политики. Платежный баланс – это статический документ, в котором в систематизированном виде отражены все внешнеэкономические операции страны с другими государствами за определенный период времени. Платежный баланс характеризует соотношение платежей, поступающих в страну из-за границы, и платежей, произведенных ею за границей.

Говоря о платежном балансе в России, то отметим, что профицит счета текущих операций РФ увеличился до 101 миллиарда долларов в 2011 году с 70 млрд. долл. в 2010 году. Профицит счета текущих операций немного превышает половину профицита торгового баланса, так как в прошлом году был значительный дефицит по услугам и доходам от инвестиций. По предварительным оценкам, дефицит счета операций с капиталом и финансовыми инструментами в 2011 году составил

около 75 миллиардов долларов против 26 миллиардов долларов в 2010 году. Соотношение основных компонентов счета текущих операций платежного баланса РФ в 2007–2011 показаны на рис. 1.

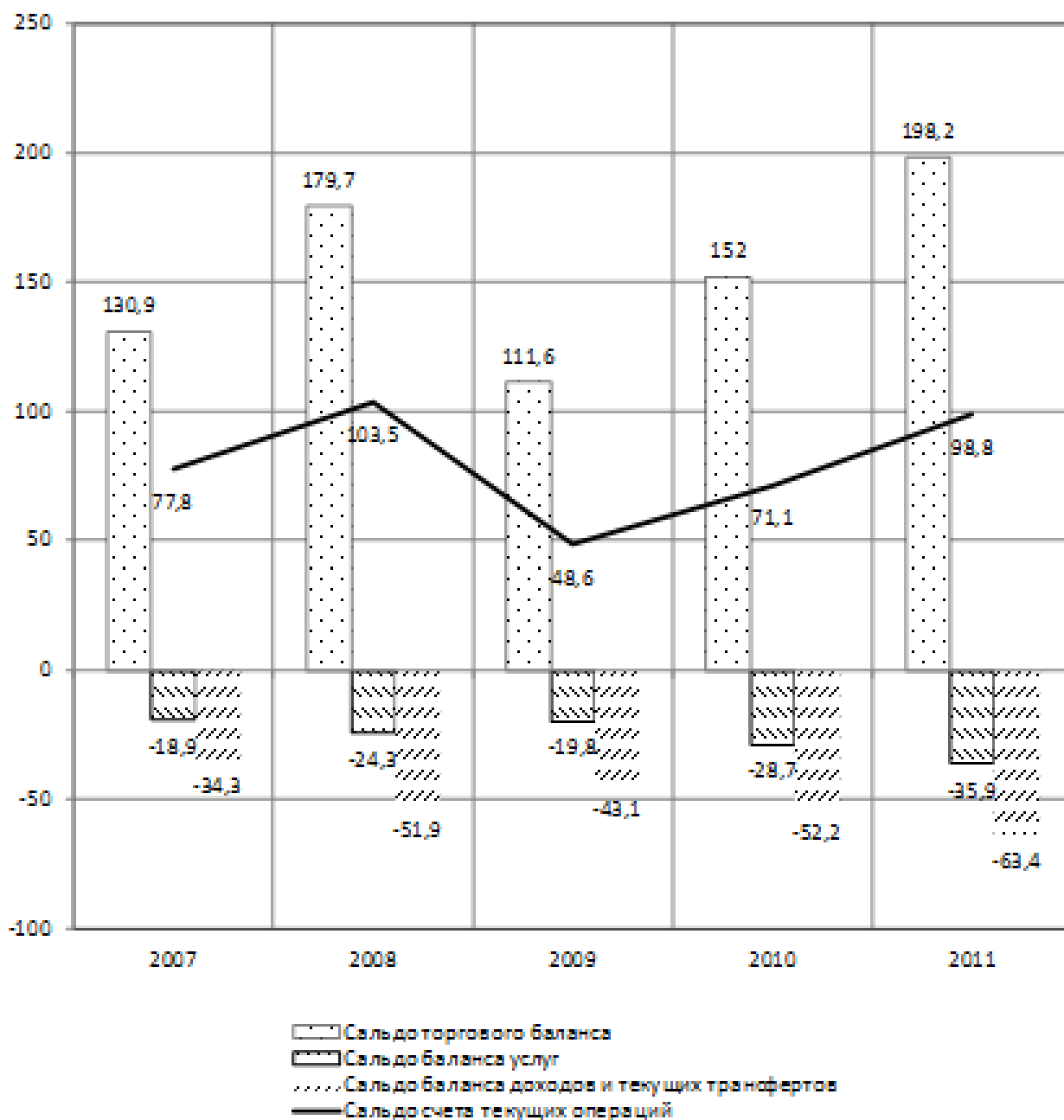

Рис. 1. Соотношение основных компонентов счета текущих операций платежного баланса РФ в 2007–2011 годах (млрд. долларов США)

Прогноз платежного баланса остается весьма оптимистичным. В соответствии с консервативным прогнозом цен на нефть Всемирный банк (ВБ) ожидает, что профицит платежного баланса по текущим операциям составит 2,9% ВВП в 2012 году и 1,4% ВВП в 2013 году. «Это отражает стабилизацию объемов добычи нефти в сочетании с некоторым снижением цен на нефть и ростом спроса на импорт» – поясняют аналитики Всемирного банка.

Сокращение дефицита счета операций с капиталом продолжится в 2013 году по мере дальнейшего улучшения настроений на мировом рынке. Так, ВБ ожидает, что в 2013 году – 1% ВВП (21,6 миллиарда долларов).

Основными внутренними факторами риска являются положительные реальные ставки процента, нехватка ликвидности и слабые позиции обрабатывающей промышленности, в результате которых кредитная активность, потребление и объем инвестиций могут расти медленнее, чем ожидается.

Однако, есть и внешний фактор риска: если в зоне евро снова проявится порочная обратная связь между потребностями в государственном и банковском финансировании, а сокращение доли заемного капитала в банковском секторе затянется на более длительный период времени, наблюдаемое в настоящее время падение темпов роста в Европе и развивающихся странах может сохраниться в течение всего года.

Это может дать толчок падению мировых цен на нефть, в результате чего начнется отток капитала из развивающихся стран на более безопасные рынки. В России снижение цен на нефть может привести к увеличению бюджетного дефицита и оттока капитала, ухудшению состояния счета текущих операций, несмотря на снижение валютного курса, и замедлению роста.

Если цена нефти останется на высоком уровне, это будет стимулировать рост, улучшит сальдо счетов текущих операций и операций с капиталом и поможет сохранить профицит бюджета. В то же время это вызовет повышательную тенденцию цен и увеличит риск перегрева экономики.

В 2012 году счет текущих операций выглядит устойчивым, благодаря значительному профициту торгового баланса (табл. 1).

Так же отметим недавнее вступление России в ВТО. Россия вступила в ВТО с 23 августа 2012 года, именно с этого момента официально понизились таможенные барьеры. Так, с 15% до 0% была снижена пошлина на ввоз свинины в рамках квоты, а поставки сверх квотного мяса облагаются пошлиной в размере 65%. В ожидании начала действия низких импортных пошлин импортеры придерживали ввоз, а с конца августа начали активно реализовывать лицензии и поставлять свинину, экономя на таможенной пошлине. Именно поэтому после 23 августа наблюдается резкое увеличение объема импорта.

Среди продовольственных товаров Евразийская экономическая комиссия (ЕЭК) также отмечает рост импорта молочных продуктов на 23% в связи с окончанием сезона и снижением ставок ввозных таможенных пошлин на некоторые товары (плавленые и твердые сыры). На 50% вырос импорт растительного масла. Экономисты ЕЭК объясняют это двукратным увеличением объемов ввоза пальмового масла из-за снижения ставок пошлины. Более чем на треть выросли поставки табачных изделий. По всей видимости, поставщики просто решили не ждать очередного повышения акцизов и возможной реструктуризации канала продаж.

**Таблица 1. Оценка платежного баланса Российской Федерации за 2012 год
(млрд. долл. США)**

Статьи платежного баланса	I квар- тал	II квар- тал	III квар- тал	IV квар- тал (оценка)	2012 год (оценка)
Счет текущих операций	39,0	18,2	6,7	17,3	81,3
Торговый баланс	58,7	49,7	38,4	48,6	195,4
<i>Экспорт</i>	131,7	131,8	125,7	141,6	530,7
сырая нефть	46,1	45,5	42,7	46,3	180,6
нефтепродукты	25,6	26,4	25,2	25,9	103,1
природный газ	18,9	13,7	13,3	17,4	63,3
прочие	41,1	46,1	44,5	52,0	183,7
<i>Импорт</i>	-73,0	-82,1	-87,3	-93,0	-335,4
Баланс услуг	-8,4	-9,9	-14,7	-11,7	-44,8
<i>Экспорт</i>	13,1	16,3	17,0	16,8	63,1
транспортные услуги	3,9	5,1	4,9	5,3	19,3
поездки	2,2	3,2	3,9	2,9	12,2
прочие услуги	7,0	7,9	8,2	8,5	31,7
<i>Импорт</i>	-21,6	-26,2	-31,7	-28,4	-107,9
транспортные услуги	-3,4	-4,2	-4,4	-4,7	-16,5
поездки	-7,6	-10,1	-15,0	-10,0	-42,6
прочие услуги	-10,7	-11,9	-12,4	-13,8	-48,8
Баланс оплаты труда	-2,4	-3,0	-3,2	-3,7	-12,3
Баланс инвестиционных доходов	-8,3	-18,9	-11,6	-14,5	-53,4
Доходы к получению	12,1	8,4	12,2	9,1	41,8
Доходы к выплате	-20,4	-27,3	-23,8	-23,6	-95,2
<i>Федеральные органы управления</i>	0,1	-0,4	-0,4	-0,2	-1,0
Доходы к получению	0,6	0,2	0,2	0,3	1,3
Доходы к выплате	-0,5	-0,6	-0,6	-0,5	-2,2
<i>Субъекты Российской Федерации (доходы к выплате)</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
<i>Органы денежно-кредитного регу- лирования</i>	0,8	0,7	0,6	0,6	2,7
Доходы к получению	0,8	0,7	0,6	0,6	2,7
Доходы к выплате	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Банки</i>	-0,6	-0,4	-0,7	-1,0	-2,7
Доходы к получению	2,5	3,4	2,8	2,7	11,4
Доходы к выплате	-3,1	-3,7	-3,5	-3,7	-14,1
<i>Прочие секторы</i>	-8,6	-18,8	-11,1	-13,8	-52,4
Доходы к получению	8,2	4,1	8,5	5,6	26,4
Доходы к выплате	-16,8	-23,0	-19,6	-19,4	-78,8
Баланс ренты	0,2	0,3	0,3	0,2	1,0
Баланс вторичных доходов	-0,8	0,1	-2,4	-1,6	-4,7
Счет операций с капиталом	-4,8	0,0	-0,3	0,0	-5,1
Сальдо счета текущих операций и счета операций с капиталом	34,3	18,2	6,4	17,3	76,2
Финансовый счет (кроме резервных ак- тивов)	-24,7	-1,4	-6,7	-3,0	-35,8
Чистое принятие обязательств ('+' – рост, '-' – снижение)	11,2	17,1	22,7	29,4	80,4

Окончание табл. 1

<i>Федеральные органы управления</i>	0,7	6,1	0,6	2,2	9,5
Портфельные инвестиции	1,0	6,4	0,9	2,3	10,6
выпуск	0,0	6,6	0,0	0,0	6,6
погашение	-1,4	-0,3	-1,4	-0,5	-3,5
корпусов	-0,6	0,0	-0,7	0,0	-1,3
купонов	-0,8	-0,3	-0,7	-0,5	-2,2
реинвестирование доходов	0,5	0,6	0,6	0,6	2,2
вторичный рынок	1,9	-0,6	1,7	2,2	5,2
Ссуды и займы	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-1,0
Прочие обязательства	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Субъекты Российской Федерации</i>	0,0	-0,3	-0,1	0,0	-0,4
<i>Органы денежно-кредитного регулирования</i>	0,2	0,4	0,7	1,6	2,9
<i>Банки</i>	0,4	6,9	15,2	17,1	39,5
<i>Прочие секторы</i>	10,0	4,0	6,3	8,6	28,9
Прямые инвестиции	10,8	2,8	14,2	11,2	38,9
Портфельные инвестиции	-0,6	-4,7	-1,2	-1,6	-8,0
Ссуды и займы	-0,1	2,5	-0,4	0,7	2,6
Прочие обязательства	-0,1	3,4	-6,3	-1,7	-4,6
Чистое приобретение финансовых активов, кроме резервных ('+' – снижение, '-' – рост)	-35,9	-18,5	-29,4	-32,4	-116,2
<i>Органы государственного управления</i>	2,0	-1,1	1,1	-2,0	0,0
Ссуды и займы	1,8	0,2	0,1	-1,9	0,1
Прочие активы	0,2	-1,2	1,0	-0,1	-0,1
<i>Органы денежно-кредитного регулирования</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Банки</i>	-10,2	4,7	-7,5	-2,9	-15,9
<i>Прочие секторы</i>	-27,7	-22,1	-22,9	-27,5	-100,3
Прямые инвестиции	-10,3	-11,6	-9,6	-12,6	-44,1
Портфельные инвестиции	-0,1	-0,1	-0,5	-0,6	-1,3
Наличная иностранная валюта	-2,7	1,2	-2,0	1,0	-2,5
Торговые кредиты и авансы	-4,1	-0,5	-0,6	-2,0	-7,1
Задолженность по поставкам на основании межправительственных соглашений	0,9	-1,9	0,4	-0,7	-1,4
Сомнительные операции	-9,8	-8,1	-8,0	-9,1	-35,1
Прочие активы	-1,5	-1,1	-2,7	-3,6	-8,9
Чистые ошибки и пропуски	-5,0	-1,8	1,8	-5,4	-10,4
Изменение валютных резервов ('+' -снижение, '-' -рост)	-4,6	-15,0	-1,5	-8,9	-30,0

Рост импорта других продовольственных товаров оказался несущественным. По многим товарам, напротив, наблюдается сокращение ввоза, например по фруктам, рыбе.

Ввоз наземного транспорта в сентябре снизился на треть, импорт легковых автомобилей упал более чем на 40%. Такое снижение стало прямым и косвенным

следствием введения Россией с 1 сентября утилизационного сбора, в течение которого импорт легковых автомобилей вырос более чем на 20%. На этом фоне зарубежные поставки судов и плавучих средств увеличились почти на треть при сохранении прежних тарифов.

Практически не изменились показатели импорта текстильных изделий и обуви по сравнению с августом 2012 года. Наибольшую угрозу вступление представляло для сельхозпроизводителей и пищевой промышленности, однако пока самые мрачные прогнозы не исполняются. Все это будет существенно влиять на изменение платежного баланса страны.

Еще один фактор влияющий на платежный баланс – это планы превращения Москвы в международный финансовый центр, что тоже может сказаться на изменениях в притоках и оттоках капитала России и соответственно ее платежного баланса.

Если идея создания международного финансового центра в Москве будет реализована, то российский рубль имеет все основания стать региональной валютой международных расчетов, что будет способствовать:

- сокращению транзакционных издержек на конвертацию валют, а тем самым снижению валютных рисков участников хозяйственной деятельности;
- увеличению притока иностранного капитала в страну, а тем самым получению Банком России дополнительного сеньоража и процентного дохода;
- повышению транспарентности ценообразования на российских финансовых и товарных рынках, а тем самым снижению волатильности внутренних цен, а также финансовых рисков хозяйствующих субъектов;
- использованию рубля в качестве валюты платежа по внешнеэкономическим контрактам.

Подводя итоги, можно сказать, что платежный баланс представляет собой статистический отчет обо всех международных сделках резидентов той или иной страны с нерезидентами за определенный период времени. Он отражает соотношение между объемом товаров и услуг, полученных данной страной из-за границы и предоставленных за границе, а также изменения в финансовой позиции страны по отношению к за границе. Динамика платежного баланса является важным индикатором для правительства любой страны при проведении экономической политики, особенно в валютной, денежно-кредитной и налоговой сферах.

Список использованных источников:

1. Моисеев С. Р. Денежно-кредитный энциклопедический словарь / С. Р. Моисеев. – М.: Дело и Сервис, 2006. – 384 с.
2. Научные доклады Института экономики РАН: Т. 1. Теоретическая экономика / отв. ред. А. Я. Рубинштейн. – М.: Экономика, 2010. – 439 с.
3. Научные доклады Института экономики РАН: Т. II. Социально-экономическая стратегия России / отв. ред. Д. Е. Сорокин. – М.: Экономика, 2010. – 436 с.
4. Научные доклады Института экономики РАН: Т. III. Институты современной экономики / отв. ред. С. Н. Сильвестров. – М.: Экономика, 2010. – 428 с.

5. Научные доклады Института экономики РАН: Т. IV. Международные экономические и политические исследования / отв. ред. С. П. Глинкина. – М.: Экономика, 2010. – 442 с.
6. Платежный баланс и внешний долг Российской Федерации // Вестник Банка России. Нормативные акты и оперативная информация Центрального банка Российской Федерации. – 2012. – № 24–25 (1342–1343) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cbr.ru>
7. Пшеничников В. В. Россия и Всемирная торговая организация: финансовые аспекты взаимодействия в условиях глобального экономического кризиса: монография / В. В. Пшеничников, Е. Е. Бичева. – Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2013. – 192 с.
8. Сайт Федеральной службы государственной статистики Российской Федерации. Центральная База Статистических Данных [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gks.ru>
9. Сайт Центрального банка Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cbr.ru>

Промишлянська В. М.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИРОБНИЧИХ ФУНКЦІЙ

Протягом останнього десятиріччя неефективне використання промислового потенціалу України спричинює низку економічних проблем, таких як зношення виробничих фондів, постійне зменшення кількості людей, зайнятих у промисловості, різноманітні порушення структури валового випуску продукції. Дослідження питань прогнозування розвитку промислового потенціалу України є дуже актуальним в таких умовах. Результати дослідження можуть бути корисними для підвищення якості продукції, збільшення доданої вартості, нарощування інвестицій.

Питання прогнозування промислового потенціалу активно вивчаються зарубіжними та вітчизняними вченими, такими як В. М. Геєц, І. І. Лукінов, В. Ф. Беседін, Ю. В. Гончаров, І. М. Євдокимова, І. В. Крючкова, Б. Я. Панасюк, М. Т. Пашута та ін. Проте постійне проведення нових досліджень в цій галузі є необхідним для того, щоб розуміти міжгалузеві тенденції і мати змогу обрати доцільні напрямки розвитку економіки України.

Метою даної роботи є вивчення та аналіз показників розвитку промислового потенціалу України в період 2000–2010 рр., дослідження основних тенденцій розвитку промислового потенціалу країни, визначення основних чинників, що впливають на обсяг випуску продукції.

Для досягнення цієї мети скористаємося виробничою функцією Кобба-Дугласа. Виробнича функція (ВФ) – це економіко-математична залежність між кількістю ресурсів, що використовуються у виробництві (факторів виробництва) і об'ємом продукції, що випускається.

В своїй роботі я використовувала виробничу функцію Кобба-Дугласа, а саме:

$$X = AK^{\alpha_K} L^{\alpha_L}, \quad (1)$$

де X – обсяг виробництва;
 L – праця;
 K – капітал;
 A – технологічний коефіцієнт;
 α_K - коефіцієнт еластичності за капіталом;
 α_L - коефіцієнт еластичності за працею.

Таким чином, виробнича функція Кобба-Дугласа показує залежність між обсягом виробництва (X) та факторами виробництва, що його створюють – працею (L) та капіталом (K).

Статистичні дані по Україні, на основі яких проведено дослідження представлені у табл. 1.

Таблиця 1. Основні показники розвитку промисловості України за 2000–2010 рр.

Роки	Обсяг реалізованої продукції промисловості (у фактичних цінах), млн. грн.	Основні засоби промисловості (у фактичних цінах), млн. грн.	Річний фонд заробітної плати найманих працівників у промисловості, млн. грн.
2000	182718,3	285328	15589,172
2001	210842,7	311089	19210,593
2002	229634,4	339259	22228,158
2003	289117,3	362598	26197,65
2004	400757,1	420080	32984,06
2005	468562,6	456738	42866,132
2006	551729	525222	52906,155
2007	717076,7	645443	65621,1888
2008	917035,5	760194	81980,95
2009	806550,6	970942	77723,192
2010	1065108	1101199	91927,78

В якості параметра K (капітал) в нашій моделі виступатимуть основні засоби промисловості, в якості L (праця) – річний фонд заробітної плати найманих працівників промисловості, в якості X (обсяг виробництва) природно виступає обсяг реалізованої продукції промисловості.

Для проведення дослідження модель необхідно привести до лінійного вигляду за допомогою логарифмування. Після цього виконаємо аналіз за допомогою пакету «Аналіз даних» програми Microsoft Office Excel. Лінійна модель виявилася статистично значимою на рівні значимості $\alpha = 5\%$. Отримуємо наступний вигляд функції Кобба-Дугласа для промисловості України: $X = 9.266 \cdot K^{0.05} \cdot L^{0.95}$.

Так як $\alpha_K + \alpha_L = 1$, отримана формула дійсно є виробничою функцією. Вона виражає основні тенденції розвитку промисловості країни. Проаналізуємо отриманий результат. $\alpha_K = 0.05$, $\alpha_L = 0.95$ – це означає, що частка праці в сукупному продукті становить 95%, а частка капіталу – лише 5%.

Проаналізувавши отримані результати приходимо до висновку, що промисловість України є вкрай трудомісткою. Коефіцієнт еластичності за фондам близький до нуля, що може служити сигналом про небезпечність ситуації з основними засобами виробництва в країні.

В майбутньому я планую розвивати дану тематику в своїх роботах. Так як з кінця 2008 р. в Україні розпочалася економічна криза, було б доцільно провести аналіз промисловості окремо у докризовий і кризовий періоди та порівняти отримані результати.

Крім того, в найближчий час я планую провести подібне дослідження розвитку промислового потенціалу окремо Дніпропетровської області, адже для того, щоб покращити загальний економічний стан країни, необхідно чітко розуміти конкретні проблеми окремих регіонів і мати змогу розробити індивідуальну стратегію економічного розвитку для кожного з них. На мою думку, такий підхід може значно покращити економічну ситуацію в Україні.

Рощина О. І.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

ПРОЦЕСИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Процеси соціалізації та проведення соціальної політики в комплексі забезпечують підвищення рівня інтегральної (загальної) ефективності функціонування економічних систем. Але на зламі ХХ–ХХІ ст. все одно поширилися проблеми, пов'язані з їх функціонуванням. Тому у згаданому контексті доцільно розглядати не просто соціалізацію, а її відхилення, тобто девіантний вимір, що з'являється у процесі трансформації.

Трансформація функцій держави у країнах з транзитивною економікою, до якої належить і Україна, характеризується переплетенням процесів ринкової трансформації та глобальними процесами трансформації економічної системи.

Актуальність теми полягає в тому, що розбудова постіндустріального суспільства вимагає соціалізацію економічної системи. Під впливом соціалізації економіки, держава виступає головною системою управління суспільством та поступово перетворюється в орган подолання соціальних суперечностей шляхом врахування та координації інтересів різних груп населення. Тобто, транзитивна економіка для подальшого розвитку потребує руйнування традиційних поглядів на співвідношення економічного і соціального аспектів розвитку і становлення на якісно нових засадах інституціональну систему в суспільстві.

Сучасна структура і механізм функціонування національної економіки виступають підґрунтям подання соціалізації економічної системи у вигляді блоку із соціалізації продуктивних сил, соціалізації виробничих відносин і соціалізації господарського механізму. Усі складові соціалізації економіки у реальній дійсності тісно

пов'язані між собою і, більше того, перебувають у постійній взаємодії [2]. Твердження, що економічне зростання і соціальна справедливість речі несумісні, оскільки споживання незаможними верствами населення скорочує заощадження, які можна було спрямувати в економіку, є безпідставним.

Зовсім не соціалізація несе в собі загрозу ринковий економіці. Головні загрози становлять різні відхилення. За сучасних умов доцільним стало говорити про так звану девіантну соціалізацію економіки. Її можна трактувати як соціально небезпечне відхилення соціалізації від перебігу такого процесу, який вважають нормальним чи соціально прийнятним. Тобто мають на увазі такий спосіб здійснення виробничої діяльності, таку організацію виробництва та такі виробничі відносини, які базуються на деструктивній, відносно цивілізаційних завдань розвитку суспільства, культурі та суперечать морально-цивілізаційним цінностям.

Однією з ознак девіантності соціалізації сучасної економіки можна вважати двоїстість суспільства, яку розкрив А. Хансен у своїй концепції «двоїстого суспільства» [3]. Її суть полягає в узгодженні приватно підприємницького виробництва, яке вивільняє робочу силу з виробництва матеріальних благ і переміщує її у сферу послуг, та державного підприємництва, на базі якого і розвивається сфера послуг.

Сучасний стан характеризується високим рівнем автоматизації, впровадженням у всі процеси машин. Але є і негативна сторона таких змін, що на перший погляд полегшують життя. А. Тоффлер показує впровадження нових технологій як шоківі стани для людини, групи людей, суспільства [3]. Це змушує людей «ховатися» в азартних іграх, сексуальних збоченнях тощо, що, на нашу думку, є каталізатором поглиблення девіантної соціалізації економіки.

Одним з важливих завдань є здійснення аналізу девіантної соціалізації економіки регіональних суспільних систем. Під час його здійснення дуже важливо розглянути такі питання:

- порушення нормативно-правових актів, відхід від норм і стандартів у процесі функціонування економіки регіональних суспільних систем;
- особливості функціонування економіки регіональних суспільних систем в умовах дезінформації;
- декультурація та акультурація українського суспільства та її вплив на функціонування економіки регіональних суспільних систем;
- прояви не добросовісної конкуренції та їх вплив на розвиток економіки регіональних суспільних систем;
- ускладнення функціонування економіки регіональних суспільних систем в умовах секуляризації українського суспільства [1].

Трансформації функцій держави, в тому числі українського суспільства, повинні полягати у напрямку забезпечення сталого зростання, якості життєдіяльності населення на основі зміцнення його життєвого потенціалу, збільшення реальних доходів та розширення сфери продуктивної зайнятості. Тобто, концептуальною основою соціалізації функцій держави за умов трансформації економіки мають стати наступні вихідні положення:

- інноваційна стратегія соціально-економічного розвитку країни;
- зменшення масштабів бідності, усунення її найгостріших проявів;
- реформування соціального забезпечення та соціального страхування на основі соціальної справедливості та солідарності поколінь;
- формування громадянського суспільства.

Трансформація суспільства під дією механізму соціалізації автоматично вимагає і соціалізацію держави, яка визначається через трансформацію економічних функцій. Соціалізація функцій держави повинна забезпечувати досягнення базових цілей суспільства: високого рівня життя населення, гармонічних соціальних відносин, стійкої динаміки розвитку. Тобто, держава повинна виступати певним моральним інститутом, функції якого діють в інтересах всього суспільства, з метою забезпечення загального добробуту.

Список використаних джерел:

1. Вплив соціальної сфери на соціалізацію трансформації економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ape/2009_5/94-98.pdf
2. Критерії соціалізації економіки регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2011_1/3_1.pdf
3. Суть девіантної соціалізації економіки регіональних суспільних систем та підходи до її вивчення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltsu/21_6/192_Zyb.pdf

Серебрянський Ю. Ю.

Дніпропетровський Національний Університет Імені О. Гончара, Україна

«NON-WESTERN» IMMIGRATION INFLUENCE ON ECONOMY OF WESTERN EUROPE

«Non-western» immigration is a term used by EU authorities to indicate immigrants from 3-rd world countries. First of all it's middle eastern and african countries. Last years western european countries face large number of none-western immigration which brings mostly financial costs and other problems. It's usually the burden on social welfare systems and public schools. Illegal immigrants are often poor and uneducated, and frequently work in jobs for which income is not reported, thereby returning little to the receiving nation's economy through taxes. Immigrant criminality points out that crime rate tends to be higher among immigrant populations, thus high immigration would lead to increased crime. The Handbook of Crime Correlates (2011), a review of studies of correlates with crime, states that most studies on immigrants have found higher rates of crime compared to domestic population.

Some reports and calculations were made in different western european countries to make this problem to be more actual and open. Immigration from non-western countries costs Dutch society between €6 billion and €10 billion a year, according to a preliminary

report by private research institute Nyfer for the anti-Islam party PVV. The research is based on «conservative» estimates of the cost of 20,000 non-western migrants. That is the number of foreigners who come to Netherlands every year in order to reunite with their families. So the real cost is even much higher. The research shows non-western immigrants cost society more because they are more likely to claim welfare benefits and long-term nursing care, and are over-represented in the criminal justice system. The same problems are in Denmark. For example the Integration Ministry report initiated by Danish People's Party (DPP) came to the conclusion that by tightening immigration laws, Denmark has saved €6.7 billion over the last 10 years, money which otherwise would supposedly have been spent on social benefits or housing. According to the figures, migrants from non-western countries who did manage to come to Denmark have cost the state €2.3 billion, while those from the West have actually contributed €295 million to government coffers. In other word every single none-western immigrant costs 29598 kroner (about €4000) to Denmark, while every western immigrant contributes about 13522 kroner every year. The small Scandinavian country already has the strictest immigration and asylum laws in Europe. For example, foreign couples are only allowed to marry if both partners are at least 24 years old. The number of asylum seekers and relatives of immigrants seeking entry into Denmark dropped by more than two-thirds within nine years as a result of the tough laws. Another Scandinavian country that counted a cost of immigration is Sweden. According to authorities report for 2000–2009 period the economic cost of immigration was about 54.76 billion of swedish kroner (54.757.060.000 kr). And every single year the cost of immigration increases: 2005 – 4.9 billion, 2009 – 6.7 billion, 2011 – 13 billion. Recently swedish Finance minister Anders Borg reported that over 50% of immigrants are unemployed and burden social welfare system. If we look and compare suchlike reports from other developed countries it won't be so different. Canadian Fraser institute report shows that Immigrants to Canada cost the federal government as much as \$23 billion annually and impose a huge fiscal burden on Canadian taxpayers. Report says newcomers pay about half as much in income taxes as other Canadians but absorb nearly the same value of government services, costing taxpayers roughly \$6,051 per immigrant and amounting to a total annual cost of somewhere between \$16.3 billion and \$23.6 billion. Annually about 250 000 of immigrants come to Canada but only about 60 000 of them are skilled or professional workers. Others are usually not skilled and can't find a job. Most of them come from non-western 3-rd world countries. Canada has a welfare state with single-payer health care, public housing, welfare payment and free public schools. So, such people who cannot pull their own weight can rely on all of these goodies provided by the working Canadians. Because of these generous benefits, Canada has a lot of people who would like to move there from poor countries. Study also found that immigrants paid an average of \$10,340 in income tax and other taxes, compared with the \$16,501 paid by all Canadians. While newcomers each received \$110 less than the rest of Canadians, the «net fiscal transfer per immigrant» still amounted to \$6,051 annually. The study examined the incomes of adults

exclusively, and assumed the average immigrant pays taxes and receives benefits for 45 years. Fraser Institute report says Canada should revamp its immigration selection process allowing only newcomers who have employment lined up, offering them citizenship only if they hang onto their job for a set number of years and deporting those who lose their jobs.

In conclusion we can say that all western countries have common economic problems that connect to issue of non-western immigration. Based on different researches and reports there are some recommendations that can be used by government to prevent spending a lot of money on people that burden economics and social welfare system. Here some of its statements:

1) Only those with a legitimate offer from an employer should be allowed to obtain a temporary work visa. All other grounds for granting immigrant visas should be discontinued, except those applicable to refugee claimants.

2) The government should exclude all applicants likely to become a burden on social welfare system or public health care system.

3) The government should set up and supervise a privately run system for the collection of information about the residence and work status of those holding temporary work visas.

4) Work-visa holders who lose their jobs must find new employment within certain time or leave country.

5) Immigrants may have their parents and grandparents join them as landed immigrants only after posting a bond to cover payments for health care and other social benefits.

Сіренко В. Е., Орлянська І., Смирнова Т. А.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

НАПРЯМКИ ІНОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РАКЕТО-КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Нові політичні та економічні умови, процеси глобалізації вимагають сучасних організаційних підходів до здійснення космічної діяльності, розв'язання проблем ефективності космонавтики, її комерціалізації. Важливим напрямком удосконалення організаційно-управлінського механізму у цій сфері є створення проектно-орієнтованих виробничо-комерційних систем.

Ракетно-космічна галузь України має значний економічний та науково-технічний потенціал. Економіка ракетно-космічної техніки почала активний розвиток за часів Радянського Союзу, але після розладу країни підприємства ракетно-космічного сектора опинились у скрутному становищі.

Завдяки зусиллям Національного космічного агентства України (НКАУ) – спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, створеного

для забезпечення реалізації державної політики у галузі космічної діяльності, – кризу вдалось призупинити. Винятково важливим для забезпечення успішного функціонування підприємств галузі є залучення інвестицій для відновлення виробництва, фінансування науково-дослідних робіт у перспективних напрямках, впровадження сучасних технологій [1].

Вже протягом багатьох років успіхи і досягнення ракетобудування в Україні значною мірою пов'язані із співпрацею підприємств країни з вищими навчальними закладами, які мають високий науково-технічний потенціал, методичну та експериментальну базу та багаторічний досвід науково-технічних досліджень у сфері високих технологій, проводять реальну роботу в галузі прикладних і фундаментальних досліджень [2].

Не мало важливу роль в розвитку ракетобудування відіграють підприємства і організації, спрямовані на розвиток ракетної техніки в Дніпропетровській області. До них можна віднести:

- Придніпровський науковий центр НАН України і МОН України;
- Державне підприємство Конструкторське бюро «Південне»;
- Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара;
- Державна бюджетна організація Дніпропетровський регіональний центр інноваційного розвитку;
- ПОО «Технологічний парк «Машинобудівні технології».

Придніпровський науковий центр НАН України і МОН України проводить дослідження в інтересах економіки і соціального розвитку Придніпровського регіону і за результатами досліджень спрямовує зусилля вчених регіону, незалежно від їх наукової спеціалізації, на вирішення комплексних регіональних проблем переважно міжгалузевого характеру.

Дніпропетровський Національний університет імені О. Гончара – один з основних вузів Дніпропетровська і України, який співпрацює з КБ «Південне» і поповнює ракетобудівної підприємства молодими фахівцями.

Діяльність Державної бюджетної організації Дніпропетровський регіональний центр інноваційного розвитку та Технологічного парку «Машинобудівні технології» є складовою частиною загальної роботи з інноваційного розвитку продуктивних сил і в т. ч., спрямована на формування інфраструктури державної підтримки інноваційного розвитку продуктивних сил регіону [3].

Але все ж головними розробником і виробником ракетно-космічної техніки є підприємства ДКБ «Південне» та Виробниче об'єднання «Південний машинобудівний завод», які мають величезний досвід роботи в цій сфері промисловості та співпраці з науково-дослідними інститутами та вищими навчальними закладами по всій Україні[2]. ДКБ «Південне» було розроблено понад 20 типів бойових міжконтинентальних ракет чотирьох поколінь і 5 ракетних комплексів, 10 типів ракет-носіїв «Зеніт», «Циклон», «Дніпро», «Маяк» та ін Після запуску 16 березня 1962 р. Першого Дніпропетровського супутника ДС-2 («Космос-1») було створено понад 70 типів космічних апаратів декількох поколінь (серії «Космос», «Метеор», «Океан»)

і 15 космічних комплексів світового рівня, виведено на орбіту близько 400 КА та ін. [3]. Крім цього активно йде співпраця з іншими країнами, такими як Росія (наземний старт на Байконурі), Бразилія (побудова космодрому Алкантара та випробування РН «Циклон-4») і США (програма «Морський старт») [4].

В даний час перед конструкторами і науковцями стоять важливі завдання забезпечення високого рівня конкурентоспроможності серед інших ракетобудівних підприємств за рахунок акумулювання та впровадження в розробки передових ідей різних галузей науки.

Не так давно, а саме 7 лютого цього року, голова обласної ради Євген Удод взяв участь в обговоренні перспектив розвитку ракетно-космічної галузі України та галузевої науки. Голова обласної ради привітав учасників наради з підписанням Генеральної угоди між ДП КБ «Південне» та ВУЗами МОН України про спільні дослідження в області створення ракетно-космічної техніки та складу Координаційної ради [2].

Майже за 50 років свого існування світова космонавтика довела свою значущість в галузях стратегічного, політичного, наукового та соціально-економічного розвитку держав. На сьогоднішній день космічна діяльність інтегрує і використовує досягнення таких найважливіших високотехнологічних галузей, як комп'ютерне програмне забезпечення, електроніка, зв'язок, біотехнології, створення нових матеріалів та ін. Космічна діяльність пов'язана з міжнародною торгівлею та політикою, глобальними ринками, міжнародною конкуренцією, стандартизацією та регулюванням. Все це робить космічну діяльність однією з найважливіших рушійних сил світової економіки, знаменує новий глобальний етап у її розвитку [1].

Список використаних джерел:

1. Яворський М. С. Основні стратегії економічного розвитку ракетно-космічної техніки в Україні / М. С. Яворський // Наука та Наукознавство. – 2001. – № 4. – С. 4–13.
2. Новость с информационного агентства МОСТ «В Днепропетровске обсудили перспективы развития ракетно-космической техники» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mostdnepr.info/news/society/v_dnepropetrovske_obsudili_perspektivu_razvitija_raketno_kosmicheskoy_otrasli.htm
3. Стаття «Иновационно-технологический кластер «Ракетно-космическая техника» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/rsc/psc/structure/Pages/in04.aspx>
4. Стаття «С берегов Днепра – на орбиты» [Електронний ресурс] // Ежедневник 2000 – Аспекты – Космос. – Режим доступу: <http://www.2000.net.ua/2000/aspekty/kosmos/75036>

К. е. н. Січко С. М.

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, Україна

ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ В США

В 50–60-і роки ХХ ст. в США була розроблена теорія людського капіталу, яка ставила своїм завданням поглиблену розробку проблем формування, відтворення робочої сили та ролі і значення творчих здібностей людини, а також його вклад

в економічне зростання. Над теорією людського капіталу працювали багато видатних американських економістів, зокрема, Т. Шульц, Г. Беккер, Д. Мінцер, Л. Туроу, Д. Кендрік та ін. В роботах авторів цієї концепції людський капітал трактується як сукупність отриманих людьми знань, навичок, кваліфікації, їх фізична готовність до праці, тобто стан здоров'я, а також сукупність різного роду мотивацій. Завдяки теорії людського капіталу в США, починаючи з середини ХХ ст., витрати на освіту і підготовку кадрів, витрати на охорону здоров'я стали трактуватися як найважливіші інвестиції в майбутній розвиток.

На початку ХХ ст. в США вводять безкоштовну державну середню освіту. Починаючи з ХІХ століття формується мережа багатопрофільних університетів і коледжів, як приватних, так й державних. Окрім формальної освіти, в ХХ столітті швидкими темпами розвивається підготовка кадрів в приватному секторі економіки, створюється система державних професійних навчальних закладів по підготовці і перепідготовці кадрів, у тому числі молоді і безробітних. Потужними стимулами розвитку вищої професійної освіти в США стали розвиток науково-технічної революції, економічне і військово-технічне змагання з СРСР, а також боротьба негрівського населення за свої права, що разом з іншими заходами по десегрегації, призвело до відкриття муніципальних коледжів для афроамериканської молоді [3].

Державні і приватні витрати на освіту (без витрат на професійну підготовку переважно без відриву від виробництва), помітно зросли в 80–90-і роки ХХ ст. – на 70% і склали в 2007 р. 972 млрд. дол., або близько 7,5% ВВП, що помітно перевершувало річні витрати США на військові цілі (660 млрд. дол. – близько 5,0% ВВП в тому ж році). Крім того, за різними оцінками, до 150 млрд. дол. склали витрати на перепідготовку, в рамках якої в 2005 р. в різних програмах навчання брали участь 94 млн. осіб, або 44% дорослого населення країни (в середині 80-х років – лише 13,3%). З урахуванням усіх інших державних і приватних програм на підготовку і перепідготовку робочої сили (перепідготовку безробітних, підготовку на робочому місці і ін.) валові витрати на освіту в США досягають 1 трлн. дол. США на рік [5]. В 2011 році ця сума складала 1,01 трлн. дол. США.

З державних джерел (федерального, штатних і місцевих бюджетів) фінансуються абсолютна більшість (4/5) усіх установ сфери освіти (від установ дошкільної освіти до ВНЗ). В 2007 р. ці витрати склали 792 млрд. дол., або більше 81% від загальної суми, в 2011 р. – 787 млрд. дол.; лише 20% усіх установ освіти підтримується приватним капіталом (корпораціями, приватними фондами, окремими особами) – їх витрати склали в 2011 році майже 200 млрд. дол., або близько 25% сукупних витрат. Таке співвідношення відбиває найважливішу особливість американської системи формальної освіти – переважаючу роль держави в її фінансуванні [1].

Окрім фінансового забезпечення сфера освіти має в розпорядженні численні і добре підготовлені кадрові ресурси. В 2009 р. в США налічувалося 3,7% млн. шкільних учителів, у вищій школі було зайнято близько 1,3 млн. викладачів, у тому

числі 840 тис. в державних ВНЗ, 450 тис. – в приватних. За прогнозами, в 2017 р. в Сполучених Штатах працюватимуть понад 4,2 млн. шкільних вчителів. Більше 1 млн. осіб, за оцінками, мають роботу, пов'язану з викладанням: фахівці, що працюють в промислових компаніях і у військовій сфері, консультанти та викладачі в музеях, бібліотеках і ін.

Одну з центральних і найбільш важливих ланок американської системи освіти складають вищі учбові заклади. В 2010 р. в США налічувалося 18 млн. студентів: 13,4 млн. навчалося в державних ВНЗ (74%); 4,6 млн. – в приватних (26%). В 2010 р. в США налічувалося 4,3 тис. установ вищої освіти – 1,85 тис. були державними та 2,45 тис. – приватними. Серед них особливу роль мають дослідницькі університети, до яких відносять 235 університетів. В цих університетах навчається приблизно 2,8 млн. студентів (19% від їх загального числа), які отримують державну підтримку на проведення фундаментальних досліджень, в них присуджується найбільше число докторських ступенів в різних науках. Це надзвичайно престижні ВНЗ, що займають провідні позиції в рейтингах університетів не лише в США, але й у світі. Серед цих дослідницьких університетів: Принстонський, Гарвардський, Йельський, Стенфордський, Колумбійський, Пенсільванський, Корнуельський університети, Массачусетський і Каліфорнійський політехнічні інститути та інші, відомі у всьому світі вищі учбові заклади. Всього в 2010 р. було підготовлено майже 1,5 млн. бакалаврів (5% населення країни студентського віку), 594 тис. магістрів (2%) та більше 56 тис. докторів наук (близько 0,2%) в різних галузях знань [4].

Проте незважаючи на усі наявні досягнення, існує цілий ряд негативних тенденцій, що проявляються у сфері кадрового забезпечення науки і освіти.

По-перше, старіння наукових і інженерних кадрів – більше 50% всіх вчених і інженерів мають вік старше 40 років.

По-друге, після терористичних атак 2001 р., привабливість США для іноземних вчених і інженерів дещо знизилася; ускладнилися умови в'їзду до Америки як студентів, так і фахівців. Адже саме іноземні науково-технічні кадри у багатьох спеціальностях формують 50% і більше в сукупній потребі в таких фахівцях.

По-третє, країни, які раніше були важливим джерелом науково-технічних кадрів для США, – Китай, Індія, Тайвань, Південна Корея – самі готують кадри вчених і фахівців та збільшують асигнування на НДДКР і освіту. Так, наприклад, в Південній Кореї число захищених докторських дисертацій з 1999 р. по 2010 р. збільшилася на 400%, на Тайвані – на 500%, а в Китаї – на 540%. Відповідно, число аспірантів з цих країн, що захистили докторські дисертації в США, скоротилось.

По-четверте, все менше американських студентів присвячують себе вивченню природних і інженерних наук та математиці. Частка випускників в цих спеціальностях серед усіх випускників складають в Китаї, наприклад, 60%, на Тайвані – 41%, в Південній Кореї – 33%. В США ця частка в 2009 році не перевищувала 30%. Частка випускників інженерних спеціальностей у складі населення у віці 24 року і старше складає в Японії 5,8%, на Тайвані – 4,3%, в Європейському Союзі – 2,7%, а в США – лише 1,8% [1].

При цьому існує ще ряд чинників, що мають дуже негативний ефект для розвитку вищої освіти і науково-технічного потенціалу країни. Це доступність вищої школи для багатьох категорій американців, так, середньорічні витрати студента, пов'язані, з перебуванням в 4-х річному коледжі університету в 2009 р. досягали 34,3 тис. дол. В 1985 р. по 2009 р. витрати на навчання, наприклад, в державному 2-х річному коледжі зросли на 115%, а в 4-х річному – на 200%; в той же час розмір максимальної стипендії студентам з малозабезпечених сімей скоротився на 25%. Не залежно від цього, число молодих людей серед білих та серед представників етнічних меншин, що отримують вищу освіту зросло. Так, в період 1976–1980 рр. в 4-х і 2-х річних коледжах вчилися 31% білих молодих людей у віці 18–24 років, 28% – чорних і 29% – іспаномовних, в 2009 р. – серед білих – 48%, серед чорних – 34% і серед іспаномовної молоді – 32%.

Актуальною для вищої школи США проблемою залишається нестача викладачів у ряді науково-технічних дисциплін, що призводить до активного залучення в університети висококваліфікованих кадрів з-за кордону. Так, в середині першого десятиліття 21 століття частка іноземців серед викладачів інженерних наук складала 26%, в прикладній і теоретичній математиці – 33%, у фізиці – 22%; частка науковців-докторів, вихідців з-за кордону, що постійно мешкають в США складала 37%. В основному, це вчені з Азії і Європи з переважанням таких країн, як Індія, Китай, Велика Британія, Тайвань, Канада, Південна Корея [2].

Основною ланкою системи підготовки і перепідготовки кадрів в США виступають вища і середня школа, навчальні курси і центри приватних корпорацій. Державна система професійної підготовки в країні розвинена набагато слабкіше.

Тому в умовах кризи 2008–2009 рр. влада США була вимушена вжити додаткові екстрені заходи по підтримці осіб, що втратили роботу та їх подальшому працевлаштуванню. У квітні 2009 р. рівень безробіття в США зріс до 8,9%, а серед осіб у віковій групі 16–19 років – до 21%. Проте в лютому 2009 р. був прийнятий план нової адміністрації, який містить традиційні антикризові заходи по розширенню підтримки безробітних, створенню робочих місць, але також довгострокову складову підготовки робочої сили XXI ст. В 2011 році Міністерство праці затвердило Стратегічний план на 2011–2016 рр., в якому в якості основного напрямку державної стратегії зайнятості визначено підвищення конкурентоспроможності робочої сили з урахуванням викликів міжнародної конкуренції XXI ст. При цьому акцент робиться на забезпечення гідною роботою кожного, активному залученні до процесу забезпечення адекватної освіти і навчання, вдосконалення системи підготовки робочої сили не лише державних структур, але й бізнесу, некомерційних організацій, самих громадян [6, с. 5].

Особливістю американської системи підготовки і перепідготовки є створення широкої мережі безперервного навчання і підвищення кваліфікації для працівників підприємств і рядових співробітників компаній. Особливо популярні активні методи навчання, що застосовуються в цілях підвищення особистої активності і ініціативи слухачів, інтенсифікації їх творчого мислення і емоційно-вольової сфери.

При підвищенні кваліфікації працівник прагне до глибшого освоєння, як правило, однієї професії. Проте фахівці відмічають, що професійне навчання в США з роками стає все більш теоретичним, інформаційним. Американська система навчання тяжіє до подання професійних знань, тоді як більшість студентів США хотіли б отримати спеціальну інформацію та навчитися ефективним способам ділової взаємодії. Американські експерти вважають, що професійне навчання може стати ефективнішим, якщо в одній навчальній групі актуальна проблема вирішується силами різних фахівців.

Отже, пріоритетними напрямками внутрішньополітичної діяльності держави є: підвищення рівня зайнятості серед усіх верств американського населення, збільшення допомоги по безробіттю, створення нових і збереження вже існуючих робочих місць, вдосконалення системи підготовки і перепідготовки працівників на підприємствах. На сьогодні однією з пріоритетних зберігається проблема надання робочих місць випускникам загальноосвітніх шкіл, жінкам, інвалідам і іншим незахищеним верствам населення.

Список використаних джерел:

1. Лебедева Л. Ф. Американские инновации в подготовке рабочей силы XXI века [Електронний ресурс] / Л. Ф. Лебедева // Россия и Америка в XXI веке. – 2009. – № 2. – Режим доступу: <http://www.rusus.ru/?act=archive&edition=17>
2. Лютов А. А. Проблема занятости и безработицы в США на современном этапе [Електронний ресурс] / А. А. Лютов // Россия и Америка в XXI веке. – 2007. – № 2. – Режим доступу: <http://www.rusus.ru/?act=archive&edition=8>
3. Лютов А. А. Сфера образования – ключевое направление социальной политики [Електронний ресурс] / А. А. Лютов // Россия и Америка в XXI веке. – 2009. – № 2. – Режим доступу: <http://www.rusus.ru/?act=archive&edition=17>
4. Сайт Бюро перепису населення США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.census.gov/compendia/statab/cats/>
5. Супян В. Б. США: человеческий потенциал в «экономике знаний» [Електронний ресурс] / В. Б. Супян // Россия и Америка в XXI веке. – 2009. – № 3. – Режим доступу: <http://www.rusus.ru/?act=archive&edition=18>
6. Strategic plan 2011–2016. – U. S. Department of Labor. – 116 p.

К. і. н. Сливенко В. А., Савченко К. С.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Туризм сьогодні, це та сфера економіки, яка раніше не розглядалась як така, що може приносити серйозний дохід державі. Але наприкінці ХХ – початку ХХІ сторіччя виявилось, що певний прошарок населення розвинених країн готовий сплачувати значні кошти за відпочинок, яким для них є туризм. Після розпаду Радянського Союзу та скасування перешкод для пресування його громадян че-

рез кордони, кількість туристів значно збільшилася. Зростання добробуту громадян дозволило їм виділяти частину заощаджень для подорожей та відпочинку. Кількість таких людей зростає з кожним роком.

Розвиток туризму в Україні суттєво впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання, і є одним із найбільш перспективних напрямків структурної перебудови економіки.

За підрахунками Всесвітньої Туристичної Організації, у 2001 році за кількістю прибуттєвих іноземних туристів Україна займала 22 місце у світі (5,8 млн. осіб, що становить близько 1% від світових туристичних прибуттів). За прогнозними розрахунками щодо розвитку в'їзного туризму в Україні до 2005 року, його чисельність зросте до 9,3 млн. осіб; прогноз на 2010 рік – 12,1 млн. осіб; прогноз на 2020 рік – 15,0 млн. осіб [1].

Найбільш привабливими регіонами для туристів є АР Крим, Карпатські гори та місто Київ. Але слід приділити увагу й іншим регіонам України.

Сьогодні Дніпропетровщина для багатьох являє собою важливий індустріальний центр всієї України, але вона також пропонує чимало туристських об'єктів. Наприклад, визначні пам'ятки Катеринославського краю здавна привертати увагу як видатних письменників, художників, видатних діячів, так і чисельних туристів. Окрім історико-географічного (відвідання запорозьких святинь, історичних пам'яток), гідрологічного та бальнеологічного (відпочинку на Солоному Лимані та Дніпровських водосховищах), геологічного (Волоські скелі), мінералогічного, геоботанічного, екологічного видів туризму, Дніпровський край може запропонувати потенційним туристам знайомство із своїм промисловим комплексом, що є одним із найбільших в державі, а по деяких параметрах – й унікальним.

Дніпропетровська область має достатньо великий туристично-рекреаційний потенціал, крім того існують передумови для його розвитку: природні особливості регіону, який знаходиться на кордоні змішаних лісів та степової зони, унікальні водні ресурси; культурно-історична спадщина; етнографічно-культурний потенціал (народні промисли та ремесла). Туристична сфера області усе впевненіше заявляє про себе, як дійсно конкурентно спроможна індустрія, що відчутно сприяє економічному розвитку Дніпропетровщини та зростанню добробуту громадян.

У Дніпропетровській області на державному обліку перебуває 11,9 тисяч нерухомих пам'яток, в тому числі 318 пам'яток архітектури, переважно XVIII–XX ст. [2].

Найвідомішими туристичними об'єктами є культурно-архітектурні пам'ятки в с. Старі Кодаки, місця боїв козацьких військ з польською шляхтою, історико-культурні пам'ятки Дніпропетровська, садиба-музей Д. І. Яворницького; місця, пов'язані з форсуванням Дніпра в роки другої світової війни, скіфські кургани IV ст. до н. е., місця розташування козацьких січей, музей ужиткового мистецтва Петриківського художнього орнаменту в с. Петриківка та ін.

Туристичний сектор області налічує 340 суб'єктів туристичної діяльності. Обсяг наданих туристичних послуг за 2007 рік склав 273,38 млн. грн., з них іноземним туристам – 6,6 млн. грн., туристам, що виїжджали за кордон України – 214,3 млн. грн.

Протягом 2007 року область відвідало 15676 іноземних та 71235 внутрішніх туристів; кількість екскурсантів склала 27291 осіб [3].

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що Дніпропетровський регіон має великий потенціал та перспективи в майбутньому в сфері туризму, тому на Дніпропетровщині плануються деякі заходи, які розроблені спеціально для розвитку туристичної індустрії:

- розвиток міжнародного співробітництва у сфері туризму і курортів, формування позитивного туристичного й санаторно-курортного іміджу Дніпропетровщини;
- створення кадастру природних територій та ресурсів туризму, проведення їх економічної оцінки, опису та класифікації;
- розроблення регіональної програми розвитку сільського та «зеленого» туризму;
- забезпечення підготовки інвестиційних паспортів рекреаційних об'єктів області, привабливих для іноземних і вітчизняних інвесторів;
- упровадження моніторингу курортно-оздоровчих і рекреаційних територій та природних лікувальних ресурсів;
- розроблення мап, схем, буклетів, туристичних довідників, створення єдиної інформаційної системи з повним банком даних санаторно-курортних, рекреаційних, туристичних послуг області
- створення навчального центру та позашкільних гуртків для розвитку активного етнографічного туризму.

Список використаних джерел:

1. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / В. Ф. Кифяк. – Режим доступу: http://www.tourlib.net/books_ukr/kyfjak_13.htm
2. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України: навч. посібник / О. О. Любіцева, Є. В. Панкова, В. І. Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2007.
3. Головне управління статистики у Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnprstat.gov.ua>

Фоменко В. В.

Уральский федеральный университет

имени первого Президента России Б. Н. Ельцина, г. Екатеринбург

ПЕРСПЕКТИВЫ И ТЕНДЕНЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ

Право на охрану здоровья и медицинскую помощь закреплено на конституциональном уровне во многих государствах мира. Однако наличие фундаментальных проблем в здравоохранении не позволяет гражданам реализовывать это право

в необходимом объеме. Государственная система здравоохранения должна быть основана на принципе равенства при оказании медицинской помощи – географическая доступность медицинских учреждений, время ожидания медицинской помощи, объемы и качество медицинской помощи. Обеспечение данного принципа для всех возрастных групп населения требует существенных финансовых вложений в систему охраны здоровья населения.

Государственной программой развития здравоохранения Российской Федерации здоровье граждан представляется в качестве социально-экономической категории. Здоровье граждан включается национальное богатство страны и является неотъемлемым элементом трудового потенциала общества. Ценность здоровья, как важнейшего ресурса, необходимого для производства материальных и культурных благ, определяется современными тенденциями снижения воспроизводства населения, процессом его старения и уменьшением численности.

На государственном уровне определяется цель развития национальной системы здравоохранения – создание необходимых условий для сохранения здоровья населения страны. Достижение указанной цели требует обеспечения доступности профилактики, диагностики и лечения заболеваний с использованием современных медицинских изделий и эффективной лекарственной терапии. Следовательно, создание условий для повышения качества и доступности медицинской помощи гражданам с учетом демографической ситуации становится приоритетным направлением государственной политики в условиях глобализации.

Существует возрастной парадокс, который заключается в том, что затраты системы здравоохранения на оказание медицинской помощи людям в возрасте от 65 лет и старше составляют от 30 до 50% общих расходов на медицину. Согласно международным критериям население считается старым, если доля людей в возрасте 65 лет и старше во всем населении превышает 7%. Так, каждый восьмой гражданин России, т.е. 12,9% жителей страны, находится в возрасте 65 лет и старше, а каждый пятый житель страны – в пенсионном возрасте, что составляет 30,7 млн. человек на 1 января 2013 г.

Старение населения влечет за собой повышение уровня заболеваемости и нетрудоспособности, а также снижение качества жизни, что в свою очередь приводит к возникновению проблем с трудовыми ресурсами (количественные, качественные) и росту затрат в системе здравоохранения. Высокий уровень расходов обусловлен, главным образом, обращением к дорогостоящей стационарной помощи. В настоящее время соотношение объемов стационарной и амбулаторной помощи составляет 70% и 30% соответственно. Изменения в системе организации медицинской помощи населению, развитие стационарзамещающих технологий, наряду с профилактическими мерами и мерами социального характера могут повлиять на затратность здравоохранения в сторону ее снижения. В национальном масштабе возникает необходимость сдерживания возрастающих затрат медицинских учреждений через построение эффективной системы оказания медицинской помощи населению с учетом демографической и экономической ситуации в стране.

Эффективная модель функционирования системы охраны здоровья населения включает ряд основных элементов: заболеваемость населения страны, существующие функциональные ограничения, социальные, экономические и биомедицинские условия жизни, финансовые, материальные и трудовые ресурсы, государственная политика в сфере здравоохранения. Финансовые ресурсы, направляемые в систему здравоохранения, распределяются по трем направлениям: улучшение социальных, экономических, биомедицинских факторов, образа жизни населения; лечение заболеваний; борьба с функциональными ограничениями (физическими и ментальными). Политика государства и ресурсное обеспечение системы здравоохранения являются поддерживающими элементами, основная часть модели представлена направлениями расходования этих ресурсов, которые взаимосвязаны между собой.

Модель является замкнутой, при расходовании ресурсов по одному из направлений, влияние распространяется и на другие. К примеру, финансовые ресурсы, направленные на формирование здорового образа жизни населения, через снижение уровня заболеваемости окажут влияние на уровень функциональных ограничений. При правильном выборе направлений расходования ресурсов возможно меньшим уровнем затрат добиться более высоких результатов. Особенностью модели является тот факт, что вложение финансовых ресурсов на улучшение социальных, экономических и биомедицинских условий жизни населения страны окажет влияние на уровень заболеваемости без дополнительных затрат. Основными факторами, влияющими на уровень ресурсов, направляемых на финансирование системы здравоохранения, являются: политика государства в области здравоохранения, схема финансирования, экономическая ситуация.

Политикой государства определяются приоритетные направления расходования ресурсов, такие как развитие профилактики, стационарзамещающих технологий и др. От сбалансированности схемы финансирования здравоохранения зависит скорость и своевременность получения ресурсов. Экономическая ситуация, наряду с политикой государства и схемой финансирования, влияет на объем ресурсов, выделяемых на здравоохранение. Ведущим направлением развития российского здравоохранения должно стать повышение его эффективности. Реализация этого направления является одним из важнейших критериев функционирования системы охраны здоровья граждан в условиях глобализации экономики.

К. е. н. Чабаненко Ж. М., Голей Ю. М.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

ЗАХОДИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРІОРИТЕТНІ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ

Необхідність державного стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетні галузі економіки викликана зниженням загальних показників економічного розвитку в 2012 році в порівнянні з очікуваними. Відомо, що за останні роки

недостатньо підвищувалась конкурентоспроможність експортно-орієнтованої продукції; погіршувалась інвестиційна привабливість відповідних галузей. В той же час об'єм надходження імпорتنих товарів досягнув максимуму – імпортуються не тільки газ та продукція машинобудування, а й продовольчі товари, незважаючи на те, що Україна визнана аграрною державою.

У зв'язку із спадом виробництва промислової продукції (2012 р.) передбачається скорочення робочих місць в цих секторах економіки. В першу чергу це стосується підприємств гірничо-металургійного комплексу, а також вугільної та металообробної промисловості.

Для виходу з несприятливого стану розвитку економіки в теперішній час на державному рівні вживаються заходи щодо стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетні галузі економіки, які забезпечать потреби суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції. Це сприятиме розвитку виробничого та експортного потенціалу і створення робочих місць [1].

Ці заходи виражені в прийнятому Законі України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» № 5205-VI від 06.09.2012 р. та внесених змінах у Митний кодекс України і в розділ XX Податкового кодексу України.

На загальнодержавному рівні будуть схвалені КМУ інвестиційні проекти у пріоритетні галузі економіки в яких економічно обґрунтована загальна сума інвестиційних ресурсів (загальна кошторисна вартість) та джерела надходження коштів для реалізації інвестиційних проектів.

На нашу думку, підприємства гірничо-металургійного комплексу, хімічної промисловості та металообробної в яких спостерігається спад, повинні також економічно обґрунтувати інвестиційні проекти для зростання експортно-орієнтованої продукції. В процесі економічного обґрунтування інвестиційного проекту передбачається придбання нового обладнання, реконструкція та модернізація існуючого структурного підрозділу, обов'язкового створення окремого структурного підрозділу на якому і буде реалізовуватись схвалений КМУ інвестиційний проект. Для виконання цієї мети передбачається: придбання нових технологій, залучення послуг інжиніринга, додаткових запасів якісних основних і допоміжних матеріалів відповідно проекту.

Підприємства можуть залучати власні кошти (чистий прибуток та амортизаційні відрахування), кошти іноземного та спільного інвестування, що здійснюється суб'єктами України разом з іноземними юридичними чи фізичними особами.

У зв'язку із прийняттям привабливого закону України збільшується кількість зацікавлених підприємств, що потребують державного стимулювання, оскільки власних коштів, а також залучених іноземних недостатньо для реалізації інвестиційних проектів.

Розраховувати на державну підтримку для реалізації інвестиційного проекту можуть ті підприємства в яких загальна кошторисна вартість для суб'єктів великого підприємництва перевищує суму еквівалентну 3 мільйонам євро; для суб'єктів середнього підприємництва – 1 мільйон євро, а для суб'єктів малого підприємництва – 500 тисяч євро. Згідно інвестиційних проектів такі підприємства повинні:

– створювати нові робочі місця для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах: більш ніж 150 – для суб'єктів великого підприємництва; 50 – для суб'єктів середнього підприємництва і 25 – для суб'єктів малого підприємництва;

– середня заробітна плата працівників повинна не менш як у 2,5 рази перевищувати розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року [1].

Конкретні форми державної підтримки в першу чергу з 01.01.2013 року з'являться податкові пільги для інвесторів. Що стосується суб'єктів господарювання пріоритетних галузей, то для них прийняті пільги з податку на прибуток: для отриманої суми прибутку від реалізації інвестиційного проекту вже з 01.01.2013 року по 31.12.2017 року буде застосовуватись ставка податку 0%, а далі з 01.01.18 р. по 31.12.22 р. – 8%; з 01.01.23 р. – 16% [2].

Податкові пільги стосуються також ввізного мита та податку на додану вартість (ПДВ). Ввезення на митну територію України обладнання і комплектуючих виробів звільняються від сплати ввізного мита, а на суму податкового зобов'язання з ПДВ дозволено надавати митному органу податковий вексель терміном погашення його на 60-й календарний день [3].

Зміни стосуються також дозволу нарахування амортизації основних засобів груп 2 і 3 методом прискореного зменшення залишкової вартості.

Слід відзначити, що права на отримання зазначених вище податкових пільг, вимагають застосування особливого контролю з боку спеціальних державних органів. Це стосується контролю за веденням окремого податкового обліку доходів та витрат, пов'язаних з отриманням прибутку що звільняється від оподаткування, а грошові кошти на суму отриманих пільг повинні бути використанні на переоснащення матеріально-технічної бази, збільшення об'єму виробництва, упровадження новітніх технологій, тощо [2].

Інвестори та підприємства пріоритетних галузей сподіваються, що державні органи прискорять затвердження інструктивних документів для їх ефективного застосування.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» № 5205-VI від 6 вересня 2012 року.
2. Розділ XX Податкового кодексу України № 5211-VI від 06.09.2012 р.
3. Митний кодекс України № 5210-VI від 06.09.2012 р.

Чиркова М. Г., к. э. н. Гринько Е. Л.

Севастопольский национальный технический университет, Украина
**К ПРОБЛЕМЕ СТАБИЛЬНОСТИ БАНКОВСКИХ ДЕПОЗИТОВ
В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ**

В настоящий момент существует проблема стабильности банковских ресурсов. Она играет важную роль в современных условиях, так как банковские ресурсы являются одним из источников финансового обеспечения ускоренного экономического роста и макроэкономической стабилизации. Для Украины проблема стабильности банковских ресурсов приобретает еще большее значение в виду следующих причин. Во-первых, для отечественных субъектов хозяйствования ограничен доступ к внешним источникам ресурсов вследствие влияния мирового экономического кризиса. Первоначальное насыщение экономики Украины в 2005–2008 гг. значительными объемами иностранного капитала обернулось его массовым оттоком за пределы нашей страны в 2009–2012 гг., что и явилось одной из причин кризиса ликвидности банковской системы. Во-вторых, объемы внутренних ресурсов являются недостаточными для финансирования экономического роста, что обуславливает необходимость аккумуляции достаточных объемов ресурсов с необходимыми параметрами (стоимостью, сроком привлечения), способных обеспечить стабильное и эффективное функционирование банковской системы.

Успешное развитие экономических процессов определяется возможностью банковской системы способствовать инвестиционным и инновационным процессам в стране. Стабильность банковской сферы непосредственно связана с формированием ресурсной базы, определяется объемами и структурой стабильных ресурсов, которые представлены собственным капиталом, срочными депозитами, условно-постоянной частью текущих пассивов и заемными ресурсами. Наличие стабильной ресурсной базы приводит к уменьшению стоимости ресурсов, удешевлению кредитов и в дальнейшем к способности экономической системой генерировать внутренние ресурсы в виде прибыли предприятий и сбережений населения.

Выделение стабильных и нестабильных ресурсов в структуре ресурсной базы основывается на таком критерии, как стабильность. Анализ отечественной и зарубежной литературы показал, что понятие «стабильность» освещается многими авторами (А. Юданов, В. Афанасьев, Л. Ричардсон, А. Галкин, Н. Федоренко, В. Зубчанинов, Г. Фетисов, А. Пуанкаре, А. Васильев, Э. Гершгорин и др.), однако наиболее полным, по нашему мнению, является определение, данное А. Гуцом: «Стабильность – есть способность системы сохранять параметры в определенных пределах, противодействовать возмущениям и возвращаться в равновесное состояние в случае отклонений... это не только сохранение параметров системы и возвращение к ним в случае вынужденных отклонений, но и процесс упорядоченного, организованного изменения» [2].

В банковской теории и практике принято считать нестабильными ресурсами депозиты по требованию, что обусловлено трудностью прогноза изменения их остатков из-за ограниченности срока нахождения в распоряжении банка. Срочные вклады являются стабильной частью ресурсов, так как дают возможность банку распоряжаться ими длительный срок [3]. Данной точки зрения придерживаются как зарубежные (П. Роуз, Д. Полфреман, Ф. Форд), так и отечественные экономисты (А. Мороз, М. Савлук, М. Алексеенко, О. Васюренко, И. Парасий-Вергуненко, В. Капран, О. Петрук, А. Череп и др.). Однако существует и иной научный подход, в соответствии с которым в определенных условиях стабильными ресурсами являются депозиты по требованию, а нестабильными – срочные вклады (данное мнение освещается в трудах А. П. Вожжова [1], К. Р. Тагирбекова, Г. С. Панова). Проведенный анализ источников показал отсутствие единого теоретического подхода к оценке стабильности депозитов банка, что усложняет определение источников стабильных ресурсов.

В ходе оценки ресурсов банковской системы Украины и стран Европейского союза было отмечено, что кризисные явления выявили тенденцию сокращения стабильности срочных банковских ресурсов более быстрыми темпами, чем вкладов по требованию. В Украине за 2006–2008 гг. объемы срочных депозитов увеличивались более быстрыми темпами, чем величина вкладов по требованию (43,06 млрд. евро против 14,97 млрд. евро – превышение в 3 раза). В 2008 году произошло значительное снижение срочных депозитов (на 32,04 млрд. евро), в то время как вклады по требованию оказались более устойчивыми (уменьшились на 10,46 млрд. евро). Объемы вкладов по требованию достигли своего докризисного уровня уже в июне 2010 года, а срочные депозиты – только в июне 2012 года [5]. Следовательно, депозиты по требованию оказались более стабильными ресурсами, чем срочные вклады, в условиях кризиса. Подобная тенденция была отмечена и в странах ЕС (Австрии, Бельгии, Германии, Испании, Ирландии, Люксембурге, Нидерландах, Финляндии) в 2007–2012 гг. [4].

Выявленная тенденция опережающего роста степени стабильности депозитов по требованию по сравнению со срочными вкладами представляет новые данные для принятия банковских решений и осуществления банковского менеджмента, являясь аналитическим инструментарием обеспечения эффективной банковской деятельности, развития реального сектора и, как следствие, устойчивого экономического роста.

Список использованных источников:

1. Вожжов А. П. Процессы трансформации банковских ресурсов: монография / А. П. Вожжов. – Севастополь: Изд-во СевНТУ. – 2006. – 339 с.
2. Гуц А. К. Глобальная этносоциология [Электронный ресурс] / А. К. Гуц. – Режим доступа: <http://www.univer.omsk.su/MEP/ch7st.win.htm>
3. Мороз А. М. Банківські операції / А. М. Мороз. – К.: КНЕУ, 2002. – 476 с.
4. Официальный сайт Европейского Центрального Банка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ecb.int/home/html>
5. Официальный сайт Национального Банка Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bank.gov.ua>

Чичкан І. І.

*Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара;
Управління Національного банку України в Дніпропетровській області, Україна*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ ВКЛАДІВ В УКРАЇНІ

Світова фінансова криза показала необхідність створення та постійного динамічного розвитку систем страхування вкладів. Хоча щороку кількість держав з системами страхування вкладів зростає, однак не існує єдиного уніфікованого підходу до побудови національної системи страхування вкладів і її взаємодії з іншими елементами системи забезпечення фінансової стабільності у банківській сфері. Вважається, що неможливість уніфікації систем страхування вкладів пов'язано з різницею в соціально-економічному розвитку країн, особливостями організації та діяльності фінансово-кредитних установ, передумовами запровадження і стратегічними цілями діяльності систем страхування вкладів. Але незважаючи на встановлені вище перепони в 2009 році Базельський комітет з банківського нагляду та Міжнародна асоціація страховиків депозитів (IADI) спільно опублікували основні принципи ефективних систем страхування вкладів. Ці основні принципи є важливим орієнтиром для використання країнами, у створенні або реформуванні системи страхування вкладів і вирішення цілого ряду питань, в тому числі: страхування вкладів, фінансування, швидке відшкодування, підвищення обізнаності громадськості, вирішення питань з неплатоспроможними інститутами, співпраця з іншими учасниками страхування, включаючи центральні банки і органи нагляду. Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні сприяють реалізації цих принципів у вітчизняній системі страхування вкладів.

Сьогодні в Україні система страхування вкладів знаходиться в стадії трансформації, що в основному зумовлено трансформаційними процесами в законодавчій сфері. Закон України (далі – ЗУ) «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20 вересня 2001 року №2740-III [2] втратив чинність з 21.09.2012 на підставі ЗУ «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 року №4452-VI. Оскільки функціонування системи здійснюється на основі чинних нормативних актів, то і трансформаційні процеси відбуваються у відповідності до них.

Згідно до нового ЗУ «Про систему гарантування вкладів» [1] розширюються функції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (надалі – Фонд). Так окрім функцій державного управління у сфері гарантування вкладів фізичних осіб, додаються функції з виведення неплатоспроможних банків з ринку (у тому числі шляхом здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банків, організації відчуження активів і зобов'язань неплатоспроможного банку, продажу неплатоспроможного банку), а отже розширюються і можливості Фонду, як основного учасника системи страхування вкладів.

Законодавством України про систему гарантування вкладів встановлюється обов'язковість участі банків у Фонді, відмінність полягає в тому, що ЗУ «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» передбачав категорію тимчасових учасників, в ЗУ «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» банк набуває статусу учасника в день отримання банківської ліцензії і позбавляється його в разі відкликання банківської ліцензії та ліквідації банку.

У світовій практиці спостерігається тенденція поступового переходу на диференційовані відрахування до фондів. У Росії в 2007 році АСВ (Агентство по страхуванню вкладів) підготувало доповідь «Диференційовані внески до фонду страхування вкладів», в якому представило огляд світового досвіду в реалізації подібного механізму і розглянуло умови його можливого застосування на російському фінансовому ринку [3]. З доповіді випливає, що диференційована система внесків взята на озброєння в багатьох країнах світу. За оцінками агентства, близько 30 держав зробили свій вибір на користь індивідуального підходу. Серед них США, Канада, Франція, Італія, Португалія, Угорщина, Румунія, Туреччина, Аргентина, Казахстан тощо. При цьому АСВ чотири роки тому не виключало вірогідності, що Росія також незабаром перейде до диференційованої шкали [3].

Як пояснюють експерти, більшість систем страхування депозитів спочатку створюється як системи з єдиною ставкою внесків для всіх банків. Причина проста – такі системи легше розробити і впровадити, вони простіші в управлінні. Коли фонд набирає певну критичну масу, а механізм здійснення щоквартальних внесків відточується, можна переходити до наступного етапу – стимулювати банки до скорочення ризиків за допомогою маніпулювання розмірами внесків до фонду страхування вкладів [3].

В такій точці зору є певне раціональне зерно, однак диференціацію варто робити не у відповідності до розміру банку, а у відповідності до ризиків, які несе банк. Авжеж реалізація такого підходу не є простою і потребує більш детального розгляду. В ЗУ «Про систему гарантування вкладів» вже передбачається можливість диференціації регулярних зборів в залежності від ризику банку. Встановлення диференційованого збору відноситься до компетенції Фонду, методика оцінки ступеню ризиків банку для розрахунку диференційованих зборів встановлюється нормативно-правовим актом Фонду та підлягає погодженню з Національним банком України. На сьогодні реалізація такого підходу відсутня.

Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні направлені на побудову такої системи страхування вкладів, яка б забезпечувала її прозорість для громадськості, гарантувала розмір страхового покриття, швидко й ефективно здійснювала виплати в разі банкрутства банків, мала можливості застосовувати заходи впливу до проблемних банків з метою недопущення їхнього банкрутства, а також бути фінансово стійкою.

Список використаних джерел:

1. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
2. Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 20.09.2001 №2740-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2740-14>
3. Сошина В. Хрустальная мечта «слонов» и «китов» [Електронний ресурс] / В. Сошина // Национальный Банковский Журнал. – 2012. – № 2 (93). – Режим доступу: <http://www.bankir.ru/publikacii/s/khrustalnaya-mechta-slonov-i-kitov-10001383/>
4. Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems – final paper [Електронний ресурс] // International Association of Deposit Insurers (IADI). – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs156.htm>

Щитов Д. Н., д. е. н. Мешко Н. П.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Провідну роль у швидкому інноваційному розвитку займають високотехнологічні послуги, які відносяться до найбільш наукоємних технологічно інтенсивних секторів світового господарства. Не дивлячись на значну кількість наукових праць в вивченні високотехнологічної сфери національної економіки, недостатньо уваги було приділено вивченню експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки. Існують різні наукові підходи щодо розрахунків експортного потенціалу країни [1]. В нашому дослідженні для оцінки експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки ми використовуємо розрахунок за формулою:

$$EP_{kis} = V_{kis} + E_{kis}, \quad (1)$$

де V_{kis} – об'єм внутрішнього ринку високотехнологічних послуг національної економіки;

E_{kis} – обсяги експорту високотехнологічних послуг.

Експорт високотехнологічних послуг в свою чергу, складатиметься з двох підгруп: високотехнологічні послуги з найбільш інтенсивним використанням знань (HKIS) та високотехнологічні послуги з менш інтенсивним використанням знань (LKIS). На рис. 1 представлена динаміка розвитку експортного потенціалу KIS-послуг Німеччини та основних його складових. На ньому ми бачимо стрімкий розвиток експортного потенціалу KIS-послуг Німеччини до 2008 р., та певний спад в 2009–2010 рр. у зв'язку зі світовою фінансовою кризою. Причому, середнє збільшення об'єму експорту HKIS склало 6,35% в рік, а LKIS – 4,95%. В цілому, експортний потенціал KIS-послуг Німеччини збільшувався в середньому на 5,45%, при збільшенні внутрішнього ринку послуг лише на 2,93%. Це привело до збільшення експорту KIS-послуг Німеччини в структурі експортного потенціалу KIS-послуг з 34,39% в 1999 р., до 63,05% в 2010 р. Середнє річне збільшення експорту

KIS-послуг в структурі експортного потенціалу KIS-послуг склали 2,39%, що говорить про швидкий рівень розвитку реалізації експортного потенціалу національної економіки країни.

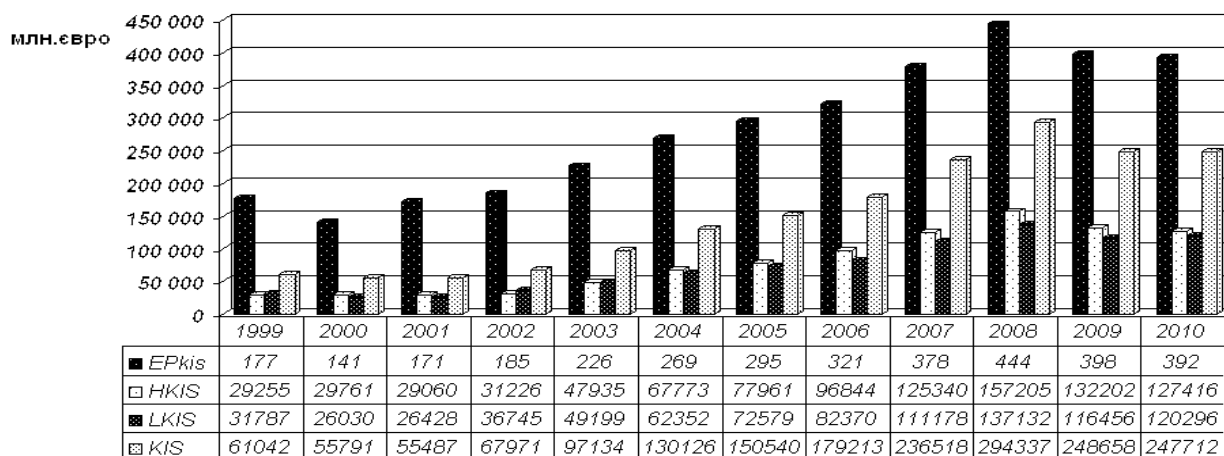

Рис. 1. Експортний потенціал KIS-послуг Німеччини та основні його складові: експорт KIS-послуг (KIS), експорт HKIS та експорт LKIS ' 1999–2010 рр. (складено автором на основі даних [2])

Для проведення кількісного аналізу експортного потенціалу країн з високотехнологічних послуг нами сформована матриця індивідуальних показників (табл. 1), та представлені їх підрахунки для національної економіки Німеччини (табл. 2).

Таблиця 1. Система показників кількісного аналізу експортного потенціалу з високотехнологічних послуг національної економіки

№	Показники
1	Частка національного експорту <i>KIS-послуг</i> , % від експорту <i>KIS-товарів</i>
2	Частка національного експорту <i>KIS-послуг</i> , % від обсягу експорту продукції та послуг
3	Частка національного експорту <i>KIS-послуг</i> , % від обсягу експорту послуг
4	Частка національного експорту <i>KIS-послуг</i> , % від обсягу експорту ЄС послуг
5	Частка національного експорту <i>KIS-послуг</i> , % від ВВП країни
6	Частка національного експорту <i>KIS-послуг</i> , % від ВВП ЄС
7	Середньодушовий обсяг експорту <i>KIS-послуг</i> (євро)
8	Частка надходжень від патентів та ліцензій з-за кордону, % від всіх послуг

Складено автором на основі досліджень.

Таблиця 2. Кількісний аналіз експортного потенціалу з високотехнологічних послуг національної економіки Німеччини, 1999-2010 рр.

№	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1	37,0	38,9	36,9	36,4	41,1	41,3	43,9	48,5	58,6	65,8	66,5	60,1
2	4,6	4,3	3,9	4,1	6,2	8,0	8,4	9,2	10,9	13,2	13,1	10,8
3	32,7	37,2	36,5	32,2	34,3	36,9	37,5	39,7	40,0	40,9	41,1	40,4
4	4,7	5,4	5,3	5,1	5,4	5,7	6,0	6,6	6,5	6,8	7,1	7,1
5	1,4	1,4	1,3	1,4	2,2	3,0	3,5	4,1	5,1	6,3	5,5	5,1
6	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,6	0,7	0,8	1,0	1,2	1,1	1,0
7	356	356	355	354	354	354	354	354	355	355	356	357
8	3,0	3,3	3,7	3,7	3,6	3,7	4,2	3,5	3,7	4,1	7,1	6,0

Складено автором на основі даних [2].

З даної таблиці видно швидке збільшення частки експорту високотехнологічних послуг в ВВП Німеччини (з 1,4% в 1990 р. до 5,1% в 2010 р.), в ВВП ЄС (з 0,3% в 1990 р. до 1,0% в 2010 р.), та в загальному обсягу експорту продукції та послуг Німеччини (з 4,6% в 1990 р. до 10,8% в 2010 р.). Тобто, саме KIS-послуги відіграють важливу роль у розвитку економіки ЄС, та є двигуном не лише сфери послуг, а й національної економіки Німеччини в цілому.

Побудова множинної регресії дасть можливість дослідити залежність експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки EP_{kis} від факторів першого та другого порядків $F_I - F_{II}$ (табл. 3).

Таблиця 2. Фактори першого та другого порядків експортного потенціалу високотехнологічних послуг національної економіки

№	Фактори першого порядку	Фактори другого порядку
1	Витрати держави на НДДКР, % від ВВП	Всі витрати на освіту
2	Витрати бізнесу на НДДКР, % від ВВП	Приватні витрати на освіту
3	Витрати всі на НДДКР, % від ВВП	Запаси науково-технічних кадрів, % від загальної кількості населення
4	Венчурний капітал, % від ВВП	Запаси науково-технічних кадрів – вчені та інженери, % від загальної кількості населення
5	Обсяг прямих інвестицій, % від ВВП	Охоплення вищою освітою за природними науками (фізико-математичними та інженерними) на 1000 чол.
6	Кількість виданих патентів на 1 млн. населення	Відсоток населення, яке отримало вищу освіту, % від загальної кількості населення
7	Кількість виданих патентів High-tech на млн. чел	Кількість докторів наук

Складено автором на основі досліджень.

Математичну модель експортного потенціалу країни з високотехнологічних послуг представимо у наступному вигляді:

$$EP_{kis} = F(F_I, F_{II}), \quad (2)$$

де F_I – фактори першого порядку;

F_{II} – фактори другого порядку.

При побудові математичної моделі для Німеччини, нами були виокремлені три основні фактори: всі витрати на НДДКР, % від ВВП; обсяг прямих інвестицій; кількість виданих патентів High-tech на млн. чол. Математична модель експортного потенціалу Німеччини з KIS-послуг має наступний вигляд:

$$y = a_1 * x_1 + a_2 * x_2 + a_3 * x_3, \quad (3)$$

де x_1 – витрати всі на НДДКР;

x_2 – прями інвестиції;

x_3 – патенти High-tech на млн. чол.

У ході досліджень нами була отримана наступна математична модель:

$$y=46596,4*x_1+25,3*x_2+46596,4*x_3, \quad (4)$$

Отже, розвиток високотехнологічних послуг є основною рисою високо розвинутої економіки, що базується на знаннях. Середньорічне збільшення експорту КІС-послуг в структурі експортного потенціалу КІС-послуг з 34,39% в 1999 р., до 63,05% в 2010 р. свідчить про високий рівень реалізації експортного потенціалу національної економіки країни. Розвиток експортного потенціалу високотехнологічних послуг Німеччини має важливе значення у розвитку ВВП Німеччини та ЄС-27, та залежить від трьох основних факторів: всі витрати на НДДКР,% від ВВП; обсяг прямих інвестицій та кількість виданих патентів High-tech на 1 млн. чол. Аналіз експортного потенціалу КІС-послуг інших країн ЄС та їх співставлення та групування за секторами є актуальними науковими завданнями для подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Мельник Т. Г. Експортний потенціал України: методологія оцінки та аналіз [Електронний ресурс] / Т. Г. Мельник. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mep/2009_8_9/08-3612/10_Melnuk1.pdf
2. Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ

Алимханов А. А.

Южно-Российский институт – филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ, г. Ростов-на-Дону

ПУБЛИЧНОЕ УПРАВЛЕНИЕ В РАЗВИТИИ МЕХАНИЗМОВ РАЗРАБОТКИ И РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Разработка и реализация государственной политики обеспечения экономической безопасности невозможны без обеспечения публичности управления, доступности управленческой информации как для субъекта, так и для объекта управления. Мировой финансово-экономический кризис показал, что одной из его причин явилось обострение основополагающего противоречия современного управления между объективной необходимостью усиления публичного характера управления и развитием отчуждения объектов управления от принятия управленческих решений. Главным механизмом разрешения данного противоречия выступает, прежде всего, создание эффективной системы публичного управления [5].

Особенно важно формирование публичного управления для современной России, где противоречия интересов личности и государства неблагоприятно сказываются на функционировании общественных отношений, подрывают авторитет органов управления, тем самым способствуя ослаблению её экономической безопасности.

Существенное значение в публичном управлении имеет характер управляющего воздействия, оказываемого субъектом управления на объект управления. Если государственное управление выполняет задачи и цели, поставленные государством, то публичное управление направлено на достижение общественно значимого результата. Тем самым публичное управление возникает как результат своего рода общественного договора между государством и обществом, когда властными полномочиями наделяются соответствующие органы и должностные лица. При этом основным носителем власти остается население страны. Поэтому публичное управление имеет более широкий профиль управляющего воздействия. Так, субъектами публичного управления являются также и органы местного самоуправления, общественные организации, предприятия и учреждения различных форм собственности. Им могут быть переданы отдельные государственно-управленческие полномочия, которые осуществляются в интересах общества [10].

По мнению Ю. Тихомирова, публичное управление имеет отношение к обществу в целом и его основным устоям и проявлениям, к государству, к деятельности, приоритетно ориентированной на достижение общесоциальных целей и выражение общественного мнения [11].

Публичное управление стимулирует общественный интерес, который выражается в установлении в современном правовом демократическом государстве приоритета прав и свобод человека и гражданина. Следовательно, публичное управление направлено на регулирование определенных общественных отношений.

По мнению А. Мартынова, публичное управление – это управление принуждающее (правоохранительное, атакующее, «нападающее», ограничивающее права, жесткое), т. е. применяющее меры административного принуждения. В данном случае контрольно-надзорные органы и должностные лица используют меры обеспечительного, предупредительного, пресекающего, взыскательного и восстановительного характера. Здесь возможно временное ограничение прав и свобод граждан, права распоряжения объектами собственности физических и юридических лиц. Принудительное управление осуществляется в основном полицейскими и другими контролирующими органами, в задачи которых входят обеспечение общественного порядка, предотвращение правонарушений, защита общества от опасностей [10].

В современных условиях, соединение сильного стабильного государства и прочного правопорядка со свободой личности является необходимым условием поступательного развития общества и государства.

Таким образом, публичное управление может быть направлено не только на урегулирование общественных процессов с точки зрения установления баланса интересов общества и государства, но и иметь принуждающее воздействие для обеспечения законности в деятельности всех субъектов права.

Основу публичного управления составляют связи между органами публичной власти, ассоциациями гражданского общества и субъектами предпринимательства. Реализуясь посредством сотрудничества между государственными и общественными структурами, в целях достижения взаимовыгодного результата, такое управление способно вырабатывать эффективные общественно значимые управленческие решения и как следствие более эффективно удовлетворять общественные интересы и потребности.

По убеждению Ю. Ивонина и М. Ивонина, публичное управление следует рассматривать в контексте не закрепления, а преодоления политического отчуждения, обратного «присвоения» государства обществом [8].

Механизм публичного управления устроен таким образом, что «слово любого из тех, кто наделен компетенцией и компетентностью, полномочиями и ответственностью, вне зависимости от того, является ли он министром, мэром или младшим специалистом канцелярии, обладает силой истинностной процедуры, устанавливает универсальную, собирательную, публичную истину». Поэтому слово, воплощенное во «мнении», должно оставаться основным и преобладающим инструментом публичного управления, в котором сочетаются политическое и управленческое измерения и проявляется их социальная значимость [3].

Публичное управление в механизмах разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности предполагает наличие формально определенных прерогатив. Управление на основе прерогатив означает, что:

а) в случае конфликта государственного и иного социального веления действует первое;

б) государственное управление опирается на легитимную монополию власти использовать физическое принуждение с целью снижения уровня насилия в обществе. Государственное управление носит политический и административный характер, т. е. отношения «господства–подчинения» реализуются властью (группой граждан), но от имени всего общества, во имя общего блага;

в) результат государственного управления – общее (коллективное) благо, доступ к которому не может быть закрыт для индивидов [9].

Реализация механизма публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности предполагает наличие:

1) общественной значимой цели, объективной необходимости в публичном управлении, так как публичное управление не может совершаться ради самого публичного управления;

2) правовой нормы (правила), на основании и в соответствии с которой осуществляется публичное управление;

3) принятого соответствующего управленческого решения (не только в виде письменного документа, возможно устное распоряжение).

Доминирующая роль публичного управления в развитии механизмов разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности состоит в обеспечении баланса между публичными и частными интересами, где публичные интересы должны включать в себя те потребности, от которых зависит существование и развитие общества в целом, а частные интересы признаны и гарантированы государством. В связи с этим, определяющим элементом в обеспечении данной деятельности выступает публичный интерес, который призван, с одной стороны, обеспечивать устои общества и государства как условие всеобщего существования, а с другой – гарантировать удовлетворение частных интересов в их единичном и концентрированном выражении.

Публичный интерес в механизме разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности представляет собой признанную органами публичного управления и обеспеченную правом потребность социальной общности, удовлетворение которой является условием и гарантией ее существования и развития.

Как отмечают В. Баранов и В. Толстик, в реальности публичный интерес далеко не всегда представляет собой единое, цельное общесоциальное образование, точно так же как далеко не всегда в нем отражается весь спектр интересов в обществе. Многие носители публичного интереса предполагает наличие множества

самих публичных интересов, которые могут не только не совпадать по своему содержанию, но и прямо противоречить друг другу. Такими могут быть, например, интересы федерации и ее субъектов, интересы субъектов федерации и органов местного самоуправления и т. п. [2].

По убеждению И. Фролова, защита публичных интересов является ключевым элементом в разработке и реализации государственной политики. Как отмечает автор, публичный интерес в разработке и реализации государственной политики проявляется в общественной потребности по устранению неэффективных хозяйствующих субъектов из общей схемы хозяйственного оборота страны для предотвращения негативных экономических факторов и восстановления эффективности всей системы. При этом осознанный общественный интерес становится целью деятельности государства [12].

Вырабатываемые механизмом публичного управления публичные интересы выступают основой для разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности.

Таким образом, посредством публичного интереса механизм публичного управления определяет границы разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности, так как:

1. Публичные интересы всегда имеют в основании воплощение в жизнь общественного интереса;
2. Поскольку целеполагание в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности имеет своей основой реализацию интереса, то органы публичного управления, будучи проявлением общества, призваны к осуществлению его интересов.

С. Юхачев отмечает, что дисбаланс интересов в пользу частных интересов органов публичного управления формирует основу коррупционной активности [13].

В связи с этим, оптимальной моделью установления баланса интересов в процессе разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности является модель, при которой публичные интересы, формируясь из системы частных интересов и являясь их составной частью, лежат в основе государственных [1].

Функции публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности представляют собой взаимосвязанную совокупность стандартизированных действий субъекта публичного управления, нормативно регулируемых и контролируемых уполномоченными на то органами публичного управления.

На наш взгляд, функции публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности могут быть классифицированы следующим образом:

– интегрирующая функция по отношению к органам публичного управления обеспечением экономической безопасности, в том числе включающая различные

составные части гражданского общества, действующая на определенной территории и, в частности, в процессе формирования политической воли;

– координирующая функция как в горизонтальном направлении по отношению к органам публичного управления обеспечением экономической безопасности, которые действуют на региональном уровне, так и в вертикальном по отношению к органам публичного управления в рассматриваемой сфере, действующим на основном уровне административно-территориальной организации;

– контрольная функция, связанная одновременно со специальной и методической помощью по отношению к основному уровню территориального публичного управления и самоуправления;

– функция распределения финансовых средств, в частности поддержка экономического и социального развития территорий;

– функция планирования развития крупных территориальных единиц;

– функция посредничества по отношению к центральному публичному управлению, центральным органам публичного управления обеспечением экономической безопасности;

– функция кризисного управления в пределах определенной территории;

– иницирующая функция по отношению к центральным органам публичного управления обеспечением экономической безопасности;

– функция официальной репрезентации данной территориальной единицы публичного управления [6].

Реализация указанных функций предполагает имплементацию принципов публичного управления в разработку и реализацию государственной политики обеспечения экономической безопасности, в первую очередь, таких как:

– нормативное признание публичных интересов в качестве социальной ценности и обеспечение их приоритета в процессе разработки управленческих решений в сфере обеспечения экономической безопасности;

– транспарентность механизма публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности;

– оценка эффективности деятельности органов публичного управления обеспечением экономической безопасности как на основе расчета показателей внутренней эффективности, так и по данным реальных изменений в объектах публичного управления.

Проблема сочетания публичных и частных интересов в процессе разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности требует официального признания публичных интересов как приоритетных и общеобязательных для этой деятельности. При этом приоритет публичных интересов, соизмеряемых между собой, не должен служить подавлению или ограничению личных и корпоративных интересов. Напротив, обоснованная правовая мера выражения публичного интереса является способом их концентрированного отражения

и гарантией реализации. Вместе с тем, это не должно приводить к преувеличенному значению публичного интереса в процессе разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности или к его подавлению и умалению [2]. Главный императив – строгое соблюдение правовой меры публичного интереса в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности.

Транспарентность механизма публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности является важнейшим показателем эффективности его функционирования, а также необходимым элементом осуществления постоянной и качественной связи между обществом и органами публичного управления обеспечением экономической безопасности.

На наш взгляд, в качестве преимуществ транспарентности механизма публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности, следует выделить следующие:

- наличие общественного контроля за деятельностью органов публичного управления в области обеспечения экономической безопасности;

- транспарентность механизма публичного управления способствует росту эффективности разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности, поскольку выступает функцией снижения риска политической и административной ошибки в управлении путем расширения состава экспертов управленческих решений;

- транспарентность механизма публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности является необходимым условием ограничения коррупции.

Отсутствие транспарентности механизма публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности способствует созданию таких негативных условий как: успешное манипулирование информацией в частных целях; нечеткость управленческих решений; небрежность и необязательность в обращении к индивидам, не входящим субэлитные группировки; приоритетность индивидуальных или узкогрупповых интересов; рост теневой активности в различных сферах общественной жизни [4].

По нашему мнению, элементами механизма публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности, могут выступать:

1. Гарантии финансовой доступности информационных ресурсов органов публичного управления обеспечением экономической безопасности. Это требует значительных финансовых ресурсов для осуществления копирования документов всем желающим, а также увеличения штатного состава органов публичного управления, поскольку для поиска, экспертизы документов, создания копий в копии документа необходимы отдельные должностные лица, свободные от реализации текущих функций публичного управления.

2. Централизованное производство и централизованное публичное хранение информационных ресурсов органов публичного управления обеспечением экономической безопасности. Правила делопроизводства предусматривают формирование реестра документов, созданных органом публичного управления. Например, в США они объединяются в единый Федеральный реестр, позволяющий идентифицировать любой документ, изданный, принятый или обнародованный после 4 июля 1967 г. Благодаря реестру общественность узнает о наличии того или иного официального документа. Тексты нормативных актов федеральных органов власти, а также каталоги Федерального реестра документов хранятся в сети специализированных публичных депозитарных библиотек, предоставляющих бесплатный доступ к ним населению [7].

3. «Прозрачность» ограничения транспарентности деятельности органов публичного управления обеспечением экономической безопасности. Обоснованность и целесообразность практики ограничения доступа к информационным ресурсам органов публичного управления в исследуемой области нуждаются в оптимизации. Для этого необходима статистика подобных ограничений, причем достаточно информативная, чтобы проанализировать соответствующие случаи.

4. Возможность реализации информационной «открытости» органов публичного управления обеспечением экономической безопасности в экстраординарном режиме. Ориентация служащего органа публичного управления в рассматриваемой сфере на интересы общества в своей профессиональной деятельности может привести его к конфликту с требованиями служебной лояльности и служебной дисциплины.

5. Компьютеризация делопроизводства в органах публичного управления обеспечением экономической безопасности и компьютеризация информационного обмена этих органов и населения позволяет обеспечить реальный доступ каждому гражданину к информационным ресурсам данных органов. Проект комплексной компьютеризации указанных процессов получил название e-government («электронное правительство»). По мнению исследователей, его практическая задача – трансформация внутренних и внешних взаимодействий в системе публичного управления на основе использования информационно-компьютерных технологий и сетевой инфо-коммуникационной инфраструктуры для оптимизации процесса оказания публичных услуг населению, расширения взаимодействий всех граждан с правительством и их участия в его деятельности. Наиболее успешными вариантами создания e-government считается практика Сингапура и Канады [9]. «Электронное правительство» существует как совокупность веб-сайтов государственных органов, объединенных в правительственном портале, доступном в Интернете.

Таким образом, подводя итоги в рассмотрении значимости публичного управления в развитии механизмов разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности, следует сказать следующее:

1. Публичное управление – это управление, направленное на сотрудничество между государственными и общественными структурами, в целях выработки эффективных общественно значимых управленческих решений и более эффективного удовлетворения общественных интересов и потребностей.

2. Доминирующая роль публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности выражается в поддержании баланса между публичными и частными интересами, где публичные интересы включают в себя те потребности, от которых зависят существование и развитие общества в целом, а частные интересы признаются и гарантируются органами управления обеспечением экономической безопасности.

3. Публичный интерес в механизме разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности представляет собой признанную органами публичного управления и обеспеченную правом потребность социальной общности, удовлетворение которой является условием и гарантией ее существования и развития.

4. Вырабатываемые механизмом публичного управления публичные интересы выступают основой и определяют границы разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности.

5. Функции публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности представляют собой взаимосвязанную совокупность стандартизированных действий субъекта публичного управления, нормативно регулируемых и контролируемых уполномоченными на то органами публичного управления.

6. В состав функций публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности могут быть включены: координирующая, контрольная функции, функции распределения финансовых средств, планирования развития крупных территориальных единиц, посредничества по отношению к центральному публичному управлению, кризисного управления в пределах определенной территории, иницирующая функция по отношению к центральным органам публичного управления и функция официальной репрезентации территориальной единицы публичного управления.

7. Реализация указанных функций предполагает имплементацию принципов публичного управления в разработку и реализацию государственной политики обеспечения экономической безопасности, в первую очередь, таких как: нормативное признание публичных интересов в качестве социальной ценности и обеспечение их приоритета в процессе разработки управленческих решений в сфере обеспечения экономической безопасности; транспарентность механизма публичного управления в разработке и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности; оценка эффективности деятельности органов публичного управления обеспечением экономической безопасности как на основе расчета показателей внутренней эффективности, так и по данным реальных изменений в объектах публичного управления.

Список использованных источников:

1. Бакаева О. Ю. О соотношении частных и публичных интересов / О. Ю. Бакаева, Н. А. Погодина // Журнал российского права. – 2011. – № 4. – С. 36–48.
2. Баранов В. М. Феномен публичности / В. М. Баранов, В. А. Толстик // Журнал российского права. – 2008. – № 11. – С. 154–159.
3. Вульфович Р. Публичное управление: механизмы и закономерности / Р. Вульфович, Я. Гимельштейн // Управленческое консультирование. – 2009. – № 3. – С. 107.
4. Головкин М. Институциональные детерминанты эволюции теневой экономики / М. Головкин. – Ростов-н/Д: Эверест, 2010. – 130 с.
5. Головкин М. В. Теневые отношения как форма развития основополагающего противоречия управления / М. В. Головкин, В. Н. Некрасов // Менеджмент в России и за рубежом. – 2011. – № 5. – С. 125–132.
6. Гроспич И. Преобразования публичного управления в Чешской Республике / И. Гроспич // Государство и право. – 2007. – № 4. – С. 65.
7. Закон «О свободе информации». Титул 5. Свод законов США, § 552 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.medialaw.ru/publications/books/usa2/13.html>
8. Ивонин Ю. П. Проблема публичности государственной власти / Ю. П. Ивонин, М. Ю. Ивонин // Вестник Томского университета. – 2005. – № 287. – С. 139.
9. Ивонин М. Прозрачное государство: Проблема транспарентности государственного управления / М. Ивонин, Ю. Ивонин. – Новосибирск: НГУЭУ, 2007. – 250 с.
10. Мартынов А. В. О некоторых важных теоретических характеристиках публичного управления в современном российском государстве / А. В. Мартынов // История государства и права. – 2010. – № 2. – С. 39–42.
11. Тихомиров Ю. Современное публичное право / Ю. Тихомиров. – М.: Эксмо, 2008. – 448 с.
12. Фролов И. В. Саморегулирование в сфере банкротства как пример законодательной децентрализации сферы публичного управления / И. В. Фролов // Законы России: опыт, анализ, практика. – 2009. – № 8. – С. 94–98.
13. Юхачев С. П. Коррупция как экономические отношения социума: автореф. дис. на соиск. уч. степени докт. экон. наук / С. П. Юхачев. – Тамбов, 2010. – 43 с.

Беленькая В. С., к. э. н. Пшеничников В. В.

*ФГБОУ ВПО «Воронежский государственный аграрный университет
имени императора Петра I»*

ОЦЕНКА ОСНОВНЫХ СЦЕНАРИЕВ РЕАЛИЗАЦИИ ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Денежно-кредитная политика – это комплекс мероприятий, которые проводит Центральный банк в целях регулирования совокупного спроса путем планируемого воздействия на состояние кредита и денежного обращения. Денежно-кредитная политика является одним из необходимых условий эффективного развития экономики государства, а так же одним из самых действенных его инструментом воздействия на национальную экономику.

Актуальность данной темы обуславливается тем, что денежно-кредитная политика – это очень мощный инструмент государственного регулирования экономики и в настоящий момент, когда Россия все еще находится в достаточно тяжелых

посткризисных условиях, именно верно выбранный курс денежно-кредитной политики может нормализовать ситуацию в экономике страны.

В идеале денежно-кредитная политика преследует тактические цели, а именно призвана обеспечить стабильность цен (отсутствие инфляции), полную занятость (ликвидация безработицы), экономический рост и сбалансированность платежного баланса страны.

Среди специалистов эти четыре цели принято называть «магическим квадратом» целей. Квадратом их называют, потому что каждый из углов квадрата символизирует ту или иную цель. А магический он от того, что достичь все четыре цели одновременно невозможно, потому что они в определенной степени не совместимы и при достижении одних, мы удаляемся от других, например, сдерживание инфляции приводит к снижению экономического роста и сокращению занятости.

Текущая же денежно-кредитная политика направлена на более доступные цели, так называемые промежуточные (регулирующие значение ключевых переменных).

На сегодняшний день рациональная денежно-кредитная политика Центрального банка Российской Федерации призвана минимизировать инфляцию, способствовать устойчивому экономическому росту, поддерживать курсовые соотношения валютного курса, на экономически обоснованном уровне, стимулируя развитие ориентированных на экспорт и импортозамещающих производств, существенно пополнить валютные резервы страны.

Центральный банк РФ ежегодно публикует основные направления единой государственной денежно-кредитной политики на предстоящий год и в перспективе на три ближайших года параллельно с проектом государственного бюджета на аналогичный период. Здесь он приводит статистические данные по основным экономическим показателям и на их основе делает прогноз на среднесрочную перспективу.

В своей работе нам хотелось бы произвести сравнительный анализ основных направлений единой государственной денежно-кредитной политики на 2012 год и период 2013 и 2014 годов, а так же на 2013 год и период 2014 и 2015 годов по основным показателям.

По итогам 2012 года инфляция может составить около 7% (в 2011 году она составила 6,1%), что связано в основном с ускорившимся ростом цен на продовольственные товары. При этом базовая инфляция ожидается на уровне 6% (в 2011 году она составила 6,6%).

В первом полугодии 2012 года мы можем наблюдать увеличение объема ВВП на 4,5%. Экономический рост преимущественно был обусловлен повышением внутреннего спроса. В январе-сентябре темп прироста ВВП, по оценкам ЦБ РФ, составил около 4% (прирост ВВП в январе-июне 2011 года составил 3,7%).

Во второй половине 2011 – начале 2012 года на замедление роста потребительских цен оказывала заметное воздействие благоприятная конъюнктура на внутреннем и мировом аграрных рынках. В апреле 2012 года темпы прироста цен на

продовольствие достигли своего исторического минимума (из расчета месяц к соответствующему месяцу предыдущего года), составив 1,2%. Среди продуктов питания плодоовощная продукция была на 29,1% дешевле, чем в апреле 2011 года. Кроме того, на снижение инфляции повлиял перенос индексации административно регулируемых тарифов с января на III квартал текущего года.

**Таблица 1. Варианты осуществления денежно-кредитной политики
Банка России в 2012–2013 гг.**

2012 год	2013 год
Вариант 1	
Цена за баррель нефти.	
75 долларов США	73 доллара США
Реальные располагаемые денежные доходы населения	
+3,9%	-0,4%
Инвестиции в основной капитал	
+4,2%	-2,1%
Уровень прироста ВВП	
+3,3%	-0,4%
Вариант 2	
Цена за баррель нефти.	
100 долларов США	97 долларов США
Реальные располагаемые денежные доходы населения	
+5%	+3,7%
Инвестиции в основной капитал	
+7,8%	+7,2%
Уровень прироста ВВП	
+3,7%	+3,7%
Вариант 3	
Цена за баррель нефти.	
125 долларов США	121 доллар США
Реальные располагаемые денежные доходы населения	
+8,7%	+4%
Инвестиции в основной капитал	
+4,2%	+7,6%
Уровень прироста ВВП	
+5,7%	+4%

Платежный баланс Российской Федерации в январе-сентябре 2012 года формировался под воздействием благоприятной международной конъюнктуры рынка основных товаров российского экспорта.

Положительное сальдо счета текущих операций в январе-сентябре 2012 года равнялось 74,7 млрд. долларов США, его прирост относительно того же периода 2011 года составил 6%. Профицит торгового баланса возрос со 144,0 до 150,4 млрд. долларов США.

По итогам 2012 года среднегодовая цена на нефть сорта «Юралс» на мировом рынке ожидается на уровне не менее 109 долларов США за баррель. Положительное

сальдо счета текущих операций в целом за год, по оценкам Банка России, составит 83,4 млрд. долларов США. При экспорте товаров на сумму 532,5 млрд. долларов США и импорте в размере 341,8 млрд. долларов США профицит торгового баланса достигнет 190,7 млрд. долларов США. Дефицит баланса услуг может возрасти до 39,4 млрд. долларов США. Прирост валютных резервов составит 17,5 млрд. долларов США, а нетто-отток частного капитала может сложиться в сумме 67 млрд. долларов США.

Что касается сценариев экономического развития на 2012 и 2013 года, то хотелось бы представить их в табл. 1 и произвести сравнение по основным показателям. Необходимо так же отметить, что каждый год создается три концепции развития, которые зависят от цены 1 баррели нефти.

Если анализировать данные таблицы, то можно проследить отрицательную динамику всех показателей, даже не смотря на пессимистичность или оптимистичность представленного варианта. А это может свидетельствовать только о том, что экономическая ситуация как в РФ, так и во всем мире остается достаточно тяжелой.

На сегодняшний день стоимость 1 баррели нефти сорта «Юралс» составляет приблизительно 110 долларов, а это значит, что денежно-кредитная политика ЦБ РФ будет лавировать между вторым и третьим вариантом.

В заключение хотелось бы еще раз подчеркнуть, что денежно-кредитная политика призвана способствовать установлению в экономике общего уровня производства, характеризующегося полной занятостью и отсутствием инфляции, а главными задачами, стоящими перед всеми центральными банками, является поддержание покупательной способности национальной денежной единицы и стабильности кредитно-банковской системы страны.

Список использованных источников:

1. Моисеев С. Р. Денежно-кредитный энциклопедический словарь / С. Р. Моисеев. – М.: Дело и Сервис, 2006. – 384 с.
2. Научные доклады Института экономики РАН: Т. 1. Теоретическая экономика / отв. ред. А. Я. Рубинштейн. – М.: Экономика, 2010. – 439 с.
3. Научные доклады Института экономики РАН: Т. II. Социально-экономическая стратегия России / отв. ред. Д. Е. Сорокин. – М.: Экономика, 2010. – 436 с.
4. Научные доклады Института экономики РАН: Т. III. Институты современной экономики / отв. ред. С. Н. Сильвестров. – М.: Экономика, 2010. – 428 с.
5. Научные доклады Института экономики РАН: Т. IV. Международные экономические и политические исследования / отв. ред. С. П. Глинкина. – М.: Экономика, 2010. – 442 с.
6. Пшеничников В. В. Деньги, кредит, банки: учеб. пособ. / В. В. Пшеничников, Е. Е. Бичева. – СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2010. – 216 с.
7. Сайт Федеральной службы государственной статистики Российской Федерации. Центральная База Статистических Данных [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gks.ru>

8. Сайт Центрального банка Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cbr.ru>
9. Хансен Э. Денежная теория и финансовая политика: пер. с англ / Э. Хансен. – М.: Дело, 2006. – 312 с.

К. е. н. Березюк С. В., Гусонька Д. М.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

РИНОК ПРАЦІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Ринок праці – це система економічних відносин, пов'язаних з формуванням і реалізацією попиту та пропозиції робочої сили; це – економічний простір, сфера працевлаштування, в якій взаємодіють покупці і продавці праці; це – механізм, що забезпечує узгодження ціни і умов праці між роботодавцями та найманими працівниками.

Ринок праці – це сукупність соціально – трудових відносин між покупцями і продавцями з приводу умов найму і використання робочої сили. Ринок праці також як інші типи ринку має ресурсний і товарний характер, але має і особливості. По-перше, він породжує багато економічних і соціальних проблем (бідність, безробіття, інфляція, мітинги, страйки тощо), які в змозі вирішити лише держава; по-друге, відносини між роботодавцем і найманим працівником з приводу купівлі–продажу товару «праця» безперервні; по-третє, особливим є товар «праця», тому що носієм його є людина з усіма своїми правами, обов'язками, які охороняє закон і роботодавець повинен їх враховувати. Вчетверте, ринок праці охоплює не лише сферу обміну, а й сферу розподілу та виробництва робочої сили [3].

Ринок праці як і будь-який інший ринок залежить від того яка склалася ситуація у зовнішньому середовищі. Важливим фактором впливу на нього стала світова економічна криза. Проте, не лише вона є причиною сучасного стану ринку праці, а й не вирішені внутрішньодержавні проблеми, що мають місце в економіці нашої держави:

1. Недостовірність та приховування інформації про істинний стан ринку праці і про його перспективні можливості.

2. Відсутність відповідного рівня зайнятості виробничій динаміці.

3. Низька продуктивність праці, що призводить до невідповідності рівня оплати праці. В Україні продуктивність української робочої сили на 40% нижча ніж у країнах Центральної та Східної Європи. Нинішні проблеми заробітної плати постійно перебувають у полі зору уряду. Намагаючись вирішити дану проблему, особливо щодо малозабезпечених верст населення, уряд підвищує мінімальну заробітну плату, збільшує тарифні ставки та посадові оклади низькооплачуваним категоріям персоналу. Автоматично підвищення зарплат відбувається й в інших працівників, що призводить до ряду негативних наслідків: в бюджетній сфері –

зменшуються премії, знімаються доплати, працівників відправляють у неоплачувані відпустки, переводять на скорочений робочий тиждень, проводять скорочення; приватний сектор – зменшуючи прибутки здійснює менше відрахувань до бюджету, затримує виплату зарплат. Також серед ряду причин зниження реальної зарплати в українському суспільстві є те, що кожний 13-й працюючий в Україні досяг пенсійного віку, їх продуктивність праці є низькою.

4. Ще однією проблемою України є нерівномірний розподіл трудових ресурсів по території держави – основна концентрація характерна для східних регіонів (понад третина від працюючого населення країни); найбільший міграційний приріст характерний для м. Києва; найбільший вплив робочої сили відбувається із Чернівецької, Івано-Франківської, Черкаської та Київської областей; надлишок робочої сили характерний для Дніпропетровської, Донецької та Харківської областей; тривале безробіття охопило Житомирську, Івано-Франківську, Рівненську, Тернопільську області [2].

5. Українські вчені визначають найважливішою проблемою ринку праці – деформацію в галузевій структурі та професійно-кваліфікаційному складі. Причиною низького рівня кваліфікації можна назвати матеріальну мотивацію, обмежену можливість трудовлаштування, відсутність гарантії стабільності виробничої діяльності за фахом, невідповідність структури професійної освіти перспективним потребам ринку праці за кваліфікаційним рівнем та професійною структурою. Відповідно виникає кадровий дефіцит для тих виробництв, які дозволили собі застосування техніко-технологічних новацій.

В Україні за останній рік зросла кількість вакансій для молодих спеціалістів. За результатами досліджень Міжнародного кадрового порталу hh.ua продовжує знижуватись кількість вакансій для високооплачуваних ТОП-менеджерів, і навпаки – попит на недосвідчених працівників росте. Це реакція на загальну економічну ситуацію, пояснюють аналітики. Мовляв, бізнес усіляко намагається оптимізувати витрати, а відтак економить на кваліфікації працівників [1].

Цікаво, що одна з тенденцій минулого року ринку праці – помітне зниження вимог до досвіду спеціалістів. «Якщо раніше основна група вакансій була з поміткою «3–6 років», то 2012 року значно зросла кількість пропозицій для тих, хто пропрацював всього 1–3 роки. Відповідно група вакансій «3–6 років» поповнилася за рахунок вакансій, у вимогах до яких раніше вказувався досвід роботи більше шести років», – сказано в дослідженні. Найбільше шансів знайти роботу у тих, кому вона потрібна постійно і на повний робочий день. Волонтерство, гнучкий графік, тимчасова або дистанційна робота протягом 2012-го залишалися майже недоступними для українських працівників [1], що негативно впливає на рівень зайнятості населення, який має тенденцію до зменшення.

З вище сказаного можна зробити висновок, що все-таки ситуація на ринку праці в Україні за останній час покращилась. Але ця тенденція пов'язана в першу чергу з тим, що самі підприємства хочуть зекономити на дешевій робочій силі молодих фахівців. Це підтверджують слова Радіона Колишко, директора департаменту

розвитку трудового потенціалу Федерації роботодавців України: «В Україні не перший рік спостерігається тенденція до «помолодшання» робочої сили. Тобто роботодавці намагаються більше брати молодих працівників. І це вже рішення підприємця, кого він хоче: дешеву робочу силу чи досвідчену» [1]. Збоку держави ж регулювання як такого на ринку праці України майже не має.

З метою покращення ситуації на ринку праці на загальнодержавному рівні доцільно оптимізувати нормативно-правове регулювання, здійснювати стратегічне планування, контроль та нагляд за здійснення органами виконавчої влади повноважень а також встановлювати:

- професійні стандарти;
- мінімальний та максимальний розмір допомоги з безробіття;
- квоти на залучення та використання іноземної робочої сили;
- перелік пріоритетних професій.

Органам місцевої влади та місцевого самоврядування слід постійно здійснювати:

- моніторинг ситуації на ринку праці;
- регулювання розподілу трудових ресурсів, розробку та реалізацію програм підвищення територіальної мобільності робочої сили, регулювання залучення та використання іноземної робочої сили;
- розробку та реалізацію програм з інформування населення щодо ситуації на ринку праці, професійної орієнтації молоді, здійснення проектів, що спрямовані на популяризацію робітничих професій.

Список використаних джерел:

1. Білоусова Н. [Електронний ресурс] / Н. Білоусова // Газета «День». – 2013. – № 6. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/tema-dnya-ekonomika/barometr-rinku-praci-2012-roku>
2. Персонал дорогой и сердитый: мат. II Міжнар. конф. «Корпоративна соціальна відповідальність: Цивілізована економіка, цивілізоване суспільство»; Київ, 18 квітня 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.csr-conference.org.ua/parts/news/Personal_dorogoi_i_serditiy.html
3. Шевченко Л. С. Ринок праці: сучасний економіко-теоретичний аналіз: монографія / Л. С. Шевченко. – Х.: ФОП Н. М. Вапнярчук, 2007. – 336 с.

Білій А. І., Крезуб М. В., Кучабська К. О.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ США

Сполучені Штати Америки – це держава з високорозвинутою економікою інтенсивного типу, більш передовою, порівняно з іншими країнами світу, галузевою відтворюючою структурою.

Вважають, що у формуванні нинішньої економічної системи США певну роль відіграли дві економічні системи – принцип вільного підприємництва А. Сміта і доцільності державного втручання в економіку Дж. М. Кейнса. Однак було б недоречним ігнорувати роль могутніх економічних організацій у формі великих корпорацій та сильних профспілок, породжених товарним виробництвом у США. Вони істотно впливають на функціонування ринкової системи, підпорядковуючи її своїм інтересам.

В умовах так званого «чистого ринку» товари й послуги продукуються, а ресурси пропонуються на конкурентній основі, і, як наслідок, економічна влада розпорошується. У такій системі поведінка кожного її учасника мотивується особистими інтересами. В умовах «змішаної системи» держава відіграє активну роль в економіці, сприяючи її стабільності та зростанню, забезпечуючи її тими товарами й послугами, які виробляються в недостатній кількості ринковою системою, модифікуючи розподіл доходів тощо.

Значення державного сектора регулювання США зростає. Діяльність відповідних структур фінансується з державного бюджету, і всі вони підпорядковуються органам державного управління різних рівнів. Важливе місце серед елементів державного регулювання ринку США посідає програмування економіки через розробку та реалізацію як загальнонаціональних, так і регіональних програм, широко використовуються система державних замовлень, фіскальна політика.

Державна стратегія в області розвитку науки і техніки та стимулювання науково-технічного прогресу (НТП) передбачає вдосконалення науково-технічного, освітнього та інформаційного потенціалів, розширення масштабів державного фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) на головних напрямках НТП, вдосконалення патентно-ліцензійної політики, державно-правового регулювання НТП, розширення міжгалузевої передачі технології, «ноу-хау», широке залучення дрібного і середнього бізнесу, передача патентних прав фірмам і вузам – підрядникам держави у сфері НДДКР і розширення всіх форм конкуренції на державному ринку в процесі створення нової техніки і технології.

Отже, характеризуючи американську економічну систему як «змішану», мають на увазі переважно ринкову економіку, в якій держава різними способами впливає на функціонування ринкової системи.

Сучасна американська адміністрація, обмежуючи державне фінансування і пряме регулювання цін по окремих товарних групах, робить наголос на активне використання ринкових важелів і методів непрямого регулювання. Серед основних напрямів непрямого регулювання цін можна виділити наступні: 1) регулювання облікової ставки федеральних резервних банків; 2) зменшення дефіциту державного бюджету; 3) система федеральних закупівель товарів і послуг; 4) податкова політика. У кінцевому рахунку всі ці напрями державної макроекономічної політики

впливають на зміну співвідношення попиту і пропозиції на внутрішньому ринку США і таким чином визначають базові пропорції обміну та рівень цін.

Механізм регулювання ринку США вважається найбільш відпрацьованим, бо ні пряме, ні опосередковане втручання держави в економіку не викликає небажаної деформації основ змішаної економіки.

В основу функціонування економіки США покладена «економіка пропозиції», для якої характерна ідея центральної ролі ринку. Держава регулює відносини сторін, забезпечує їх свободу, стимулює чесну ділову активність і карає тих, хто ігнорує право й інтереси суб'єктів ринку.

Але за умов сучасної ринкової економіки, що характеризується наявністю великої кількості не лише малих і середніх підприємств, ринкове саморегулювання доповнюється державним і формується у механізм цілеспрямованого макроекономічного регулювання.

У сучасний період держава виконує численні функції щодо контролю економічної діяльності: видає закони, спрямовані проти фальсифікації, здійснює митний контроль, регулює діяльність комунального та залізничного транспорту, контролює виконання законів про працю і соціальне забезпечення, встановлення мінімуму та максимуму цін, громадські роботи, національну оборону, національне і місцеве оподаткування, реалізацію постанов про мінімум заробітної плати.

В арсеналі елементів державного регулювання ринку США важливе місце посіло програмування економіки, яке охопило розроблення та реалізацію загальнонаціональних і регіональних програм. У практиці державного регулювання економіки США широко використовувалася система державних замовлень. Фактично через цю систему були створені такі галузі, як атомна, аерокосмічна промисловість, електротехнічна та ін.

У регулюванні ринку США важливу роль відіграє також кредитно-грошове регулювання. Цю функцію виконує центральний банк США (ФРС), який підпорядкований і підзвітний конгресу США, здійснює певну грошово-кредитну політику, а також контроль за грошовою масою і кредитом в економіці.

Помітне місце в регулюванні економіки США займає регулювання платіжного балансу і сфери валютних відносин. Якщо виникає дефіцит платіжного балансу, виникає валютна нестійкість. У таких випадках стимулювання економічного зростання традиційними засобами кредитно-грошової і фіскальної політики неефективне. З цих причин держава різними методами намагається контролювати зовнішню торгівлю.

Сучасна ринкова економіка США не є стихійною: вона регулюється державою. Підґрунтям цього є те, що поряд із приватною існують інші альтернативні форми власності, включаючи колективну.

Водолазська О. А.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Регулююча функція держави в страховій діяльності може проявлятися в різних формах: прийняття законодавчих актів, що регулюють страхування, встановлення в інтересах суспільства і окремих категорій його громадян видів обов'язкового страхування, проведення спеціальної податкової політики, встановлення різного роду пільг страховим компаніям для стимулювання такого роду діяльності, а також створення особливого правового механізму, який забезпечує нагляд за функціонуванням страхових організацій. Систему державного регулювання страхового ринку України можна представити так (рис. 1).

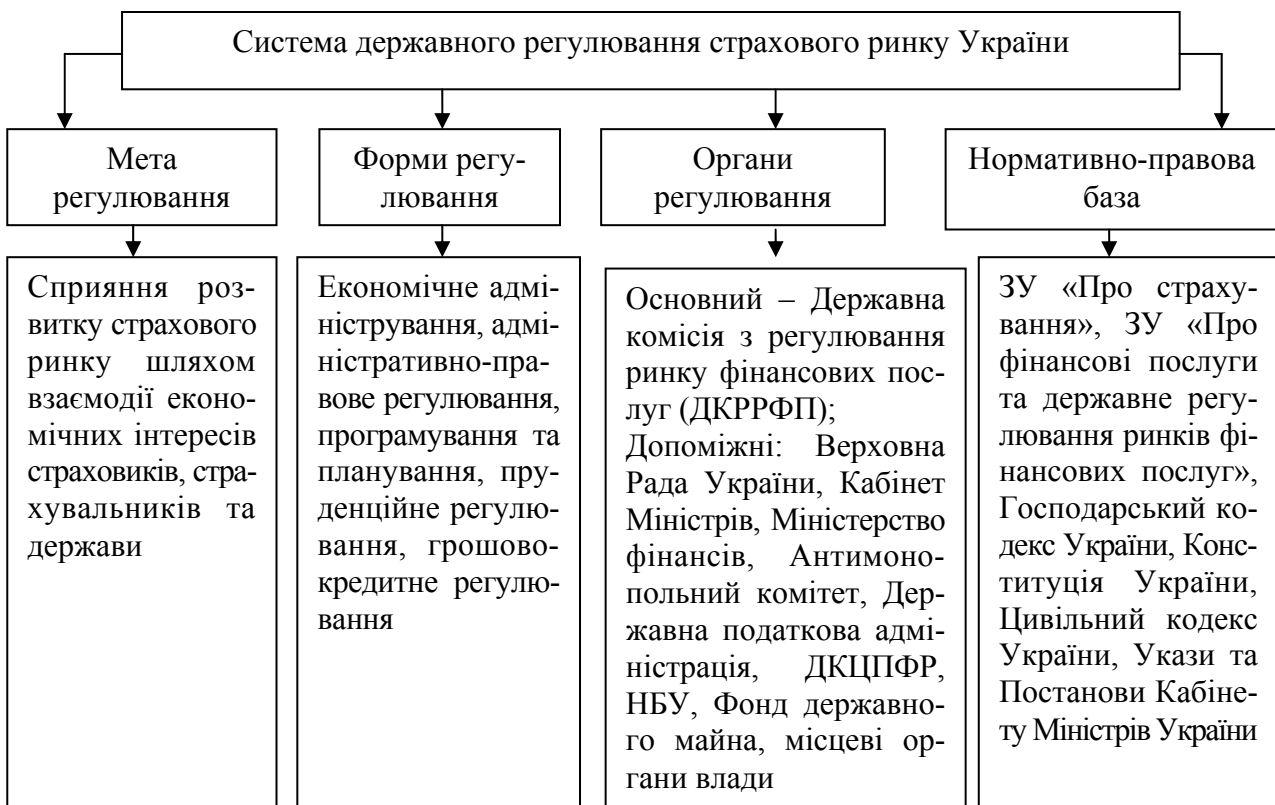

Рис. 1. Система державного регулювання страхового ринку України

У світовій практиці існує три типи фінансово-правового нагляду та регулювання державою страхової діяльності:

1. Фінансово-правове регулювання страхової діяльності здійснюється на рівні вищих центральних органів влади (є найбільш розповсюдженим).
2. Фінансово-правове регулювання здійснюється як на державному (федеральному) рівні, так і на рівні окремих територій (провінцій, штатів тощо).
3. Фінансово-правове регулювання страхової діяльності здійснюється виключно на рівні територій (наприклад, штатів).

Для України характерним є перший тип фінансово-правового регулювання діяльності страховиків державою. Основним джерелом державного регулювання страхової діяльності є Закон України «Про страхування».

Виконання регулюючої функції держави, як правило, покладається на спеціальний орган – державний страховий нагляд. Подібна структура існує в багатьох країнах світу. Сьогодні в Україні – це Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг. Однак, через постійний брак коштів Держфінпослуг поки що неспроможна належним чином виконувати роль, відведену їй законодавством.

В зв'язку з цим, цікавим є світовий досвід фінансування державного органу регулювання та нагляду за страховою діяльністю:

- тип фінансування А – держава фінансує діяльність державного органу регулювання та нагляду за страховою діяльністю. Гроші надходять від платників податків;

- тип фінансування В – страхові компанії, за якими здійснюється нагляд, оплачують видатки, пов'язані з наглядом;

- тип фінансування С – частина витрат фінансується за рахунок держави (платників податків), а інша – за рахунок компаній, за якими здійснюється нагляд.

На думку експертів Міжнародної асоціації страхового нагляду, процедура фінансування органу державного регулювання та нагляду за страховою діяльністю за типом В є єдино правильним рішенням, в результаті якого забезпечується ефективний нагляд за страховою діяльністю.

Слід відмітити, що в основу державного регулювання діяльності страховиків повинні бути покладені як прямі, так і опосередковані методи державного регулювання страхової діяльності. Звичайно, питома вага тієї чи іншої складової окремого методу державного регулювання діяльності страхових компаній буде визначатися національними, історичними, інституційними, галузевими та іншими факторами.

Значну роль у правовому регулюванні страхового бізнесу відведено принципам та стандартам Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю. Стандарти цієї асоціації регулюють: вимоги для одержання ліцензії; повноваження регулятора та їх розширення щодо перевірок на місцях; основні засади інвестування коштів і перестраховування. Джерелом страхового права в ЄС є директиви ЄС зі страхування. В останні десятиліття в ЄС розроблялися єдині норми, які мали однаковий зміст, значення і застосування на території країн-учасниць.

Таким чином, правове регулювання страхового бізнесу формують міжнародні наднаціональні органи, органи державної влади та відомчі органи відповідної компетенції. Для України є характерною наявність великої кількості відомчих нормативних документів, що вказує на розпорошеність правових норм і недотримання принципу верховенства закону.

Страхове право у державі ще перебуває під впливом старих підходів командної економіки і нових принципів ринкового господарювання, які притаманні для страхового простору країн Європейського союзу. До перспективних напрямів

подальшого дослідження проблеми правового регулювання страхового бізнесу належать: оптимізація законодавчої бази страхової діяльності та розроблення Страхового кодексу; аналіз якості страхового законодавства і розроблення методик та показників визначення його ефективності; вивчення стану правового забезпечення страхового бізнесу в регіонах, галузях, а також застосування нових інструментів правового регулювання страхової діяльності.

Мироненко Г. В.

Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана, Україна

ВАЛЮТНІ ІНТЕРВЕНЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Одним з наслідків світової фінансово-економічної кризи 2007–2009 рр. є переосмислення світовою спільнотою ролі ринкових механізмів курсоутворення, яким у докризовий період надавався беззаперечний пріоритет як у науковій літературі, так і при розробці суверенної валютної політики. Криза передусім виявила вразливість країн, що розвиваються та нових країн з ринковою економікою щодо раптових розворотів потоків капіталу.

Стимування таких спекулятивних потоків і зменшення їх згубного впливу на стабільність національних економічних систем і глобальної економіки зумовлює необхідність поглиблення та активізації міжнародного співробітництва в проведенні макроекономічної та фінансової політики, а також упровадження нового механізму управління обмінними курсами.

Валютна політика, яка спирається на регулярне втручання органів грошово-кредитного регулювання на основі погоджених на міжнародному рівні правил, є дієвим механізмом розширення обміну товарами і послугами та підтримки конкурентоспроможності національної економіки.

Як зазначається у Доповіді про торгівлю та розвиток, підготовленій ЮНКТАД, є безліч підтверджень тому, що наданий сам собі ринок неспроможний встановити обмінні курси, які відображали б фундаментальні показники країн, що бажають обмінюватися товарами і послугами. В рамках розробки міжнародної економічної політики раніше часто виходили з того, що основне завдання міжнародної системи – це нейтралізація реальних шоків потрясінь. Однак через кілька десятиліть стало абсолютно ясно, що валютні потрясіння, особливо в системі гнучких обмінних курсів, є набагато більш значними і можуть бути шкідливими у відсутності колективної протидії [1, с. 245]. В даний час центральні банки намагаються вирішувати проблему нейтралізації впливу зовнішніх шоків в одnobічному порядку за рахунок інтервенцій на валютному ринку. За цих умов актуалізується дослідження проблематики використання валютних інтервенцій як інструменту валютної політики.

У нинішніх умовах окремі країни можуть знайти лише тимчасові і прагматичні рішення проблем завищення або заниження обмінних курсів. Одне з рішень полягає в проведенні інтервенцій на валютних ринках навіть на щоденній основі; інше – в контролі за рухом капіталів або оподаткуванні припливу «гарячих грошей». Всі ці заходи є цілком виправданими в умовах, коли все ще зберігається віра в те, що в принципі ринок здатний встановлювати рівноважні обмінні курси.

Активне і регулярне використання валютних інтервенцій означає перехід до режиму керованого плавання. Прикладом успішної реалізації такого переходу є досвід Словенії у період її приєднання до Єврозони. При цьому обмінний курс євро до долара встановлювався відповідно до принципу непокритого паритету процентних ставок з урахуванням інфляції за минулий період та інфляційних очікувань, офіційних процентних ставок ЄЦБ та імпліцитної премії за ризик. Одночасно виконувалося завдання збереження рівня реальних процентних ставок, зниження інфляції і зближення номінальних процентних ставок для виконання вимог вступу до ЄВС [2, с. 23].

Найважливішу інформацію, тобто про темпи інфляції і процентні ставки, центральні банки генерують самі. Оскільки короткострокові процентні ставки прямо встановлюються центральними банками з метою досягнення конкретного інфляційного показника, було б абсурдом стверджувати, що ринок краще двох центральних банків знає, яке справжнє співвідношення між валютами їх країн. На стільки ж ефективно, як вони можуть встановлювати національні цільові показники і використовувати наявний в їх розпорядженні інструментарій для їх досягнення, центральні банки можуть також визначати відносну вартість їхніх валют на основі непокритого паритету процентних ставок (НППС) або паритету купівельної спроможності (ПКС).

Якщо припустити, що до проведення стерилізуючих інтервенцій центральний банк не мав іноземних активів і що тим самим обмінний курс коригується згідно з непокритим паритетом процентних ставок, вираш від підвищення вартості іноземних активів компенсуватиме втрати, які виникають через різницю між процентами, одержуваними по резервах в іноземних валютах, та витратами з виплати відсотків по стерилізуючих облігаціях національним банкам [1, с. 278]. Однак цей механізм має певні вади, оскільки разом з вартістю іноземних активів центрального банку буде також зростати внутрішня валютна вартість приватного і державного зовнішнього боргу країни. Чистий ефект залежить від того, чи є економіка в цілому чистим зовнішнім боржником або чистою зовнішнім кредитором. Зрозуміло, що використання такого механізму є загрозливим у випадку високого рівня зовнішньої заборгованості країни. Але головна перевага застосування режиму керованого плавання полягає у тому, що зазначений недолік компенсуватиметься вирашем від передбачуваності динаміки обмінного курсу та, як наслідок, підвищенням макроекономічної стабільності.

Отже інтервенції урядів і центральних банків на фінансових ринках слід розглядати не як виняток з правила вільних ринків, а як засіб підвищення їх ефективності. Як показує досвід, якщо повністю довірити ринковим силам найбільш важливі макроекономічні показники (наприклад, обмінний курс, процентну ставку та норму заробітної плати), то це, з високим ступенем імовірності, створить потужний дестабілізуючий ефект, для нейтралізації якого в кінцевому рахунку буде потрібно ще більш масштабне втручання з боку уряду.

Список використаних джерел:

1. ЮНКТАД. Доклад о торговле и развитии, 2011 год [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unctad.org/ru/docs/tdr2011_ru.pdf
2. Bank of Slovenia. Annual Report 2003 [Електронний ресурс] / Bank of Slovenia. Ljubljana, Slovenia. – Режим доступу: http://www.bsi.si/iskalniki/letna_porocila_en.asp?MapaId=711

Міщенко Т. М.

Дніпропетровська облдержадміністрація, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНИХ МЕХАНІЗМІВ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Удосконалення державних механізмів регулювання соціального захисту населення на сьогодні дуже актуальне, особливо у зв'язку з тим, що Україна пов'язує перспективи свого подальшого розвитку з входженням в європейські структури. Це зобов'язує дотримуватися відповідних європейських стандартів в найважливіших галузях, в тому числі в сфері соціального захисту.

Одним із основних елементів соціального захисту є соціальні пільги. Останнім часом питання реформування системи надання пільг окремим категоріям громадян дискутується досить гостро. Владою зроблено певні кроки в цьому напрямку, проте очікуваної реалізації шляхів вирішення питання поки що так і не відбулося.

На сьогоднішній день в Україні закріплено близько 600 різних пільг для різних верств населення. Пільги та різного роду компенсації надаються у безготівковій формі шляхом зменшення розміру плати або звільнення від плати за певні послуги.

Діюча система пільг не забезпечує надання допомоги виключно бідним верствам населення, а часто сприяє збільшенню доходів людей, які такої допомоги не потребують.

Пільги встановлюються або за професійною, або за соціальною ознакою.

Встановлення пільг особам, які мають право на пільги за професійною (службовою) ознакою, зокрема тим, що вийшли на пенсію, зумовлене специфікою їх службової діяльності і є додатковою соціальною гарантією у зв'язку з особливими умовами праці та підвищеним ризиком (військовослужбовці, працівники міліції,

пожежної охорони тощо), роботою у сільській місцевості (працівники сфери охорони здоров'я, культури, освіти), суспільною значущістю (народні депутати України, працівники судів та прокуратури), шкідливими умовами виробництва і загрозою професійного захворювання (зокрема, гірники). Проте, на мою думку, це не відповідає принципу рівності громадян, закріпленого в Конституції України.

Пільги за соціальною ознакою встановлюються як винагорода за заслуги перед Батьківщиною, що забезпечує підвищений рівень соціальних гарантій ветеранам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, за особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, в тому числі – учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, і як соціальна підтримка для забезпечення достатнього життєвого рівня, зокрема, дітей війни, пенсіонерів за віком, інвалідів загального захворювання, потерпілих від Чорнобильської катастрофи.

Загалом пільгами сьогодні охоплена майже половина населення.

Основним джерелом фінансування витрат, пов'язаних з наданням пільг, є державний бюджет. Пільги є значним навантаженням на бюджет та не дозволяють задовольняти інші потреби, у тому числі і самих справді соціально незахищених категорій населення. Пільги не є безкоштовними – їх утримують платники податків нашої держави. Недостатній обсяг бюджетного фінансування призводить до обмеження права громадян на пільги. Тобто держава визнає, що тих коштів, які закладені в бюджеті, є недостатньо для повного покриття всіх витрат, пов'язаних з компенсацією встановлених законом пільг.

Законодавство про пільги, яке становлять понад 50 законодавчих актів, сформовано переважно на початку дев'яностих років з метою захисту населення від економічної нестабільності та спрямовано на реалізацію конституційного права кожного громадянина на забезпечення достатнього життєвого рівня. Понад 50 законодавчих актів встановлюють різного роду пільги, і більшість з цих законодавчих актів прийняті досить давно – перші кілька років після здобуття незалежності України, коли фінансова система України не могла потягнути значного фінансування витрат, пов'язаних із збільшенням доходів багатьох категорій громадян, а влада не знайшла іншого шляху, крім встановлення численних пільг. Всі пільги призначалися безсистемно – фактично влада латала дірки в бюджеті і замість адресного підходу надавала пільги цілій категорії громадян як за соціальною ознакою, так і за професійною. Проте якщо тоді, можливо, це було виправдано, то з часом фінансова ситуація в державі стабілізувалася, а пільги багатьом категоріям громадян залишилися і забрати їх тепер досить складно.

Держава загалом намагається поступово реформувати систему пільг, приймаючи відповідні концепції, стратегії тощо. На даний час діє та впроваджується Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Метою реформи системи соціальної підтримки є підвищення охоплення соціальною підтримкою незаможних верств населення (тобто посилення її адресності) при раціональному використанні бюджетних коштів.

Варто відзначити, що загалом встановлення адресності – це правильний хід влади, оскільки не слід надавати пільгу всім громадянам певної категорії, бо частина з них може її не потребувати.

Отже серед нагальних кроків, які слід вживати щодо реформуванні пільг, мають стати: «інвентаризація» пільг в Україні, у тому числі «безболісне» скасування пільг, які на сьогодні не застосовуються та суперечать Конституції шляхом внесення змін до відповідних законодавчих актів; реформування пільг на основі адресного підходу (з врахуванням потреб, доходу та інших обставин пільговика); обмеження кола осіб, які мають право на пільги, у тому числі за професійною ознакою (якщо буде запроваджено адресність, відбудеться логічне обмеження пільговиків); монетизація пільг та заміна їх грошовою компенсацією має стати останнім кроком реформування після адресності.

Впровадження цих заходів потребує великої політичної волі від влади, тому що реформування пільг не є привабливим політичним рішенням. Однак саме реальні кроки реформування можуть допомогти системі соціального захисту врятувати фінансову систему та перетворити Україну з «країни пільг» на країну, що орієнтується на потреби справді соціально незахищеного населення.

Мурат А. Г., д. э. н Белокрылова О. С.

Южный федеральный университет, г. Ростов-на-Дону, Российская Федерация

РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В МЕЖСТРАНОВЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

Определение оптимальных границ участия государства в экономических процессах объективно неоднозначно с позиций различных экономических подходов: от его отрицания неоклассиками до превалирования у кейнсианцев. Однако практически все экономические школы допускают умеренное вмешательство государства в экономику, поскольку рыночная экономика, как известно, характеризуется рядом провалов, компенсация которых входит в компетенцию государственного регулирования экономической системы. Но следует принимать во внимание и тот факт, что в остальных случаях рынок способен к саморегулированию по неоклассической модели Адама Смита. Дополнительным элементом такого саморегулирующегося механизма выступают, например, теневые рынки.

Одним из наиболее значимых аспектов государственного вмешательства в экономику является регулирование межстрановых отношений в области экономики. К числу важнейших форм международных экономических отношений относятся: международная торговля товарами и услугами, движение капиталов и инвестиций, миграция труда, межстрановая кооперация производства, межстрановый обмен достижениями в области науки и техники, валютно-кредитные отношения.

Наибольшей эффективностью обладает государственный контроль объема экспорта и импорта ресурсов и готовой продукции. Различают следующую классификацию масштабов вмешательства государства в международную торговлю [1]: свобода (либерализация) торговли – развитие торговли на основе рыночных сил спроса и предложения с учетом минимального государственного вмешательства; протекционизм – политика защиты внутреннего рынка путем введения тарифов и использования нетарифных методов ограничения импорта; умеренная торговая политика – сочетает в себе в различной степени элементы свободной торговли и политики протекционизма.

Перед государством стоит непростая и немаловажная задача определения и реализации наиболее эффективной экономической политики, что требует систематического мониторинга состояния как национальной экономики в целом, так и каждой из ее отраслей. Так, необходимо защищать молодые отрасли от конкуренции с аналогичными отраслями, развитыми в других странах, поскольку из-за поражения национальной отрасли в конкурентной борьбе с иностранными производителями обычно происходит сокращение рабочих мест, что вызывает дополнительные нагрузки на бюджет для выплат пособий по безработице и приводит к упадку уровня жизни и потребления в стране. Государство в таком случае посредством политики протекционизма ведет борьбу со структурной безработицей в краткосрочном периоде.

Государство, прежде всего, – особенно в условиях членства в ВТО – должно внимательно относиться к введению таможенных тарифов и регулировать их величину не только в соответствии с потребностями экономики, но и с учетом текущих политических отношений между странами – торговыми партнерами и регламентами ВТО. Таможенные платежи хоть и являются в ряде стран основной статьей пополнения госбюджета, могут косвенно подорвать экспорт страны.

Развитая международная торговля выгодна, в первую очередь, обществу как потребителю. Импорт увеличивает предложение товаров и услуг, которые потребители хотели бы приобрести. Тем самым возможно более полное удовлетворение растущих потребностей потребителя. Но, что важно, протекционизм создает благоприятные условия для возникновения и поддержания внутренних монополий, роста цен на национальные товары и замедления экономического роста страны [2]. Таким образом, протекционизм предполагает самоизоляцию страны через сокращение объемов внешней торговли. По этой причине в настоящее время большую популярность получила политика свободной торговли, утверждающая равноправие отечественных и иностранных производителей на внутреннем рынке.

Идеи и принципы свободной торговли являются основополагающими деятельности Всемирной торговой организации – ВТО. Решение о вступлении России в ВТО, приведенное в исполнение 22 августа 2012 года [3] находит как сторонников, так и противников.

В секторах монопольного типа, каковыми являются нефтяная, газовая, металлургическая, электроэнергетическая, химическая промышленность (частично), а также банковский сектор, преобладающее большинство выступает в поддержку вступления России в ВТО. Противниками членства России в ВТО, в основном, являются производящие отрасли, к которым, прежде всего, относятся машиностроительный, авиастроительный и агропромышленный комплексы. Они достаточно сильно ослабли в ходе реформ и не в состоянии конкурировать с зарубежными фирмами [4].

Самостоятельность национальной экономики в условиях членства в ВТО непосредственно зависит от конкурентоспособности ее отраслей на мировом рынке. Чтобы Россия не выполняла функцию так называемого сырьевого придатка, требуется квалифицированное и компетентное воздействие на секторы российской экономики со стороны властных структур. Так, из 50 защитных мер, одобренных правительством в связи со вступлением России в ВТО, 14 относятся к сельскому хозяйству и полностью соответствуют правилам этой организации [5].

К числу необходимых для благоприятного развития российской экономики мер можно отнести государственные инвестиции в капиталоемкие производства, финансовое стимулирование форсированного развития перспективных технологий для приоритетных отраслей, поддержание импорта технологий без ущерба для спроса на конечную продукцию. Также немаловажно создание условий для быстрой модернизации экономики посредством повышения мобильности населения и создания общенациональных бирж труда и занятости, обеспечения экономики долгосрочными низкопроцентными кредитами, наращивания объема вложений в инфраструктуру и образование [6].

В рамках поддержания международных экономических отношений, а именно членства в ВТО, недопустимо упускать из внимания региональный аспект национального хозяйства. Усиленной поддержки требует аграрная сфера и, как следствие, продовольственная безопасность. На примере Ростовской области, где лучше других развит агропромышленный комплекс, представляется ряд целесообразных компенсационных мер, среди которых: специализация регионального сельского производства на тех сельхозкультурах, по которым у Ростовской области есть сравнительные преимущества – подсолнечник, плодовая продукция, виноград; повышение стимулов к расширению производства сельхозпродукции; разработка региональных мероприятий по развитию инфраструктуры; предоставление сельхозпроизводителям Ростовской области субсидий с условием разработки наиболее эффективных критериев доступа к этим средствам; снижение зависимости производства от природно-климатических условий, то есть от возможной засухи [7]. Господдержка и реструктуризация аграрной политики на региональном уровне обеспечит высокий положительный эффект на агропроизводство за счет снятия с него масштабных издержек, что внесет ощутимый вклад в стабилизацию экономики в целом и поможет избежать значительных потерь вследствие вступления в ВТО.

Таким образом, внутріекономічна політика держави визначає позицію держави в міжнародних економічних відносинах, заснованих на ринкових принципах максимізації прибутку. Безумовно, необхідна узгодженість принципів внутрішньої і зовнішньої економічної політики, так як вони завжди взаємозалежні. Але головним принципом участі в міжнародних економічних відносинах держава повинна ставити підтримку внутрішніх секторів її економіки і забезпечення ефективності і стабільності розвитку.

Список использованных источников:

1. Кацнель С. В. Мировая экономика: учеб. пособ. / С. В. Кацнель. – 2007.
2. Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.ru.forsecurity.org/политика-экономического-протекционизма-плюсы-и-минусы>
3. Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.wto.ru/russia.asp>
4. Адуков Р. Х. Проблема паритетности условий вступления секторов российской экономики в ВТО / Р. Х. Адуков // Экономика АПК: проблемы и решения. – 2006.
5. Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2012/07/24/yurgens.html>
6. Бабкин К. А. Последствия присоединения России к всемирной торговой организации / К. А. Бабкин. – 2012.
7. Белокрылова О. С. Стратегия развития аграрной сферы региона: оценки и императивы регламентов ВТО / О. С. Белокрылова.

Олейник В. В.

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РИНКОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ

Основною метою природоохоронної діяльності є раціональне природокористування, збереження навколишнього середовища, ефективний механізм управління природокористуванням, а також забезпечення сталого розвитку. Для досягнення цієї мети сучасні дослідники вважають за доцільне до системи механізму управління природокористуванням віднести: систему державного управління; правового управління та систему економічного управління.

Зміна економічних відносин в суспільстві, перехід до ринкової економіки, зумовило появу нових акцентів в системі економічного стимулювання. Держава перестає бути єдиним суб'єктом управління, який під прикриттям забезпечення пріоритету державних інтересів міг ігнорувати інтереси регіонів тощо [4].

Суть ринкового методу полягає у формуванні ринку дозволів (ліцензій), квот на викиди забруднюючих речовин (або на використання природних ресурсів).

Для здійснення оптимізації природокористування з допомогою ринкових відносин найближчим завданням екологічної політики є остаточне формування ринку купівлі-продажу прав на забруднення. Тобто, суспільство визнає допустимий мас-

штаб впливу на природу, потім розповсюджує ліцензії на забруднення (іншими словами – право на викиди забруднювачів) між зацікавленими сторонами. Після цього підприємствам надається повна свобода перепродавати ліцензії. Органи управління слідкують лише за тим, щоб сумарний вплив на природу не збільшувався та сприяють створенню ринкової інфраструктури [1].

Створення ринкової інфраструктури в сфері природоохоронного регулювання має важливе значення, оскільки вона повинна обслуговувати операції з торгівлі квотами, а також забезпечувати контроль за відповідністю реальних викидів наявним квотам. До ринкової інфраструктури в даній сфері належать біржі, брокерські контори, система розповсюдження інформації про попит та пропозицію ринку, система реєстрації угод та моніторингу виконання зобов'язань сторін і т. д.

Для ринкового методу управління характерним є принцип «бульбашки». Ця концепція припускає, що обсяг допустимих викидів встановлюється для цілого регіону, а підприємства-забруднювачі, які знаходяться на його території, за рахунок перерозподілу квот на викиди зможуть найбільш вигідно знизити їх до цього рівня. В даному випадку підприємства, які мають можливість ефективно знижувати викиди, можуть продавати надлишки квот іншим підприємствам, що знаходяться в «міхурі». Межі «бульбашки» задають територіальні обмеження на торгівлю дозволами на забруднення [5].

А. Н. Арєєва, Л. С. Носов Л. С. вважають за доцільне створювати банки та біржі прав на забруднення.

Щодо банків прав на забруднення, то в деяких випадках варто надати забруднювачам можливість «відкладати» забруднення на наступні періоди. Тоді створюється так званий банк прав (квот) на забруднення. При цьому фірми, скорочуючи викиди в даний момент, можуть економити свої дозволи на забруднення для майбутнього використання або продажу. Банк стає посередником, що має запас прав, які продають і купують, а, крім того, виконує облікову функцію, забезпечуючи процес погашення витрачених прав і не допускаючи їх повторного використання. Банки можуть надавати підприємствам-забруднювачам емісійні кредити, тобто тимчасові права на збільшення викидів.

Характеризуючи біржі прав на забруднення, слід зазначити, що розвиток ринку квот на забруднення вимагає формування системи торгівлі, що включає посередницькі організації типу бірж, де здійснювалися б операції з торгівлі квотами на викиди. Нерідко ці функції можуть брати на себе вже діючі фондові біржі, які мають відповідну інфраструктуру і персонал. Торгівля квотами може здійснюватися за допомогою Інтернету, при цьому трансакційні витрати знижуються до мінімуму [3].

Ринкові інструменти, які використовуються при здійсненні екологічних програм, можна поділити на шість основних категорій:

1. Система платежів за забруднення («зелені платежі»);
2. Система торгівлі дозволами на забруднення (купівля на аукціоні);

3. Депозитарно-компенсаційна система (при купівлі товарів, які є потенційними забруднювачами, із споживачів стягується додаткова плата (алюмінієва та скляна тара, автомобільні акумулятори тощо);

4. Система зменшення ринкових бар'єрів [2].

Ринкові інструменти в сфері природокористування, такі як екологічні податки, ринкові системи дозволу або цільові субсидії, є економічно ефективним способом захисту і поліпшення стану навколишнього середовища, який забезпечує впровадження принципу «забруднювач платить» [7].

ЄС вважає, що ринкові інструменти пропонують динамічні стимули як правило, не доступні через використання стандартів або інших прямих інструментів регулювання та виділяє такі їх види: торгівля квотами на викиди; податки і збори; субсидії.

Ринковий механізм сприятиме більш ефективному розподілу природних ресурсів. Його застосування призведе до зниження рівнів забруднення навколишнього середовища. Скорочення забруднення в свою чергу, може знизити потребу і витрати на очищення забруднених земель, зниження витрат виробництва, що в результаті дозволить зменшити інші економічні та соціальні втрати від наслідків забруднення навколишнього середовища. Ринкові інструменти, через їх тривалий вплив, можуть також відігравати важливу роль в стимулюванні технологічної підтримки інновацій та пропозиції для природоохоронних технологій [8].

Відношення як учених, так і практиків до ринкових механізмів в екології лишається дуже настороженим, а частіше суперечливим – не позбавлені підстави побоювання, що «вільна гра ринкових сил» може привести до деградації природи. Тут першочергову роль повинен грати контроль за розподілом прав на викиди (скиди) [1].

На відміну від нормативних або адміністративних підходів, ринкові інструменти володіють рядом переваг в якості засобу досягнення екологічних цілей. Незалежно від того, впливаючи на ціни (за допомогою податків або податкових пільг) або встановивши абсолютні величини (через торгівлю дозволами), вони покращують цінові сигнали, дозволяючи проявити велику гнучкість в досягненні цілей, і дають фірмам довгострокові стимули в проведенні технологічних інновацій, що в подальшому призведе до зниження негативного впливу на навколишнє середовище [6].

Виходячи із вищесказаного, ринковий механізм управління є найбільш перспективною формою природоохоронного регулювання. Проте гармонійний та збалансований розвиток регіону буде забезпечуватися комплексним застосування державного управління, економічних заходів та ринкових методів управління.

Список використаних джерел:

1. Рижова К. І. Механізми екологічного управління природокористування в сучасних умовах [Електронний ресурс] / К. І. Рижова. – Режим доступу: <http://www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/12519/1/1.doc>
2. Хвесик М. А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів: монографія / М. А. Хвесик, В. А. Голян. – К.: Кондор, 2007. – 772 с.

3. Ареева А. Н. Использование экологических проблем для достижения экономических целей в международном сотрудничестве / А. Н. Ареева, Л. С. Носов // Эксперт. – 1999. – № 4. – 21 трав. – С. 17–24.
4. Рыночное регулирование как новый экономический механизм в природоохранной деятельности. Понятие о рынке разрешений (лицензий), или торговля правами на выбросы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.one-umnik.ru/?p=105>
5. Федорова А. И. Практикум по экологии и охране окружающей среды: учеб. пособ. / А. И. Федорова, А. Н. Никольская. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 288 с.
6. Ecotaxes. Are taxes the best means to cut greenhouse emissions? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.economist.com/node/9063277>
7. Market-Based Instruments [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ec.europa.eu/enveco/mbi.htm>
8. Market-based instruments for environmental policy in Europe [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.69.90.183.227/doc/case-studies/inc/cs-inc-envpolicyeur-en.pdf>

Пушкарьова О. Ю.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара;

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені В. Гетьмана», Україна

**ПРОБЛЕМИ СПІВІСНУВАННЯ ДВОХ ВИДІВ
ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ:
ІНСПЕКТУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ**

Інтеграція України в європейське співтовариство супроводжується впровадженням загальноприйнятих міжнародних норм і стандартів. Не є винятком перехід до більш прогресивних форм і державного фінансового контролю, який є важливим елементом системи управління фінансами, призначення якого полягає у забезпеченні процесу реформування й ефективного використання фінансових ресурсів в усіх ланках фінансової системи. Наявні в Україні форми державного фінансового контролю, найпоширенішими з яких донедавна були ревізії та перевірки, виявились неадекватними сучасним потребам управління фінансами держави, оскільки мають імперативний характер та спрямовуються лише на пошук фінансових порушень, виявлення та покарання винних осіб.

Проведений аналіз статистичних даних діяльності органів Держфінінспекції України засвідчив наступне:

1) останніми роками спостерігається стійка тенденція до зростання обсягів порушень при використанні бюджетних коштів і державного майна (порівняно з 2007 роком розмір виявлених за 2011 рік органами Державної фінансової інспекції України порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, збільшився майже у 2,5 рази) [4];

2) факти порушень фінансової дисципліни носять масовий характер;

3) залишається низькою кваліфікація працівників, що відповідають за ведення бухгалтерського обліку.

Отже, зростання порушень у сфері державних фінансів свідчить не стільки про необхідність посилення державного фінансового контролю, скільки про необхідність формування нових і удосконалення існуючих механізмів державного фінансового контролю, спрямованих на попередження і профілактику фінансових порушень, зокрема подальшого розвитку у практичній діяльності державного фінансового аудиту.

Майже сім років тому в Україні було започатковано нову форму державного фінансового контролю, що здійснюється органами Державної фінансової інспекції – державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання.

Актуальність його здійснення зумовлена тим, що цей вид контролю дає можливість встановлювати не тільки порушення, а й упущення й недоліки організаційного, нормативно-правового та фінансового характеру, які негативно впливають на результати фінансово-господарської діяльності підприємства, в тому числі внаслідок прийняття неправомірних управлінських рішень, укладання збиткових контрактів, реалізації товарів, робіт та послуг за заниженими цінами. Саме тому ефект від цього виду контролю може бути значно більшим, ніж від ревізій.

Однак, на сьогодні регіональні Державні фінансові інспекції при проведенні державного фінансового аудиту стикаються із недостатньою врегульованістю організації та проведення його законодавчо. Так, на законодавчому рівні не визначено порядок отримання органами Держфінінспекції необхідних для проведення аудиту відомостей від суб'єктів господарювання, також не передбачена відповідальність керівника підконтрольного об'єкта за недопущення аудиторів, за ненадання документів, за нехтування пропозиціями щодо покращення ефективності господарювання, наданими за результатами аудиту.

Проте, цей різновид фінансового контролю вже має свої відповідні важелі впливу. Так, у разі недотримання об'єктом аудиту фінансового та бюджетного законодавства, а також незабезпечення виконання в установлені строки законних вимог, державні аудитори мають право ініціювати розірвання контракту з керівниками суб'єктів господарювання державного сектору економіки. За результатами аудиту Держфінінспекція має можливість рекомендувати і реорганізацію підприємства (структурних підрозділів). Окрім цього, згідно із чинним законодавством, у разі виявлення під час аудиту фактів порушення законодавства, що містять ознаки злочину, невідкладно інформується правоохоронний орган [1].

Проблемним є питання спільного функціонування двох контрольних заходів – ревізії фінансово-господарської діяльності та державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання. Так, на підконтрольних установах, щодо яких за відповідний період їх фінансово-господарської діяльності, проведено державний фінансовий аудит, згідно із законодавством інспектування за ініціативою органу державного фінансового контролю не проводиться.

Отже, тут постає питання, якому виду контролю віддати перевагу, коли є підстави для планування і ревізії, і аудиту, мережа підконтрольних об'єктів єдина

та критерії ризику практично подібні. Як регулювати в наступні періоди процес планування щодо послідовності цих видів контролю. Тобто при плануванні необхідно мати чітко визначені критерії відбору об'єктів для різних форм контролю.

Слід зазначити, що встановлення неефективних управлінських дій є завданням не ревізії, а державного фінансового аудиту. А отже, не слід розширювати межі ревізії, яка повинна «забезпечувати виявлення наявних фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально-відповідальних осіб», а нормативно закріпити можливість здійснення аудиту з одночасним проведенням ревізії. Тоді паралельно з ревізією аудиторів з'ясовуватимуть зовнішні та внутрішні ризики діяльності, визначатимуть неефективні управлінські дії, проводитимуть детальні дослідження причин [2].

В частині обмеження фіскального тиску на суб'єктів господарювання та втручання держави в їхню діяльність з метою реалізації курсу України на дерегуляцію вітчизняної економіки у грудні 2012 року втратив силу Порядок проведення органами Держфінінспекції державного фінансового аудиту окремих господарських операцій. Скасовано постійну присутність державних аудиторів на тих державних підприємствах, які є об'єктами контролю, та необхідність погодження з ними платіжних доручень до їх підписання керівником суб'єкта господарювання.

Таке урядове рішення скероване на уникнення дублювання контролюючих функцій операційного аудиту та підрозділів внутрішнього аудиту, які функціонують в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади та забезпечують поточний контроль, спрямований на попередження фінансових порушень.

Отже, слід підняти на більш високий рівень внутрішній контроль у суб'єктів господарювання. Саме він має переваги щодо попередження фінансових порушень та здатний забезпечувати на підприємствах уникнення фінансових порушень і достовірність фінансової звітності.

Проте, сьогодні, внаслідок низького рівня фінансової дисципліни на підконтрольних державі об'єктах ще не один рік лишатиметься актуальним інспектування, оскільки саме ревізія має достатні важелі впливу на керівників за недотримання фінансового і бюджетного законодавства. При цьому державний фінансовий аудит має рекомендаційний характер, а отже не виключено, що значна частина рекомендацій за результатами аудитів може просто ігноруватись. У зв'язку з цим постає необхідність у розробці і прийнятті такого комплексу заходів з реалізації матеріалів державних фінансових аудитів, який би дозволяв повною мірою впроваджувати ефективні рішення і по-новому сприймати процес управління державними ресурсами. На даному етапі одним з дієвих важелів впливу на керівників може стати оприлюднення результатів контрольних заходів у ЗМІ, широке висвітлення проблем і недоліків, доведення їх до громадськості через публічні слухання. Така форма реалізації аудитів є надзвичайно ефективною в зарубіжних країнах, де керівники міністерств, відомств, та інших урядових структур остерігаються громадського осуду не менше карної відповідальності [3].

Враховуючи результати дослідження, якісне проведення державного фінансового аудиту можливе тільки у разі взаєморозуміння аудиторів і керівників суб'єктів господарювання, спільного бажання відшукати нові шляхи й невикористані резерви підвищення ефективності господарювання.

Список використаних джерел:

1. Богданів І. Успіхи і невдачі державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання / І. Богданів // Фінансовий контроль. – 2009. – № 4 (51). – С. 25–32.
2. Сотник О. Г. Особливості нормативно-правового регулювання державного аудиту в Україні та напрями його вдосконалення / О. Г. Сотник // Управління розвитком. – 2011. – № 2 (99). – С. 173–175.
3. Пушкарьова О. Ю. Державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання як пріоритетний напрямок діяльності органів державної контрольно-ревізійної служби / О. Ю. Пушкарьова // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2009. – № 7. – С. 160–164.
4. Статистичні звіти про результати діяльності органів Державної контрольно-ревізійної служби (Держфінінспекції) України за 2008–2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>

К. е. н. Ульянова Л. П., Щербаков М. Є., Пархоменко Ю. Ю.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара;

Полтавська державна аграрна академія;

Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту

імені В. Лазаряна, Україна

ПРО ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ

За умов розвинутих ринкових відносин держава є активним суб'єктом економіки. Вона займається не тільки безпосереднім господарюванням, а й активно здійснює необхідні регуляторні функції щодо всього суспільного виробництва. Державне регулювання економіки є складним процесом, який включає сукупність заходів, націлених на досягнення поставлених у відповідності до визначених пріоритетів та напрямків розвитку завдань. Виходячи з проблем сучасного етапу розвитку економіки України (складнощі трансформаційного періоду, відстала матеріально-технічна база виробництва), на особливу увагу заслуговує визначення підходів до вдосконалення інвестиційної політики, покращення інвестиційного клімату та стимулювання інвестиційної діяльності всіх економічних суб'єктів.

Формування системи заходів щодо покращення інвестиційного клімату повинно базуватися на розумінні основних причин низького рівня інвестиційної привабливості Україні та обґрунтуванні варіантів щодо їхнього подолання. Так, за підсумками результатів досліджень вчених, можна виділити такі основні сучасні негативні причини – посилення тиску на підприємництво з боку владних структур,

надлишкове державне регулювання економічних процесів, мінливе податкове законодавство та високі ставки оподаткування. В результаті дії даних причин, індекс інвестиційної привабливості України залишається на низькому рівні – 2,19 балів з 5-ти можливих.

Не дивлячись на прорахунки в державній інвестиційній політиці та існуючі негативні явища у формуванні сприятливого інвестиційного середовища, надходження інвестицій в країну поступово зростає. За даними Державного комітету статистики України, прямі іноземні інвестиції в національну економіку склали понад 5 млрд. дол. США в 2010 році і майже 6 млрд. дол. США в 2011 році. Основними партнерами України є Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Росія, США, Китай.

Націленість інвесторів на співпрацю з Україною в галузі інвестування, незважаючи на негативні прогнози і ризики, пояснюється тим, що вітчизняна економіка, в порівнянні з іншими країнами має конкурентні переваги в певних секторах. Це обумовлено зростанням світового попиту на продукцію металургії та сільського господарства, а також порівняно сильною конкурентною позицією України в цих галузях. Не випадково, за сучасних умов іноземні інвестиції представлені в гірничо-металургійному, банківському, фінансовому та сільськогосподарських секторах, нафтогазової галузі, будівництві тощо. Не можна не враховувати також те, що Україна – європейська країна, яка знаходиться на перетині багатьох важливих торговельних шляхів, що, зрозуміло, підвищує її привабливість для інвесторів. Проте в порівнянні з іншими державами обсяги інвестицій в економіку України є незначними. Так, приплив іноземних інвестицій до Чехії більший в 11 разів, а в такі країни, як Словаччина, Польща, Португалія – в 5–6 разів ніж до України. Серед негативних відгуків, за оцінками соціологів, потенційні інвестори на перше місце висувають те, що Україна не надає іноземним інвестиціям належного рівня правового захисту і вважають українське законодавство вельми суперечливим. До того ж іноземні інвестори практично не мають ані податкових, ані інших пільг порівняно із вітчизняними інвесторами. До негативних наслідків іноземні інвестори також відносять політичну нестабільність, бюрократію, корупцію, слабке інформаційне забезпечення про потенційні можливості інвестування, недостатнє страхування від ризиків та інше.

Створенню обґрунтованої та ефективною системи державного регулювання інвестиційних процесів повинно передувати ретельне вивчення історичного досвіду організації інвестування в розвинених ринкових країнах, особливо в періоди потрясінь національної економіки. З огляду на це, значний інтерес становить англійська система залучення інвестицій, яка забезпечила Великобританії стабільні позиції в галузі залучення та використання інвестиційних ресурсів. У 70-ті роки ХХ століття Великобританія переживала труднощі в економіці у зв'язку з дефіцитом сировини, інфляцією, коливаннями валютних курсів. Іноземні інвестори за цих умов не виявляли значної активності щодо вкладання своїх капіталів у англійську економіку. Економічний курс консервативного уряду позитивно

вплинув на рух інвестиційних коштів. Суть цього курсу полягала в посиленні ринкових відносин в економіці, переходу від кейнсіанської теорії управління економікою до монетаризму. У 1979 році було скасовано валютні та інші обмеження на діяльність приватних фірм, що сприяло вільному переміщенню капіталів. Політика «відчинених дверей» надала іноземним банкам практично вільний доступ на внутрішній ринок капіталів. На інтенсивність залучення іноземних інвестицій впливала також існуюча в Великобританії система оподаткування (відсутність податків на капіталовкладення в обладнання та НДДКР, а також їх зниження на 79% на інвестиції в будівництво споруд). Розроблена була система державної конкурсної допомоги для найважливіших інвестиційних проектів вартістю щонайменше 0,5 млн. фунтів стерлінгів. Максимальний розмір допомоги становив половину вартості проекту. Було також визначено можливість отримання субсидій за «списком інноваційної допомоги», сприятливі умови кредитів та інше. Для «нових зон підприємництва», «зон вільних портів», «нових міст» встановлено пільгові режими оподаткування та можливість безмитного експорту виробленої продукції.

Починаючи з 50-х років ХХ ст. привабливою для іноземних інвесторів стало ФРН. Цьому сприяли такі основні фактори, як зручне розташування в центрі Європи, місткий внутрішній ринок, низький курс марки, експортна орієнтованість виробництва. Проте через 20 років ФРН почала втрачати деякі свої пріоритети. Головною причиною вважається суперечність податкової системи. Внаслідок об'єднання Німеччини збільшився ринковий простір, і це відкрило можливості притоку іноземного капіталу. Іноземні компанії мали змогу брати участь у приватизації майна колишньої НДР. Було запроваджено пільги, спрямовані на стимулювання виробничих інвестицій, заохочення малих і середніх фірм. З'явилася можливість створення неоподаткованого резервного фонду, звільнення від податків ряду промислових підприємств, надання так званих інвестиційних надбавок, особливих ставок амортизації основного капіталу. Стабільність, тверда грошова одиниця сприяли тому, що багато іноземних інвесторів почали вкладати свій капітал у довгострокові цінні папери.

Однією з причин припливу іноземного капіталу у Францію була монетаристська політика уряду в 90-х рр. ХХ ст., у якій важливу роль відіграло вигідне для країни регулювання процентної ставки. Уряд став підтримувати стабільний курс франка щодо американського долара та німецької марки шляхом жорсткого контролю над інфляцією та проводити жорстку політику регулювання іноземних інвестицій стосовно до держав, які не були членами Європейського Співтовариства. У Франції сформувався розвинений фінансовий ринок, що за потужністю поступався тільки аналогічним ринкам США та Великобританії, закладена ефективно діюча система заохочення інвестицій, спрямованих на розвиток провідних галузей економіки.

На приплив іноземного капіталу в США у 80-ті рр. ХХ ст. значно вплинули результати перебудови системи економічного регулювання, а саме відсутність обмежень на розмір експортно-імпортних операцій, уведення нової податково-амортизаційної політики, зменшення прямого втручання держави у проблеми приватного бізнесу, використання тільки методів економічного регулювання підприємницької діяльності. Порівняно із законодавством інших розвинених країн законодавство США щодо іноземних інвестицій було м'яким. Процес лібералізації американської економіки привернув увагу іноземних інвесторів високою ефективністю вкладання капіталу. Значну роль у залученні іноземних інвестицій у країну відіграло підвищення ставок з позик. У 90-х рр. ХХ ст. було прийнято закон, який надавав можливість банкам створювати міжнародні банківські відділення та здійснювати міжнародні операції с території США на тих же умовах, що й їх філії за кордоном. Унаслідок цього США отримали додаткові джерела накопичення капіталу. Високі рівні ставок з позик разом з низькими показниками інфляції та сприятливими прогнозами підвищення цін зумовили значний приплив іноземних інвестицій в американську економіку. Відміна податків на дивіденди, що сплачуються іноземними власниками цінних паперів, сприяла розповсюдженню акцій серед іноземців. Згідно із законом про оподаткування у США гарантувалося відсутність будь-якої дискримінації, що зумовило створення більшістю іноземних інвесторів філій у цій країні.

Важливою складовою діяльності держави в сфері інвестування та створенні сприятливого інвестиційного клімату є організація ефективного функціонування фінансово-кредитної системи країни, яка, як відомо, включає банківську систему та небанківські кредитні установи (інвестиційні фонди, кредитні спілки, пенсійні фонди, страхові компанії, довірчі установи тощо). Хоча ядро фінансово-кредитної системи становлять банки, в сучасних умовах усе більшу роль повинні виконувати небанківські інститути. Ефективне функціонування останніх відображає процес вдосконалення фінансових відносин, що є характерною ознакою розвинутої ринкової економіки.

Федоров Д. Ф.

Казанский (Приволжский) федеральный университет, Российская Федерация

РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ФОРМИРОВАНИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА СТРАНЫ

Роль государства в области формирования интеллектуального и (в том числе и научно-технического) потенциала страны и его использования в целях развития экономики и укреплении позиций страны на мировой арене, проведения государственной политики в области коммерциализации ИС, благоприятствующей интеграции России в мировой рынок результатов интеллектуальной деятельности, огромна.

Экономисты, поддерживающие теорию «нового роста», утверждают, что одним из основных и наиболее важных инструментов экономической политики государства является проактивная политика в области ИС (pro-active IP policy – термин, употребляемый сторонниками теории «нового роста», активно внедряемый в международную систему ИС Всемирной организацией интеллектуальной собственности, подчеркивает направленность политики государства на активное формирование системы ИС). В России в настоящее время формирование проактивной политики в области построения эффективной системы создания, защиты и коммерциализации ИС особенно актуально по следующим причинам:

- в России значительное время фактически отсутствовало реальное развитие института ИС (отсутствовали специальные законы об охране ИС; коммерциализация ИС сводилась к государственной внешней торговле лицензиями; механизм защиты ИС являлся неэффективным и т. п.), что исключало развитие частно-предпринимательского опыта в указанной сфере;

- состояние экономической среды определяет возможности национальных предприятий и фирм создавать, удерживать и наращивать конкурентные преимущества, вследствие чего формирование такой среды, которая благоприятствовала бы поддержанию конкурентоспособности на фирменном уровне, является одной из важнейших задач любого государства в рыночной экономике, а России, имеющей структурные «перекосы» в экономике с ориентацией на ТЭК, изношенность промышленного производственного аппарата, моральное и физическое устаревание основных фондов,, не позволяющих предприятиям высокотехнологичных отраслей наращивать конкурентные преимущества, формировать «кластер» (по терминологии теории конкурентных преимуществ М. Портера) конкурентоспособных родственных отраслей в области создания наукоемкой продукции – тем более.

Рассмотрим основные факторы развития государственной политики Российской Федерации в области поддержки и совершенствования организационно-экономического механизма коммерциализации ИС следующие:

1. Вмешательство государства в дела непосредственных субъектов предпринимательской деятельности – создателей и производителей ИС должно идти путем проведения сбалансированной государственной экономической политики по формированию благоприятной экономической среды, улучшению предпринимательского климата для модернизации и подъема промышленности, изменению экспортной структуры, активному включению российских создателей и владельцев ИС в систему мирохозяйственных связей.

2. Для определения направления построения системы ИС необходимо понять, что представляет собой эта система, так как в современной экономической науке понятие «экономическая система – означает совокупность всех экономических процессов, совершающихся в обществе на основе действующих в нем имущественных отношений и организационных форм: система ИС, являясь подсистемой

такой экономической системы, представляет собой совокупность процессов, совершающихся в обществе в связи с созданием, использованием и развитием ИС, а к ее основным элементам можно отнести:

- социально-экономические отношения в области инноваций и включения ИС в экономический оборот;
- организационные формы создания, охраны и коммерциализации ИС;
- экономико-правовую и организационную инфраструктуру в области ИС;
- конкретные экономические связи между субъектами экономики, объектом которых выступают интеллектуальные продукты.

3. Развитие системы ИС в России должно осуществляться по многим направлениям, среди которых можно выделить:

- интенсификацию инновационной деятельности и выработку государственной инновационной стратегии;
- активизацию экономических субъектов в направлении эффективной коммерциализации ИС, в том числе и активизацию их деятельности на международных рынках ИС;
- развитие инфраструктуры ИС;
- разработку правовых основ охраны и коммерциализации ИС и создание адекватного механизма реализации правовой базы.

Указанные направления влияют на конкурентоспособность российских создателей и владельцев ИС в условиях интеграции России в мировое хозяйство, обеспечивают наращивание такой конкурентоспособности.

Осознанию приоритетной значимости науки и основанных на ней высоких технологий мешает отсутствие государственной научной стратегии, что в свою очередь является результатом отсутствия политической стратегии в целом.

4. Государство должно осуществлять в данной области двойную функцию: выработать общую политику, устанавливать правила деятельности всех остальных участников; активно участвовать в управлении комплексом научно-производственных структур и осуществлять капиталовложения в его развитие

5. Важнейший фактор развития государственной политики в области коммерциализации ИС – объем финансирования НИОКР, в результате которых создается ИС. В России в науку вкладывается в среднем около 1% ВВП в год.

За границей в науку ежегодно вкладывается: в Швейцарии – 3,85%, Японии – 2,91, США – 2,77, Германии – 2,32, Франции, 2,24% ВВП, а практика развитых государств показывает, что на НИОКР должно тратиться не менее 1% ВВП в год на поддержание научно-технического потенциала страны; руководство ЕС рекомендует своим членам повысить уровень финансирования науки и исследований до 2,5% ВВП; по прогнозам ученых, финансирование НИОКР достигает к 2015 г.: в США – 3,0%, Японии – 3,0, Германии – 2,7, Франции – 2,6, Великобритании – 2,5, Италии – 2,3, Канаде – 1,9% ВВП.

В ведущих индустриальных странах доля бюджетных ассигнований составляет примерно 30% общего финансирования, в России – примерно пятую часть.

6. Необходимо изучать и использовать на практике положительный зарубежный опыт привлечения частного сектора к финансированию НИОКР и последующей коммерциализации ИС. В экономически развитых странах на рынках ИС существуют и специфические, свойственные именно этой системе экономические субъекты (операторы). К ним относятся университеты, научно-исследовательские центры и лаборатории

Интегрированная среда научных парков создает необходимую основу для воплощения результатов научных исследований, изобретений и другой ИС в новые теоретические знания и инновации как практические приложения научных результатов; научные парки и инновационные взаимоотношения в них воспринимаются как жизненно необходимый, важнейший элемент конкурентоспособности России или конкретного региона в мировой экономике; образуется новая инновационная среда, действующая по собственным законам техногенного порядка [6].

Феномен научных парков заключается в создании цепочки: фундаментальные исследования – прикладные исследования – разработка идеи – подготовка нового продукта – производство – реализация на рынке.

Таким образом, государственная политика по активизации экономических субъектов при коммерциализации ИС должна быть направлена на разработку стимулов для частных субъектов предпринимательства, выявление созданных ими ИС, совершенствование новых видов ИС и вовлечение ИС в экономический оборот. В промышленно развитых странах существуют системы налоговых стимулов в зависимости от объемов НИОКР на предприятии, отраслевой принадлежности и размеров. Зарубежная практика свидетельствует о том, что не только крупные корпорации, но и средний и малый бизнес имеют огромный потенциал по применению ИС в хозяйственном обороте. В некоторых областях малый бизнес обладает уникальными возможностями по разработке и освоению ИС вследствие большей по сравнению с крупными предприятиями мобильности и незаинтересованности последних в разработке проектов по использованию ИС, не требующих больших масштабов производства. К таким областям следует отнести электронику, медицинскую технику, фармакологию, экологию, производство новых материалов, товаров народного потребления и сельского хозяйства. При разработке государственной политики в области коммерциализации ИС следует учитывать, что коммерциализация ИС прежде всего является делом самих владельцев ИС, но для многих российских предпринимателей процесс вовлечения в гражданский оборот РИД – принципиально новая и неосвоенная ими сфера; усложняет ситуацию то, что коммерциализация ИС – процесс многоплановый, обладающий спецификой в силу особенностей самой ИС.

Список использованных источников:

1. Конвенция по охране промышленной собственности (Париж, 20 марта 1883, по состоянию на 14 июля 1967 г.). Ст. 1.
2. Азгальдов Г. Г. Оценка стоимости интеллектуальной собственности и нематериальных активов / Г. Г. Азгальдов, Н. Н. Карпова. – М.: Международная Академия Оценки и Консалтинга, 2006. – 400 с.
3. Бовин А. А. Интеллектуальная собственность: экономический аспект: учеб. пособ. / А. А. Бовин, Л. Е. Чередникова. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 216 с.
4. Гейтс Б. Бизнес со скоростью мысли / Б. Гейтс. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2000.
5. Кокурин Д. И. Инновационная деятельность / Д. И. Кокурин. – М.: Экзамен, 2005. – 590 с.
6. Конов Ю. П. Рынок интеллектуальной собственности: учеб. для вузов / Ю. П. Конов, Л. П. Гончаренко. – М.: Экономика, 2010. – 539 с.
7. Лопатин В. Н. Государство и интеллектуальная собственность: переход к инновационной экономике / В. Н. Лопатин // Интеллектуальная собственность. Актуальные проблемы теории и практики: сб. науч. тр. – М.: Изд-во Юрайт, 2008. – Т. 1. – С. 17–50.
8. Трансформация современной рыночной системы хозяйствования: теория и практика. монография / под общ. ред. проф. Г. П. Журавлёвой, проф. В. Б. Бычина. – М.; Тверь: Научная книга, 2006. – 376 с.

Черезова А. С.

*Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова,
Российская Федерация*

ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИНЯТИЯ ЗАКОНА О ЛОББИЗМЕ В РОССИИ

О необходимости принятия закона о лоббизме в России ведутся дискуссии на протяжении многих лет. В последнее время он становится неотъемлемой частью политического процесса и имеет междисциплинарный характер. Однако, не смотря на актуальность данного вопроса, решения о принятии закона, регулирующего лоббистскую деятельность в России до сих пор не принято, в то время как субъекты лоббизма используют как законные, так и теневые методы и технологии продвижения своих интересов в уполномоченных органах. Вместе с тем, многие исследователи, занимающиеся данной проблемой считают, что после оформления лоббистской деятельности в правовые рамки она станет более прозрачной и честной, будут использоваться легальные инструменты и механизмы лоббизма. По словам А. Б. Выборного, депутата Государственной Думы, члена Комитета по безопасности и противодействию коррупции «...закон о лоббистской деятельности позволит по крайней мере создать площадку для продвижения общественных интересов. У общества появится возможность уже на профессиональной основе продвигать свои интересы в органах власти. Это позволит криминализовать теневой лоббизм, и главное – минимизировать коррупцию» [5]. В связи с этим встает вопрос о перспективах принятия закона о лоббизме в России в ближайшее время.

В нашем исследовании мы определили термин «лоббизм» как институт продвижения интересов частных лиц, организаций или общества в целом, работающий в различных отраслях и на всех уровнях взаимодействия бизнеса и власти,

целью деятельности которого является принятие объектом лоббизма выгодного для субъекта лоббизма решения. Законный лоббизм должен быть включен в механизм взаимодействия гражданского общества и государства, гарантировать каждому возникшему частному, корпоративному или общественному интересу равные права, доступ и влияние на деятельность уполномоченных органов в конкретной отрасли, при этом не должен противоречить нормам законодательства Российской Федерации.

В последнее время часто организовываются мероприятия, на которых ведутся активные обсуждения по поводу современного состояния лоббизма в России, введения лоббистской деятельности в правовые рамки регулирования, необходимые для этого меры. Так, в рамках заседания круглого стола «Формирование института продвижения общественных интересов: проблемы и перспективы», прошедшем в Общественной палате Российской Федерации 19 ноября 2012 года [3], участники отмечали множество изменений, благодаря которым механизмы и инструменты лоббистской деятельности становятся законными. Например, у лоббистов появилась возможность опротестовывать положения актов через Минэкономразвития и Минюст, которые неоправданно ограничивают осуществление предпринимательской и инвестиционной деятельности. Этот инструмент нормативно закреплён, но лоббисты им мало пользуются. Кроме того, Правительство приняло постановление о составе нормативно-правовых актов, которые не могут быть приняты без обсуждения на общественных советах и в федеральных органах исполнительной власти. Наконец, пересматривается порядок проведения общественных обсуждений проектов нормативно-правовых актов, круг которых очень значителен. Большинство законопроектов и проектов нормативно-правовых актов будут обсуждаться в сети интернет: сначала будут размещаться уведомления о планируемой разработке проекта нормативно-правового акта, а затем будет размещаться сам проект нормативно-правового акта.

Стоит отметить, что по состоянию на сегодняшний день из всех внесенных законопроектов об урегулировании лоббистской деятельности в России [4] ни один не был принят. На это есть ряд причин: во-первых лоббизм в настоящее время воспринимается как негативное явление, связанное с коррупцией. Во-вторых принятие закона о лоббизме затягивается в силу того, что наиболее сильные субъекты лоббистской деятельности в бизнесе и политике не заинтересованы в ограничении теневых процессов легитимными рамками закона. В-третьих, активность обсуждения темы правового регулирования лоббизма возрастает в зависимости от таких политических событий, как, например, выборы. Но затем основные активные меры по созданию правовых рамок лоббистской деятельности угасают. Так, в 2012 году Президент Дмитрий Медведев поручил Минэкономразвития организовать с Минюстом общественное обсуждение по формированию института лоббизма, внести конкретные предложения в президиум президентского Совета по противодействию коррупции до 1 декабря 2012 года. Однако, в декабре 2012 года, сам Дмитрий

Медведев заявил: «Закон о лоббизме – следствие развитости отношений бизнеса и парламентов. Тем не менее, там, где подобные законы есть, постоянно идут споры. Мы пока, я думаю, еще не доросли до такого уровня понимания проблемы. Когда-нибудь мы к этому придем» [2].

Таким образом, можно говорить о том, что перспективы принятия закона о лоббизме в России в ближайшее время весьма сомнительны. Заинтересованных в принятии закона о лоббистской деятельности, сторонников введения лоббизма в правовое поле много, но люди, имеющие вес в принятии подобного рода решений, сдерживают данную инициативу по ряду причин, одной из которых является мнение, что принятие подобного закона на данный момент может принести больше проблем, чем пользы. Более того, у законодателей, политологов, социологов, юристов нет единого понимания того, какой закон о лоббистской деятельности нужен именно для России на современном этапе ее развития.

Список использованных источников:

1. Бизнес и власть в России: теория и практика взаимодействия / науч. ред. и рук. авт. колл. А. Н. Шохин. – М.: НИУ ВШЭ, 2011. – 352 с.
2. Официальный сайт партии Единая Россия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.edinros.ru/news/2012/12/21/medvedev-schitaet-prinyatie-zakona-o-lobbizme-prezhdevremennym.html>
3. Российский профессиональный портал о лоббизме и GR [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.lobbying.ru/content/sections/articleid_11125_linkid_108.html
4. Российский профессиональный портал о лоббизме и GR [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.lobbying.ru/content/sections/pageid_11.html
5. Стенограмма по итогам круглого стола «Формирование института продвижения общественных интересов: проблемы и перспективы» Общественная палата Российской Федерации 19 ноября 2012 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gr.ru/upload/stenogramround.pdf>

Шабанов Ю. В.

Уральский федеральный университет имени первого Президента России

Б. Н. Ельцина, г. Екатеринбург, Российская Федерация

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Возникновение земельных отношений обуславливается существованием национального земельного фонда. Объединенная совокупность всех земельных участков и земель, расположенных в границах территории Российской Федерации представляется в виде земельного фонда. Земельный участок как производная экономическая категория имеет тройственное содержание. В первоочередном порядке, земельный участок является особым объектом природного мира, используемый в качестве основы жизни и деятельности человека. Последовательно земельный участок выступает в качестве средства производства в сельском хозяйстве и иным

видам экономической деятельности. Одновременно земельный участок является недвижимым имуществом с особым правовым режимом.

Государственная политика по управлению земельным фондом выстраивается на основе государственного регулирования экономического механизма земельных отношений. Разрабатываемая, принимаемая и осуществляемая государственная политика направлена на создание и совершенствование правовых, экономических, социальных и организационных условий для развития земельных отношений. Целевое назначение государственной политики по управлению земельным фондом определяется повышением эффективности использования земель, охраной земель как основного компонента окружающей среды и главного средства производства в сельском хозяйстве при обеспечении продовольственной безопасности страны.

В ходе реализации государственной политики по управлению земельным фондом решается целая совокупность важных задач. Первоочередной из них является создание условий для организации рационального и эффективного использования земельных участков, включающих в себя учет общественных и отраслевых потребностей, требования устойчивого развития территорий, а также соблюдение гарантий прав участников земельных отношений.

Важной по экономическому содержанию задачей является обеспечение условий для повышения эффективности гражданского оборота земельных участков, в том числе направленных на защиту прав на недвижимое имущество, а также для снижения административных барьеров и обеспечения налогообложения недвижимости. Общественно значимыми и статусными задачами в современных условиях становятся: обеспечение охраны природы и окружающей среды, в том числе охраны земель и объектов культурного наследия; сохранение и повышение качественного состояния земель; обеспечение статуса особо охраняемых природных территорий в составе национального земельного фонда.

Государственная политика по управлению земельным фондом осуществляется в соответствии с принятыми основными направлениями. Одно из них связано с совершенствованием порядка определения правового режима земельных участков путем исключения из земельного законодательства принципа деления земель по целевому назначению на категории. Рыночные условия хозяйствования предусматривают общественную значимость обеспечения гарантий прав на землю и защиту прав и законных интересов собственников, землепользователей, землевладельцев и арендаторов земельных участков.

Направление установки определенного порядка реализуется посредством совершенствования порядков предоставления земельных участков гражданам и организациям; образования земельных участков; изъятия земельных участков для государственных и муниципальных нужд или в связи с их ненадлежащим использованием; ограничения прав собственности на земельный участок. Контрольное направление осуществляется через модификацию государственного земельного надзора и муниципального земельного контроля; развитие государственного мониторинга земель.

При осуществлении государственной политики по управлению земельным фондом важным направлением является взаимодействие органов государственной власти и органов местного самоуправления. Особенно актуальным становится соблюдения административного регламента предоставления государственных услуг в области земельных отношений.

Совершенствование порядка определения правового режима земельных участков путем исключения из земельного законодательства принципа деления земель по целевому назначению на категории предусматривает определение правового режима земельных участков на основании видов разрешенного использования в соответствии с документами территориального планирования, включая создание классификатора видов разрешенного использования земельных участков. Принимается во внимание установление допустимого соотношения между основными и вспомогательными видами разрешенного использования земельных участков.

Обеспечение гарантий прав на землю и защита прав и законных интересов собственников, землепользователей, землевладельцев и арендаторов земельных участков предусматривает уточнение перечня вещных прав на земельные участки, подлежащих государственной регистрации. Также предусматривается трансформация порядка применения приобретательной давности в качестве основания для возникновения права собственности, обеспечение дополнительной защиты для собственников земельных участков, права которых были зарегистрированы. Нормативными документами регламентируется установление возможности предъявления собственниками, землепользователями, землевладельцами и арендаторами земельных участков требований об их выкупе или возмещении убытков в случае ограничений использования земельных участков в связи с установлением охранных и санитарно-защитных зон. Дополнительно устанавливается порядок учета мнения правообладателя при изменении видов разрешенного использования земельных участков и порядка возмещения убытков, причиненных решениями об установлении ограничений прав на землю.

Шпак Н. Г.

Одесский национальный морской университет, Украина

ИССЛЕДОВАНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Осуществляя регулирование внешнеэкономической деятельностью, каждое государство использует в различных сочетаниях множество разнообразных методов и инструментов, что придает определенную схожесть и, вместе с тем, национальную специфику механизмам регулирования внешнеэкономической деятельности в различных странах. Так, понижая таможенные тарифы, практически все государства во многом компенсировали ослабление защиты внутреннего рынка

путем применения разнообразных нетарифных ограничений: сотни видов нетарифных ограничений (например, технические стандарты, санитарные нормы, правила оформления и оценки импортных товаров), используются для избирательной, целенаправленной, фактически дискриминационной поддержки отечественных производителей в ущерб их иностранным соперникам.

Изучение опыта государственного управления внешнеэкономической деятельностью в зарубежных странах показывает, что процесс приспособления национальной экономики к требованиям мирового хозяйства неизбежно сопровождается применением нетарифных мер: некоторые из этих мер неустранимы, так как представляют собой проекцию мер внутренней экономической политики на торгово-экономические отношения с другими странами. Узаконены международной торговой системой меры нетарифного регулирования, а именно – защитные меры, имеющие целью в установленном порядке предотвратить или смягчить ущерб, наносимый национальной экономике резким ростом импорта иностранных товаров. Вполне легитимный характер носят также меры, направленные на пресечение нечестной конкуренции со стороны иностранных экспортеров.

Многие нетарифные ограничения хорошо «законспирированы» и трудноуловимы: например, могут вводиться какие-то правила внутренней торговли, дискриминирующие отдельные иностранные товары, и предъявляются повышенные требования к техническим и сопроводительным документам, что удорожает их импорт (как это делается в Японии и странах ЕС), или же осуществляется косвенное субсидирование отдельных отечественных отраслей. Так, развитые страны, предоставляя развивающимся преференциальный режим в отношении тарифного регулирования импорта, широко применяют по отношению к ним нетарифные средства, позволяющие защитить национальные производства от конкуренции.

К скрытым мерам нетарифного регулирования внешнеэкономической деятельности относятся технические барьеры, при которых административные, технические нормы препятствуют ввозу товаров из-за рубежа. Наиболее распространенные барьеры технического характера – требования о соблюдении национальных стандартов, о получении сертификатов качества импортной продукции, о специфической упаковке и маркировке товаров, о соблюдении определенных санитарно-гигиенических норм, включая проведение мероприятий по охране окружающей среды, о соблюдении усложненных таможенных формальностей и требование законов о защите потребителей и многие другие.

В настоящее время от эффективности мер таможенного регулирования во многом зависит создание благоприятных условий для развития страны, поддержания конкурентоспособности отечественной продукции и обеспечения национальной безопасности государства.

По направленности действия нетарифные меры регулирования внешнеэкономической деятельности разделяются на:

– экспортные – вводятся либо в соответствии с международными стабилизационными соглашениями, устанавливающими долю каждой страны в общем экспорте определенного товара (экспорт нефти из стран ОПЕК), либо правительством страны для предотвращения вывоза товаров, дефицитных на внутреннем рынке (экспорт нефти из России и зерновых с Украины);

– импортные – вводятся национальным правительством для защиты местных производителей, достижения сбалансированности торгового баланса, регулирования спроса и предложения на внутреннем рынке, а также как ответ на дискриминационную торговую политику других государств.

В рамках ВТО действует значительное количество норм и правил, регламентирующих применение инструментов нетарифного регулирования, которые находятся в процессе постоянного обновления за счет усовершенствования и изменения предыдущих соглашений и расширения сферы деятельности ВТО на новые области мировой торговли.

Следует отметить, что в ряде случаев введение специальных защитных мер должно производиться на недискриминационной основе независимо от страны происхождения товара. На такой основе вводятся защитные меры при импорте какого-либо товара, причиняющем ущерб отрасли отечественной экономики, при ограничении импорта в целях поддержания равновесия платежного баланса, защиты претерпевающих структурную перестройку отраслей, при проведении мероприятий по ограничению производства сельскохозяйственных товаров.

Таким образом, будучи менее открытыми, чем таможенные пошлины, нетарифные барьеры дают больше возможностей для произвольных действий правительств и создают значительную неопределенность в международной торговле. В этой связи одной из важнейших задач, стоящих перед Всемирной торговой организацией, является постепенная отмена количественных ограничений или так называемая тарификация (замена количественных ограничений тарифами, обеспечивающими эквивалентный уровень защиты).

Юданова К. О.

*Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова,
Российская Федерация*

ГЛАВНЫЙ ПРИОРИТЕТ РЕГИОНАЛЬНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ РОССИИ (ПРОБЛЕМА БЕДНОСТИ)

Для России, обладающей огромной территорией и населенной многочисленными народами, проблема бедности в территориальном разрезе приобретает особую актуальность, которая усиливается по мере роста пессимизма в прогнозах социально-экономического развития страны.

При этом проблема улучшения качества жизни в регионах России является приоритетной задачей руководства страны. Это вполне закономерно, поскольку резкий разрыв в условиях жизни людей – граждан одной страны только на том основании, что они проживают на разных участках территории, является недопустимым.

По данным экспертов Рейтингового агентства «РИА Рейтинг» (Группа РИА Новости), которые использовали данные официальной статистики для оценки качества жизни регионов на основе комплексного учета различных показателей, фиксирующих фактическое состояние тех или иных аспектов условий жизни, а также оценок удовлетворенности населения складывающейся в регионах ситуации в различных социальных сферах, первые места в рейтинге заняли Москва и Санкт-Петербург [3]. В первую десятку рейтинга также вошли такие экономически развитые регионы, как Московская область, Республика Татарстан, ХМАО, Тюменская область, Краснодарский край, Белгородская область, Воронежская область, Нижегородская область. На другом полюсе рейтинга: Карачаево-Черкесская Республика, Республика Бурятия, Забайкальский край, Еврейская автономная область, Курганская область, Республика Северная Осетия – Алания, Республика Алтай, Республика Калмыкия, Республика Тыва, Республика Ингушетия. Эти регионы пока не обладают достаточным уровнем собственных доходов для развития – степень зависимости их бюджетов от федерального центра находится на высоком уровне.

Однако по уровню доходов на душу населения и качеству жизни граждан среди других стран мира Россия находится в конце первой сотни; по продолжительности жизни россиянам отводится 157-е место, по уровню медицинского обслуживания – 127-е [2]. Низкая по сравнению с развитыми странами производительность труда в России, высокая смертность и низкая рождаемость, коррупция, неразвитость институтов гражданского общества – это проблемы, непосредственно связанные с избыточным социально-экономическим неравенством в нашей стране и в значительной степени им обусловленные.

Реальные масштабы бедности в современной России, по мнению экспертов, значительно шире, чем показывает официальная статистика. В настоящее время число граждан России с доходами ниже прожиточного минимума составляет 17,7 млн. человек, или 12,5% от общей численности населения [5]. Независимый финансовый аналитик Антон Сафонов отмечает, что в России бедность определяется своеобразным способом, который не отражает реальности, прожиточный минимум, на который сложно существовать, считается по устаревшим нормам, поэтому реальные данные еще хуже. Институт социологии РАН и представительство фонда им. Ф. Эберта провели специальное исследование, результаты которого опубликовали в общественно-политическом журнале «Российская Федерация сегодня». По мнению ученых, малообеспеченные граждане с доходами до 5 тыс. руб. составляют

в Российской Федерации 41%. Если сложить две категории: бедных и малообеспеченных, то получится 58,4%, т.е. более половины россиян можно отнести к категории бедных.

Данная проблема характерна и для жителей г. Москвы. По своему статусу и влиянию Москва – крупнейший регион России – воспринимается как мировой город с огромным потенциалом на глобальном экономическом, политическом и культурном пространстве, численность населения которого составляет 11,6 млн. человек [4]. Однако ее позиция немного слабеет, что связано с качеством жизни, качеством среды, институтов и т. п.

Потенциальным источником социальной напряженности является высокая дифференциация по качеству и уровню жизни населения. Несмотря на то, что среднедушевые доходы опережают общероссийский уровень в 2,5 раза, в Москве сохраняется исключительно высокий уровень дифференциации доходов. Он практически вдвое выше, чем в целом по России и в 4–6 раз выше, чем в крупнейших городах Европы, что приводит к ограничению доступности для ряда групп населения к качественным социальным сервисам и услугам (образованию, здравоохранению). Москва – это единственный субъект Российской Федерации, где среднедушевые доходы превышают среднюю заработную плату.

В Москве доля населения с денежными доходами ниже величины прожиточного минимума в настоящее время составляет 11,6%. Длительный период Москва отличалась самым низким уровнем бедности, однако в последние годы ситуация изменилась, и ряд субъектов Российской Федерации обогнали Москву по темпам снижения бедности. Москва стала шестым регионом в рейтинге бедности, отдав первенство Татарстану (8,4%), г. Санкт-Петербургу (9,2%), Липецкой обл. (9,8%), Московской обл. (10,1%) и Белгородской обл. (10,1%).

Несмотря на масштабную перераспределительную политику в Москве, ее реальные результаты проявляются в лучшем случае в снижении уровня абсолютной бедности. Вместе с тем, до 30% москвичей имеют доходы менее 60% от среднего уровня, а это означает недопустимо высокий уровень относительной бедности.

Важнейшей социальной проблемой для Москвы является бедность среди молодых семей с детьми, но самыми высокими рисками бедности отличаются многодетные и неполные семьи и семьи, имеющие детей-инвалидов. До 1/5 детей при рождении попадают в зону официально признаваемой бедности. При этом по экспертным расчетам бюджетов домохозяйств (2010), вклад социальных выплат из бюджета города Москвы в сокращение дефицита доходов семей с детьми (то есть в уменьшение глубины бедности) составил 21 процент. Таким образом, совокупность всех социальных выплат семьям с детьми только в одном случае из пяти приводила к тому, что душевой доход поднимался над прожиточным минимумом.

Кроме того нарастает диспропорция демографической структуры в результате потока мигрантов, повышается агрессивность среды, что, в свою очередь, снижает совокупную оценку качества жизни.

В результате характерные особенности демографического, социального и экономического развития Москвы, а также специфика ее бюджетной обеспеченности и структуры социальных расходов определяют сложившуюся систему социальной поддержки населения.

Согласно государственной программе «Социальная поддержка жителей города Москвы на 2012–2016 гг.» разработанной в соответствии с постановлением Правительства Москвы от 2 февраля 2011 года № 23-ПП «Об утверждении перечня первоочередных государственных Программ города Москвы» [1], на сегодняшний день главным приоритетом социальной политики является повышение уровня и качества жизни граждан, нуждающихся в социальной поддержке, сокращение бедности за счет развития адресных форм социальной защиты населения.

Таким образом, для системы социальной поддержки населения города Москвы задача снижения уровня и глубины бедности сохраняет особую актуальность в общей системе приоритетов.

Список использованных источников:

1. Государственная программа «Социальная поддержка жителей города Москвы на 2012–2016 гг.» [Электронный ресурс] / Официальный портал Мэра и Правительства Москвы. – Режим доступа: http://www.mos.ru/documents/index.php?id_4=127188
2. Моисеев В. В. Борьба с бедностью в современной России. Социология власти / В. В. Моисеев. – 2011. – № 3.
3. Рейтинг регионов по качеству жизни, или «Кому на Руси жить хорошо?» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.giarating.ru/regions_rankings/20121218/610486813.html
4. Стратегия социально-экономического развития Москвы на период до 2025 года. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ramenki.zao.mos.ru/gos_prog/17.pdf
5. Федеральная служба государственной статистики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gks.ru>

ЗМІСТ

ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ ТА РЕГІОНІВ

<i>Dmytro Shcherbina</i> Usage of Financial Infrastructure for National Economy Regulation: World Experience	3
<i>Stanislav Rolinskyi</i> Personnel Potencial Formation at Russian Companies.....	5
<i>Julia Tatarchuk</i> Problem of World Hunger in Globalized World.....	7
<i>Беляєва О. О.</i> Управління кредитними портфелями банків у країнах ЦСЄ	10
<i>Білій А. І., Данілова К. О.</i> Економіка Японії – економіка майбутнього	12
<i>Білій А. І., Чернов Ю. В.</i> Про деякі аспекти світової економічної глобалізації та їх вплив на пріоритетні напрямки економічного розвитку України	14
<i>Білій А. І., Шульга А. В.</i> Деякі аспекти економічного стану країн Центрально-Східної Європи.....	16
<i>Бродовая М., Джинджоян В. В.</i> Роль государственного регулирования в реформировании и развитии экономики Китая.....	18
<i>Гаврилова О. Н.</i> Особенности экономического развития Бразилии в конце XX – начале XXI века.....	20
<i>Голей Ю. М., Керімова С. І.</i> Проблеми та перспективи розвитку економіки Карпатського регіону	22
<i>Горлачук М. А., Горлачук О. А.</i> Світовий аграрний ринок як домінанта економічного розвитку індустріальних країн.....	25
<i>Дриль О. І., Косар Н. С.</i> Сфера послуг як перспективний напрям розвитку економіки транскордонних регіонів	27
<i>Камашева А.В.</i> Возможности для роста человеческого капитала в условиях глобализации	29
<i>Кириченко О. В., Джинджоян В. В.</i> Сучасні тенденції розвитку економіки Китаю	32
<i>Ковтун С. Д.</i> Стратегические организационно-экономические направления развития иммунизации населения	34
<i>Колесникова Ю. С.</i> Социальный капитал как объект нематериальной собственности	36
<i>Кузнецова М. А., Смирнова Т. А.</i> Факторы успеха конкурентноспособности Сингапура	38
<i>Кучерова І. М.</i> Податкові реформи у розвинутих країнах в умовах глобалізації	40
<i>Панина І. В., Пшеничников В. В.</i> Оценка современных тенденций и перспектив торгово-экономических взаимоотношений России с зарубежными странами	43
<i>Промішляньська В. М.</i> Дослідження основних тенденцій розвитку промислового потенціалу України за допомогою виробничих функцій.....	49
<i>Рощина О. І.</i> Процеси соціалізації в умовах сучасної трансформації економіки	51
<i>Серебрянський Ю. Ю.</i> «Non-Western» Immigration Influence on Economy of Western Europe	53
<i>Сіренко В., Орлянська І., Смирнова Т. А.</i> Напрямки інноваційного розвитку ракетно-космічної галузі.....	55
<i>Січко С. М.</i> Програми підготовки кадрів в США	57

<i>Сливенко В. А., Савченко К.С.</i> Тенденції розвитку туристичної індустрії в Дніпропетровській області	61
<i>Фоменко В. В.</i> Перспективы и тенденции экономического развития системы охраны здоровья населения.....	63
<i>Чабаненко Ж. М., Голей Ю. М.</i> Заходи податкового стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетні галузі економіки.....	65
<i>Чиркова М. Г.</i> К проблеме стабильности банковских депозитов в современных условиях	68
<i>Чичкан І. І.</i> Сучасні тенденції розвитку системи страхування вкладів в Україні....	70
<i>Щитов Д. Н., Мешко Н. П.</i> Экспортный потенциал высокотехнологичных услуг национальной экономики на примере Германии: практический аспект	72

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ

<i>Алимханов А. А.</i> Публичное управление в развитии механизмов разработки и реализации государственной политики обеспечения экономической безопасности	76
<i>Беленькая В. С., Пшеничников В. В.</i> Оценка основных сценариев реализации денежно-кредитной политики Центрального банка Российской Федерации в современных условиях	84
<i>Березюк С. В., Гусонька Д. М.</i> Ринок праці та особливості його регулювання.....	88
<i>Білій А. І., Крезуб М. В., Кучабська К. О.</i> Механізми державного регулювання економічного розвитку США	90
<i>Водолазська О. А.</i> Правове регулювання страхових відносин в Україні та країнах Європейського Союзу	93
<i>Мироненко Г. В.</i> Валютні інтервенції центрального банку в сучасних умовах	95
<i>Міщенко Т. М.</i> Удосконалення державних механізмів регулювання соціального захисту населення	97
<i>Мурат А. Г., Белокрылова О. С.</i> Роль государства в межстрановых экономических отношениях	99
<i>Олейник В. В.</i> Теоретичні основи ринкового механізму управління природокористуванням	102
<i>Пушкарьова О. Ю.</i> Проблемы співіснування двох видів державного фінансового контролю: інспектування та державного фінансового аудиту	105
<i>Ульянова Л. П., Щербаков М. Є., Пархоменко Ю. Ю.</i> Про підходи до вдосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності в українській економіці.....	108
<i>Федоров Д. Ф.</i> Роль государства в формировании интеллектуального потенциала страны.....	111
<i>Черезова А. С.</i> Перспективы принятия закона о лоббизме в России	115
<i>Шабанов Ю. В.</i> Государственное регулирование экономического механизма земельных отношений.....	117
<i>Шпак Н. Г.</i> Исследование особенностей нетарифного регулирования внешнеэкономической деятельности	119
<i>Юданова К. О.</i> Главный приоритет региональной социальной политики России (проблема бедности).....	121

Наукове видання

Мови видання: українська, російська, англійська

**СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
молодих учених та студентів

(15–16 березня 2013 р.)

У трьох томах

Том 1. Сучасна економіка і держава

Окремі доповіді друкуються в авторській редакції

Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Відповідальний редактор Біла К. О.

Оригінал-макет Єпішко М. Г.

Дизайн обкладинки Єпішко Д. В.

Технічний редактор Капуш О. Є.

Здано до друку 12.03.13. Підписано до друку 14.03.13.

Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – різнограф.

Ум.др.арк. 8,2. Тираж 100 пр. Зам. № 0313-01.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 3618 від 06.11.09 р.

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.

Україна, 49087, м. Дніпропетровськ, п/в 87, а/с 4402

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com

e-mail: conf@confcontact.com

